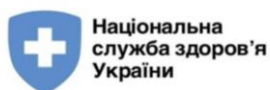

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Національне агентство України з питань державної служби
Державне агентство з питань електронного урядування України
Національна служба здоров'я України

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ»**

24 жовтня 2019 року, м. Київ

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

УДК 351/354

ББК У 58

М 43

М 43

Публічне управління та адміністрування на сучасному етапі державотворення [Електронне видання]: матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовтня 2019 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 160 с.

Тези Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції містять результати наукових досліджень, присвячених розкриттю актуальних питань публічного управління та адміністрування, наукового та практичного державного управління в сучасних умовах.

Матеріали представлено у авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК 351/354
ББК У 58

Редакційна колегія: А. А. Мазаракі (відп. ред.), ректор, д.е.н., проф.; С. В. Мельниченко, проректор з наукової роботи, д.е.н., проф.; О.І. Міняйло, декан факультету економіки, менеджменту та психології, доц.; Н. Л. Новікова – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, д.е.н., проф.; Н.С. Орлова – д.н.держ.упр., проф.; Н. В. Мірко – доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. н.держ.упр.; Ю. І. Головня – доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доц.; Ю. А. Сонько, заст. декана факультету економіки, менеджменту та психології, к.е.н., доц.

Відповідальний за випуск: Ю. А. Сонько, заст. декана факультету економіки, менеджменту та психології, к.е.н., доц.

ЗМІСТ

Секція 1. Публічне управління для забезпечення сталого розвитку України	10
Бєлікова К.Г., Потеряйко С.П., Удосконалення правового та організаційного механізмів державного управління в сфері цивільного захисту	10
Боковець В.В., Проблеми сучасної системи надання соціальних послуг в Україні.....	13
Гавкалова Н.Л., Ковтун М.В., Публічно-приватне партнерство в Україні через призму європейського досвіду.....	16
Доллінер П.Я., Класифікація етапів розвитку управління органами прокуратури України часів незалежності	19
Драган І.В., Забезпечення результативності при формуванні механізмів державного управління природокористуванням в Україні	23
Драган І.О., Кравчук К.М., Вплив корупційної діяльності на економічну політику держави.....	26
Ільченко В.М., Стратегії сталого розвитку як ефективний інструмент управління регіоном.....	29
Ковтун Е.О., Партнерство суспільства та влади як основа суспільного розвитку	32
Кучменко В.О., Дика О.С., Механізми публічного управління в сфері правоохоронних органів.....	35
Лукін С.Ю., Публічний простір в Україні на сучасному етапі державотворення	38
Макаренко А.М., Публічне управління та адміністрування домедичною допомогою в умовах надзвичайних ситуацій мирного часу.....	41

Махначова Н.М., Локалізація цілей сталого розвитку в громаді: тренд чи необхідність?	44
Міняйло О.І., Міняйло В.П., Державно-приватне партнерство як механізм залучення фінансових ресурсів	47
Нерсесов В.Р., Механізми державного управління об'єктами інтелектуальної власності.....	50
Романенко Є.О., Нові вимоги до виробництва та маркування органічної продукції.....	53
Сак Ю.А., Основні шляхи удосконалення політико-адміністративного реформування в Україні.....	56
Серьогіна Н.О., Ефективна зайнятість як складова національних інтересів	60
Славкова О.П., Підходи до визначення поняття публічне адміністрування	64
Соколовська В.В., Адміністративні послуги сучасного європейського рівня	67
Тихоненко О.О., Профайлінг в умовах управління державною безпекою	70
Халецька А.А., Формування умов сталого розвитку публічного управління в сфері зайнятості людей пенсійного віку	73
Харченко Т.О., Управління сталим розвитком сільських територій в умовах становлення системи публічного управління	76
Щетинін В.М., Сталий розвиток громади: сутність та особливості..	78
Яровой Т.С., Моделювання системи національної безпеки України	81
Секція 2. Концепція цифрової економіки та суспільства у публічному управлінні	85
Бондарчук Л. В., Особливості управлінського консультування в сфері державного управління.....	85

Гулай В. В. , Польський академічний дискурс е-демократії у сучасному публічному управлінні на локальному рівні	88
Косарєв Т.В. , Загальний огляд розвитку електронного урядування в Україні	91
Лазебна І.В. , Оцінка готовності України до електронного управління	94
Мохова Ю.Л. , Інформаційне суспільство як чинник розвитку управлінських відносин	97
Новікова Н.Л. , Електронні послуги в публічному управлінні	100
Orlova Nataliia , International experience in the development of e-governance	103
Сонько Ю.А., Бойко Л.В. , Розвиток цифрової економіки України в умовах формування інформаційного суспільства.....	106
Смолич Д.В. , Основні переваги електронних послуг та сервісів у публічному управлінні.....	109
Секція 3. Місцеве самоврядування у реалізації реформи децентралізації	112
Андрущенко Н.О. , Значення історичного досвіду українського самоврядування для сталого розвитку суспільства	112
Бричко А.М. , Модернізація сучасних механізмів управління на регіональному рівні	115
Горшков М.А. , Формування механізму відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектора в умовах запровадження реформи децентралізації	118
Дегтяр О.А. , Формування та реалізація державної політики сталого розвитку територіальних громад	121
Загурська-Антонюк В.Ф., Тростенюк Т.М. , Сучасні тенденції трансформації державної влади у реалізації реформи децентралізації	124

Іванченко Г. В., Розробка інтегрованої стратегії розвитку міста (приклад м. Вінниця).....	127
Канцур І.Г., Євтушенко Г.І., Проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування.....	131
Козирєва О.В., Козирєв К.А., Практичні аспекти «розумного зростання об'єднаних територіальних громад.....	134
Павлюк В.В., Сучасна молодіжна політика: активізація молодіжного лідерства в існуючих та новоутворених громадах	137
Рущенко Р.Є., Концептуальні засади децентралізації управління територіальними громадами.....	140
Самойленко Т.Г., Публічне управління в системі сталого розвитку сільських територій	144
Семенюк І.Ю., Соціальність відповідальність бізнесу як рушійна сила розвитку громади.....	147
Харченко Т.О., Николенко В.М., Впровадження інструментів проектного підходу в процес управління економічним розвитком сільських територій	150
Чечель А.О., Соціальна безпека в Україні: управління на рівні регіону.....	152
Шляхова Н.В., Роль громадськості в розвитку територіального утворення	155
Секція 4. Підготовка фахівців у сфері публічного управління та адміністрування	159
Бабчинська О.І., Сучасна парадигма підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування	159
Вавренюк С.А., Проблемні питання при підготовці фахівців сфери вищої освіти	162
Головня Ю.І., Трубей О.М., Тренінгові технології у підготовці фахівців з публічного управління та адміністрування	164

Льїна А.О. , Компетентнїсний пїдхїд до пїдготовки фахївцїв у сферї публїчного управлїння та адмїнїстрування	167
Кириченко Г.В. , Інформацїйно-комунїкацїйні механїзми в процесї формування позитивного імїджу органїв державної влади	171
Клименко Т.І. , Інновацїйні методи формування їншомовної компетенцїї фахївцїв сферї публїчного управлїння та адмїнїстрування	174
Куцай Н.С., Куцай Ю.О. , Кадрова полїтика в системї публїчного управлїння та адмїнїстрування	177
Лозовський О.М. , Інновацїйні пїдходи у сферї пїдготовки фахївцїв з публїчного управлїння та адмїнїстрування	180
Мїрко Н.В. , Актуальнї питання впровадження їнновацїйних методїв навчання в пїдготовку фахївцїв з публїчного управлїння та адмїнїстрування	183
Науменко Р.А. , Професїйна компетентнїсть державних службовцїв: реальнї кроки до перезавантаження влади	186
Пашко Л.А. , Цивїлізованїсть полїтико-управлїнської елїти як запобїжник просїдання демократичного фундаменту сучасної держави	189
Тесленко Н.О., Шашенко С.Ю. , Реалїзацїя державної мовної полїтики в освїтї	192

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги!

В умовах проголошеної європейської інтеграції одним з ключових завдань для України стає реформа системи публічного управління, наближення її до стандартів діяльності, що діють у розвинених країнах світу.

Система державного управління в Україні не відповідає потребам держави у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським стандартам належного управління державою.

Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики. У сфері децентралізації - відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. У сфері державної служби проблемою залишається відсутність централізованої бази даних державних службовців, що ускладнює облік та запровадження сучасних практик управління персоналом. Існуючі підходи до визначення посадових обов'язків є формальними, а відсутність методики проведення оцінки та системи класифікації посад створює дисбаланс в оплаті праці.

Проблемою також залишається відсутність єдиних правил та критеріїв щодо організаційного забезпечення реалізації державної політики. Значна кількість функцій з реалізації державної політики виконується міністерствами, що знижує їх здатність до якісного формування державної політики. Відсутність єдиних правил адміністративної процедури є основною перешкодою для якісного надання адміністративних послуг. Організація роботи державних електронних реєстрів залишається неефективною - інформація в них дублюється, автоматизований обмін даними здебільшого відсутній. Існує необхідність законодавчого врегулювання зазначених питань та запровадження системи визначення рівня задоволення якістю надання адміністративних послуг користувачів.

Київський національний торговельно-економічний університет як один із лідерів економічної освіти України традиційно опікується методологічними та прикладними аспектами публічного управління і створює потужну платформу для обговорення нагальних проблем реформування державного управління. У цьому році університет проводить першу Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Публічне управління та адміністрування на сучасному етапі державотворення» в якій беруть участь науковці, освітяни, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій та державних установ.

Щиро вітаємо учасників конференції, бажаємо цікавої та плідної роботи.

Ректор д-р екон. наук, професор,
академік НАПН України, заслужений діяч
науки і техніки України, лауреат Державної
премії України в галузі науки і техніки

А.А. Мазаракі

СЕКЦІЯ 1. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Белікова К.Г., *к.т.н., с.н.с.*,

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту
м. Київ, Україна

Потеряйко С.П., *к.військ.н., доц.*,

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту
м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Аналіз кількості та масштабів наслідків надзвичайних ситуацій в Україні свідчить про те, що проблемним питанням щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій залишається недостатня ефективність заходів із організації управління під час реагування на надзвичайні ситуації, проведення та забезпечення аварійно-рятувальних робіт, що пов'язано із недосконалим функціонуванням правового та організаційного механізмів державного управління. Тому, принципово важливим науковим завданням вбачається визначення напрямів удосконалення правового та організаційного механізмів державного управління у сфері цивільного захисту.

Дослідження правових та організаційних аспектів державного управління в цілому, і у сфері цивільного захисту – зокрема, залишаються у колі наукових інтересів вчених, що провадять наукові дослідження механізмів державного управління. О. Федорчак [1], О. Гацуля, Ф. Рахімов [2], В. Назаренко [3], О. Соболев, В. Приходько [4] досліджували аспекти організаційного та правового механізмів державного управління. Однак, на нашу думку, залишається недостатньо дослідженими проблемні питання щодо пошуку напрямів удосконалення правового та організаційного механізмів державного управління у сфері цивільного захисту, тому, що, на нашу думку, законодавство сфери цивільного захисту має прогалини щодо організації органами державного управління під час реагування на надзвичайні ситуації.

Кодексом цивільного захисту України та Положенням про єдину державну систему цивільного захисту визначено, що для координації

дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, органів управління та сил цивільного захисту, а також організованого та планового виконання комплексу заходів реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків: використовуються пункти управління та центри управління, утворюються спеціальні комісії та призначаються керівники робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, утворюються штаби, визначається потреба у силах цивільного захисту, залучаються сили цивільного захисту до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [5, 6].

Вважаємо, що обов'язковою умовою щодо ефективного реагування при виникненні надзвичайної ситуації є якісна організація управління підрозділами під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту визначено, що ефективність системи управління в надзвичайній ситуації досягається високим ступенем готовності її складових, сталістю функціонування та можливістю забезпечувати як централізоване так і безпосереднє управління силами і засобами [7].

Проблемним питанням сучасного стану системи управління ЄДСЦЗ, на наш погляд, є структура органів управління, їх повноваження, функції та завдання, а саме головне – порядок призначення керівника з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та утворення штабу. На даний час відповідно до законодавства, що забезпечує діяльність органів державного управління у сфері цивільного захисту, лише при виникненні надзвичайної ситуації призначається керівник з її ліквідації, який утворює штаб, що є основним органом управління. У зв'язку із швидкоплинністю та непередбаченістю розвитку надзвичайної ситуації порядок призначення керівника з ліквідації надзвичайної ситуації та утворення штабу є недосконалою. Крім того положення Кодексу цивільного захисту України (ст. 8 п.1), інших законодавчих актів потребують уточнення та переробки щодо включення системи управління до структури ЄДСЦЗ, а також перерозподілу функцій, завдань та повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в умовах реформування державного устрою країни.

Запропоновано внести зміни та доповнення у Кодекс цивільного захисту України щодо створення системи управління цивільним захистом та порядку призначення керівника робіт у надзвичайній ситуації й утворення штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Основу штабу має складати організаційне ядро, що функціонує при державних адміністраціях на постійній основі в

режимі повсякденної діяльності, а при загрозі та виникненні надзвичайної ситуації – доповнюється підрозділами та фахівцями в залежності від обстановки.

Список використаних джерел

1. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління / Демократичне врядування. Науковий вісник. – 2008 – Вип. 1. – Режим доступу:

http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf.

2. Гацуля О., Рагімов Ф. Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного управління на регіональному та галузевому рівнях у контексті процесів децентралізації / Державне управління та місцеве самоврядування, 2015, вип. 3(26). С. 101-115. – Режим доступу:

[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_03\(26\)/13.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_03(26)/13.pdf).

3. Назаренко В.Ю. Організаційно-правовий механізм державного управління пожежною безпекою в Україні / Теорія та практика державного управління.– Вип. 3 (42). – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/14.pdf>.

4. Соболь О.М., Приходько Р.В. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій / Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/13.pdf>.

5. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.

6. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту / Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>.

7. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту / Наказ МНС від 13.03.2012 № 575 / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0835-12>.

Боковець В. В., д.е.н., проф.
Вінницький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Відповідно чинного законодавства соціальний захист в Україні включає в себе: схеми соціального страхування для осіб, що втратили роботу чи тимчасово втратили працездатність; фінансову та матеріальну допомогу різним категоріям відповідно до законодавства, а саме: субсидії, пільги, соціальні виплати тощо; соціальні послуги.

Основними проблемами системи соціального захистує:

- громіздка нормативно-правова база.;
- занадто розгалужена система пільг та соціальних виплат, які є тягарем для бюджету, а відтак на практиці не можуть бути реалізовані. За оцінками різних експертів, загальна вартість задекларованих у чинному законодавстві пільг складає від 3,8 до 5,8 млрд. дол. США на рік, проте реально фінансується лише незначна їх частина. В Україні налічується понад 130 категорій одержувачів різних видів соціальних виплат, з яких лише 70 отримують виплати за соціальною ознакою, та близько 50 – за професійною. Усі пільгові категорії громадян мають право на більш як 120 видів пільг, а також понад 60 видів соціальних і компенсаційних виплат;
- відсутність єдиної системи обліку різних категорій отримувачів пільг, соціальних виплат та соціальних послуг;
- відсутність системи статистичного обліку діяльності недержавних надавачів соціальних послуг;
- реальний обсяг видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення щонайменше у 2,5-3 рази перевищує ту суму, що задекларована у бюджеті України;
- бюджетна система України функціонує за «прецедентним» принципом. Кошти, які виділялися в минулому фінансовому році, передбачаються і в наступному фінансовому році з невеликим збільшенням на рівень інфляції, що прогнозується;
- серед заходів соціального захисту переважають грошові трансферти населенню (соціальні та компенсаційні виплати);
- система соціального захисту не зацікавлена у виведенні осіб зі складних життєвих обставин (реабілітації) чи в недопущенні

потрапляння соціальних груп в складі життєві обставини (профілактиці)[1,2].

Зазначені проблеми досить чітко проявляються при визначенні потреб в соціальних послугах на рівні адміністративно-територіальних громад. Забезпечення адресності як соціальної допомоги, у вигляді пільг та компенсацій, так і соціальних послуг, неможливо без чіткого планування та визначення потреб населення адміністративно-територіальних одиниць в соціальних послугах[3, с.11].

Реформування системи соціальних послуг зумовлено потребою у створенні «ринку соціальних послуг» – забезпечення якості та ефективності соціальних послуг за оптимальну вартість.

Але цілком зрозуміло, що перехід до ринку та реалізація державної стратегії переходу від утримання закладів соціального обслуговування до фінансування соціальних послуг, що передбачає бюджетне фінансування недержавних надавачів соціальних послуг буде проходити по різному.

Вирішення проблеми фінансового забезпечення закладів соціального обслуговування можна досягти шляхом залучення альтернативних (недержавних) джерел фінансування, а також запровадження для закладів стимулів ефективного використання бюджетних та власних коштів. Одним із таких стимулів може стати формальний підхід до розподілу коштів з обласного бюджету, для чого необхідно розробити методику розрахунку вартості соціальних послуг.

Отже, вважаємо, що цілі, пріоритети та напрями фінансування соціальних послуг слід визначати на основі здійснення аналізу потреб громад у соціальних послугах. Важливо, щоб формат послуг максимально враховував потреби тих, кому вони адресуються[4].

В наш час система соціальних послуг в Україні перебуває на стадії розвитку та удосконалення. Досвід частини країн Європейського союзу переконливо свідчить, що існують шляхи, які дозволяють докорінним чином модернізувати систему соціальних послуг за кілька років.

Доречним є запровадження системи соціального планування на місцевому рівні, яка має передбачати залучення всіх членів громади до пошуку шляхів розв'язання конкретних соціальних проблем, що виникають на місцевому рівні. На основі такої системи можна було б визначати пріоритети, залучати надавачів послуг і розподіляти бюджетні кошти. Такі плани слід розробляти щорічно і брати за основу при визначенні обсягу фінансової підтримки місцевих громад.

В рамках державної стратегії переходу від утримання закладів соціального обслуговування до фінансування соціальних послуг та з метою забезпечення якості соціальних послуг потрібно створити механізми залучення до надання соціальних послуг широкого кола зацікавлених осіб. Зокрема, необхідно створити можливості для надання безкоштовних послуг за рахунок фінансування з бюджету навіть для приватних установ та громадських організацій. Бюджетне фінансування має виділятися на конкурсній основі.

Від реформування сфери соціальних послуг користь отримають усі: одержувачі послуг, тому що вони одержать доступ до послуг, які в більшій мірі задовольняють їх потреби; громади, тому що вони краще дбатимуть про своїх членів і, що не менш важливо, самі шукатимуть та знаходитимуть найбільш оптимальні шляхи розв'язання існуючих проблем; держава, адже її обмежені бюджетні ресурси використовуватимуться більш продумано й ефективно, а громадяни будуть забезпечені якісними соціальними послугами[5].

Визначення нормативів соціальних видатків вимагає великих зусиль, зваженого підходу та взаємодії між різними рівнями влади. Методи, які використовуються для визначення вартості соціальних послуг, можуть суттєво відрізнятися. Як свідчить досвід країн Європейського Союзу, найбільш ефективним підходом до формування бюджету є підхід, заснований на наявних надходженнях до прибуткової частини.

Отже, Україні слід перейти до системи соціальних послуг, заснованій на реальній оцінці вартості надання послуг відповідних стандартів та відмовитися від принципу фінансування лише державних установ, відкривши ринок соціальних послуг для недержавних структур, що підвищить рівень конкуренції та, – як наслідок, – забезпечить підвищення якості соціальних послуг.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>

2. Закон України «Про соціальні послуги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

3. Вакуленко С.М. Організаційні аспекти модернізації системи соціальних послуг в контексті нових орієнтирів соціальної політики // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного

суспільства: Зб.наук.праць. Х.: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2016. С.406–410.

4. Журавська В.Г. Управління якістю надання соціальних послуг: системний підхід / В.Г. Журавська // *Соціальний захист*. 2017. №1. С.15-22.

5. Іляш О.В. Щодо перспективних напрямів підвищення якості соціальних послуг в Україні. Аналітична доповідь : [Електронний ресурс] / О. Іляш // Нац. ін-т стратег. досліджень : веб-сайт. 2018. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/763>.

Гавкалова Н. Л., д.е.н., проф.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

Ковтун М. В., аспірант,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Публічно-приватне партнерство є одним із сучасних механізмів залучення інвестицій в державний бюджет для використання розвитку різних галузей країни. Нерозвиненість систем інфраструктури, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства та інших систем в Україні є проблемою для розвитку економіки і добробуту громадян. У європейських країнах активно використовуються програми публічно-приватного партнерства для реалізації різноспрямованих проектів, що зумовлює актуальність та своєчасність досліджуваної проблеми.

Питанням формування та розвитку публічно-приватного партнерства в Україні присвячено чимало робіт українських та зарубіжних учених. Наприклад: А. Ренда, Л. Шрефлер, Л. Шарінгер, В. Устименко, Р. Джабраїлов, С. Грищенко. Разом з тим, розгляд питань, пов'язаних з публічно-приватного партнерства, невичерпаний, що створює підґрунтя формування науково-теоретичних засад публічно-приватного партнерства.

Оскільки для України публічно-приватне партнерство є відносно новим соціально-економічним явищем, спочатку потрібно визначити поняття публічно-приватне партнерство. Поняття «державно-приватне партнерство» використовується зазвичай більшістю українських науковців. Однак Г. Знаменський зважаючи

[1], зважаючи на той факт, що Закон України «Про державно-приватне партнерство в Україні» передбачає виключно термін «державно-приватне партнерство», поняття «державно-приватне партнерство» не варто ототожнювати із поняттям «публічно-приватне партнерство», оскільки термін «публічно-приватне партнерство» більшою мірою відображає весь діапазон відносин у рамках цього суспільного явища з урахуванням участі органів місцевого самоврядування і громадськості. Визначення «публічно-приватне партнерство» на англійській мові є «Public - Private Partnership». Таким чином, зарубіжним дослідникам найбільш близьким до відображення змісту концепції видається поняття “публічно-приватне партнерство”. До того ж воно найбільш точно відтворює й сутність відносин, оскільки, як публічний партнер у зарубіжній практиці часто виступають не лише органи державної влади, а й органи місцевого самоврядування, потужні громадські організації та благодійні фонди [2].

В Україні запровадили нормативні-правові акти про публічно-приватне партнерство від 1 липня 2010 р. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [4]. На сьогодні нормативні документи щодо публічно-приватного партнерства є прерогативою Міністерство економічного розвитку і торгівлі в Україні. Нижче (рис. 1), договори, укладені на засадах ППП, які реалізуються станом на 01.07.2019 [6] :

Рис. 1 Договори, укладені на засадах ДПП, які реалізуються станом на 01.07.2019.

За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.07.2019 на засадах ППП укладено 186 договорів, з яких реалізується 52 договори (35 – договорів концесії, 15 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 134 договори не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 17 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується). Проект з будівництва комплексу з переробки твердих побутових відходів, так не реалізувався. Причини не виконання українських проектів, тому різні:

- необхідність реформування та швидкі зміни нормативно-законодавчої бази;
- нестабільна економічна ситуація, низька купівельна спроможність населення;
- складність введення бізнесу (згідно з звітом Світового банку у 2019 р., Україна посідає 76 місце, між Киргизькою Республікою та Грецією);
- неефективна взаємодія між державними та місцевими органами влади;

Крім того, існують проблеми системного характеру:

- ризики прояву корупції, ускладнений процес з отриманням дозвільних документів;
- низький рівень підготовки посадових осіб;
- складність практичної реалізації гарантій, що надаються партнером;
- складна процедура переоформлення права користування земельною ділянкою приватним проектом ППП [5].

Але, все ж таки, є позитивні зрушення у розвитку ППП. Наприклад, наступні проекти [6]: біопаливне опалення у місті Малин, виробництво теплової енергії у місті Остер, розвиток рекреаційної зони гідропарку у місті Києві.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що ППП є одним з найбільш ефективних механізмів для розвитку країни у різних галузях. Проаналізувавши європейський досвід на прикладі Великобританії, можна з'ясувати, що наступним кроком для розвитку ППП в Україні є необхідність створення окремої інституції з ППП, яка дозволить врахувати та виправити недоліки старої системи.

Отже, розвиток ППП в Україні знаходиться на недостатньо високому рівні, для того щоб, наблизитися до рівня європейських країн. Для цього необхідно налагодити внутрішні, системні процеси та дати поштовх, в першу чергу розвитку бізнесу, знизити рівень

корупції. Відношення держави до підприємств повинен бути більш ліберальним, оскільки дефіцит бюджету відчувається не тільки на державному та місцевому рівні, але і у приватних українських партнерів. Необхідна свобода та підтримка підприємств різних форм власності з боку держави.

Список використаних джерел

1. Проблеми та перспективи впровадження державно-приватного партнерства у відносини у сфері господарювання / В, Устименко, Р. Джабраїлов // Схід. –2011. –№ 1 (108). –С. 175-178.
2. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства : практ. посіб. для органів місцев. влади та бізнесу / С. Грищенко. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2011. – 140 с.
3. Renda A. Public Private Partnerships: National Experiences in the European Union / A. Renda, L. Schrefler // Briefing note vIP/A/IMCO/SC/2005-160 governed by the provisions of Framework Service Contract IP/A/IMCO/FWC/2005-33. -[Електронний ресурс] – Режим доступу: euro2005.inform/news/11/p7273
4. Верховна Рада України/Законодавство України/ Закон України «Про державно-приватне партнерство в Україні» / - електронний ресурс - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
5. Практичний посібник/ Реалізація проектів Державно-приватного партнерства в Україні. Київ, жовтень.2017. С. 36
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Стан здійснення ДПП в Україні/Договори, укладені на засадах ДПП, які реалізуються станом на 01.07.2019 – Електронний ресурс - <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>

Доллінер П.Я., аспірант
Донецький державний університет управління,
м. Маріуполь, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Суспільно-політичні та економічні чинники стали основою розпаду радянського союзу та утворенням нових держав, у тому числі незалежної України.

Цей період поставив перед новими провладними органами питання про впорядкування державного управління та утворення його нових механізмів з метою збереження влади на територіальних утвореннях, які опинилися у їх підпорядкуванні, посилення боротьби зі злочинністю та підвищення економічної спроможності молодих держав.

Першим кроком постало питання належного закріплення нормативно-правового механізму функціонування владних структур з метою ефективності діяльності органів в укріпленні державності.

Саме нормативно-правовий механізм управління органами прокуратури є надійним фундаментом у боротьбі цієї державної інституції зі злочинністю, взаємодії з іншими суб'єктами суспільних відносин, державними органами, у тому числі правоохоронними, дотриманням законності, прав і свобод громадян.

Етапи розвитку управління органами прокуратури України часів незалежності можна розділити за різними критеріями, у тому числі за їх компетенцією на певний час діяльності, функціональним навантаженням, гарантіями ефективної роботи, зокрема незалежності, взаємодії з іншими органами державної влади тощо.

Між тим, сучасного поділу на етапи розвитку прокуратури часів незалежності за механізмами державного управління дотепер чітко не здійснено.

Основним механізмом державного управління як критерієм розвитку сучасних органів прокуратури є правовий. У зв'язку з чим, поділ на етапи за цим механізмом буде виглядати наступним чином.

1) Становлення та розвиток прокуратури з часу проголошення державного суверенітету та незалежності України. Даний етап характеризується перш за все відокремленням інституту прокуратури від прокурорської системи СРСР, набуттям ним інституційної самостійності.

2) Вступ у 1995 році України до Ради Європи та взяття зобов'язань щодо зміни ролі та функцій прокуратури з метою перетворення її на орган, який відповідатиме стандартам Ради Європи.

3) Етап «малої судової реформи» 2001 року та звуження функції так званого «загального» нагляду.

4) Трансформація функції «загального» нагляду у 2004 році у правозахисну діяльність прокуратури з нагляду за додержанням прав та свобод людини і громадянина.

5) Визнання у 2010 році змін у законодавстві щодо правозахисної діяльності прокуратури неконституційними.

6) Запровадження у 2012 році процесуального керівництва досудовим розслідування з боку прокуратури.

7) Прийняття у 2014 році нового закону «Про прокуратуру», обмеження її діяльності, скорочення штатів, запровадження нових гарантій незалежності.

8) Конституційні зміни функцій прокуратури 2016 року, період їх невідповідності спеціальному закону.

Першим нормативним актом про прокурорський нагляд став Закон України «Про прокуратуру», прийнятий Верховною Радою 5 листопада 1991 року [1].

Наступним етапом формування нормативно-правового механізму державного управління прокурорської інституції є схвалення Верховною Радою 28 квітня 1992 року Концепції судово-правової реформи в Україні.

Лише у 1995 році між Верховною Радою та Президентом України укладений Конституційний договір про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України.

Згідно з прийнятою 28 червня 1996 року Конституцією України за прокуратурою залишені функції, що загалом відповідали принципам Ради Європи.

Сухонос В.В. з даного питання стверджує, що прокуратура, виступаючи органом державної влади, покликана бути важливим інструментом в системі «стримань і противаг». Вона має сприяти узгодженості і координації дій, урівноважувати їх, щоб жодна з гілок влади не змогла «піднятися» над іншими чи гальмувати їх. Відмінності між способами здійснення державної влади тими чи іншими органами не повинні порушувати єдність влади. Прокуратура з її завданнями, функціями і повноваженнями при здійсненні нагляду покликана забезпечувати цю єдність, тому що протиріччя між владами можуть мати руйнівний характер [2 с. 78].

Враховуючи рекомендації Ради Європи та зважаючи на доводи прихильників залишення певних форм «загального» нагляду з метою захисту прав людини, 8 грудня 2004 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Конституції України», згідно з яким в прокуратури з'явилась нова функція нагляду за додержанням прав та свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами. Вказаний Закон набув чинності з 1 січня 2006 року.

Основною ідеєю даного закону був перерозподіл повноважень між виконавчою і законодавчою гілками влади, тобто реформування України з президентсько-парламентської республіки в парламентсько-президентську.

Разом з цим, лише 30 вересня 2010 року Рішенням Конституційного Суду України № 20-рп/2010 Закон України «Про внесення змін до Конституції України» № 2222–IV від 8 грудня 2004 року визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним). У зв'язку з цим статті 121, 122 Конституції України, що визначають статус прокуратури України, набули редакції від 28 червня 1996 року.

Між тим, у цей період 20.11.2012 року вступає у силу новий Кримінальний процесуальний кодекс України, який по іншому визначає організацію роботи органів прокуратури в рамках кримінального процесу. Так, згідно з частиною 2 статті 36 КПК України прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудового розслідування.

Порівняно з Законом України «Про прокуратуру» 1991 року новий закон 2014 року, який вступив у силу 15.07.2015 року, закріплював нові механізми державного управління органами прокуратури, нову організацію роботи прокуратури та її компетенцію.

Зокрема, скасовувалась функція щодо нагляду за додержанням і застосуванням законів, тобто так званого «загального» нагляду.

Судовою реформою 2016 року та змінами до Конституції України Законом № 1401-VIII від 02.06.2016, прокуратура визнана частиною системи правосуддя. Статтею 131-1 за прокуратурою закріплено функції 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Разом з цим, дотепер не внесено зміни до Закону України «Про прокуратуру» 2014 року та не приведено його до відповідності з Конституцією України.

Таким чином, перші роки незалежності України характеризуються офіційним відділенням механізмів державного управління органами прокуратури нової держави від механізмів підпорядкування прокуратурі СРСР, між тим фактичним залишенням

функціонального навантаження прокуратури радянського періоду. Навіть вступ України до Ради Європи повільно впливав на зміни управління прокуратурою. Лише у середині 2000-х років правовий механізм було змінено та у подальшому трансформація прокуратури здійснюється виключно в напрямку європейських прокуратур.

Незважаючи на відсутність єдиних принципів функціонування прокуратур європейського типу, реформування механізмів державного управління прокуратури здійснюється без повного аналізу та формування належних висновків до основних необхідних елементів прокуратури нашої держави. Все ж таки, інституційні та функціональні перетворення прокуратури України на шляху виконання зобов'язань держави перед світовою спільнотою необхідно робити у пошуку власної національної, водночас оптимальної та ефективної моделі прокурорської системи.

Успішність правової держави не можлива без запровадження ефективних механізмів державного управління правоохоронними органами та в першу чергу органів прокуратури, які повинні координувати усю правоохоронну систему країни.

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру: закон України від 5 листопада 1991 р. № 1789-ХІІ / Відомості Верховної Ради України. 1991. № 53. С. 793.
2. Сухонос В. Місце прокуратури серед гілок влади в Україні. Вісник прокуратури. 2007. № 10. С. 71-79.

Драган І. В., к.е.н.,
ст. наук. співробітник відділу методології стійкого розвитку
ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
НАН України»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ В УКРАЇНІ

При формуванні стратегії розвитку сучасної держави об'єктивною необхідністю виступає орієнтація на перехід від споживацької моделі функціонування соціально-економічної системи до моделі сталого розвитку [1; 2; 3]. При цьому, визначення довгострокових цілей розвитку України має виходити саме з пріоритету екологічної складової. Це зумовлено не лише наявними

процесами глобалізації та орієнтацією України на євроінтеграцію, але, перш за все, масштабами накопичених екологічних проблем, які ставлять під загрозу не тільки подальше зростання української економіки, її стабільність і збалансованість, але й перспективи існування нації. Тому формування механізмів державного управління природокористуванням на засадах сталого розвитку має ґрунтуватися на результатах сучасних досліджень відносин, що склалися у системі «природа–суспільне виробництво», і, які визначають сутність сучасної концепції управління у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища, яка визначає першочерговим завданням необхідність гармонізації відносин людини і навколишнього середовища на засадах раціонального природокористування.

Відомо, що управління визначається передусім загальною метою. Проте, у сфері природокористування визначення останньої, як і конкретизація результату на основі загальної мети є досить складним теоретико-методичним завданням, вирішення якого потребує ґрунтовних досліджень закономірностей організаційних й економічних відносин у сфері природокористування у поєднанні із загальними цілями та пріоритетами соціально-економічного розвитку держави.

Загальна, домінуюча мета державного управління природокористуванням, як і управління загалом, має бути змістовною, чіткою та передбачати виділення результату, економічну оцінку якого можна було б представити кількісно. Отже, основними вимогами до поставлення мети державного управління природокористуванням можна вважати: стратегічний характер, узгодженість інтересів, чіткість, комплексність.

Ґрунтуючись на системному підході та враховуючи запропоновані вимоги, вважаємо, що мета державного управління сталим розвитком в системі природокористування може визначатися як досягнення еколого-економічної рівноваги шляхом узгодження еколого-економічних інтересів. Дослідження еколого-економічної рівноваги досить широко репрезентовані у наукових працях. Досягнення такої рівноваги передбачає необхідність свідомого управління співвідношенням між структурою і темпами розвитку суспільного виробництва та природним потенціалом, що забезпечувало б можливість розширеного суспільного відтворення та збереження його природних передумов. В даному випадку розглядається динамічна рівновага як рівновага між мінливим співвідношенням природного середовища та суспільного

виробництва, авторка зокрема зазначає, що якщо у системі «природа – суспільне виробництво» існує тенденція до встановлення рівноваги, то лише як момент руху, діалектично пов'язаний з постійним порушенням такої рівноваги, що характерний для внутрішньо суперечливої єдності суспільства та природи. Досягнення визначеної мети передбачає коригування форм та способів господарської діяльності відповідно до екологічних вимог.

Застосування економічних методів управління природокористуванням має бути спрямоване на узгодження еколого-економічних інтересів економічних суб'єктів на різних рівнях економічної системи, оскільки дозволяє поєднати завдання раціонального природокористування та охорони довкілля з власне економічним (комерційними) цілями. Проте, застосування адміністративних методів виступає у даному контексті як первинний (базовий) елемент узгодження еколого-економічних інтересів, оскільки вони регламентують безпосередньо розмір природокористування та здебільшого визначають його якість. Тому механізм державного управління природокористуванням на засадах сталого розвитку має поєднувати як економічні, так і адміністративні методи управління, конкретний склад яких залежить від поточних цілей та умов дії такого механізму.

Таким чином, аналіз теоретико-методичних підходів до державного управління природокористуванням дає змогу стверджувати, що узгодження еколого-економічних інтересів необхідно розглядати як принцип, покладений в основу формування відповідної системи управління. Необхідність виокремлення такого принципу обумовлена вимогами формування моделі сталого розвитку в системі природокористування.

Список використаних джерел

1. Драган І.О. Інституційні напрями управління екологічною безпекою в умовах структурних трансформацій економіки України. *Агросвіт*. 2013. №6. С.34-38.

2. Лук'янихін В.О., Шмаль А.Г. Екологічний менеджмент в системі управління збалансованим розвитком: монографія. Суми: Університетська книга, 2002. с.314.

3. Сенюшкін Є. О. Економіко-правові механізми державного забезпечення сталого розвитку. *Статистика України*. 2013. № 3. С. 38.

Драган І.О., проф., д.держ.упр.,
Державний університет
«Житомирська політехніка»
Кравчук К.М., аспірант
Державний університет
«Житомирська політехніка»

ВПЛИВ КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ

Стрімкий розвиток тіньової економіки призводить до змін в економічній політиці держави, сприяє збільшенню обсягів неефективного використання державних коштів. Все більших масштабів набувають соціально-політичні конфлікти які спричинені посадовим особами влади за рахунок використання свого службового становища задля задоволення особистісних інтересів, в результаті чого відбувається стрімке зниження довіри до всіх сфер діяльності країни, політичного устрою, відбувається знецінення національного продукту, занедбання економічної системи.

Основним завданням державної антикорупційної політики є виявлення основних причин та передумов існування корупції в державі та пошук основних шляхів протидії корупційній діяльності під час реалізації сучасної економічної політики держави.

Держава - це головний інститут політичної системи суспільства, на яку покладено зобов'язання управління суспільством, охорону його політичної і соціальної структури на основі права за допомогою спеціально-функціонуючого механізму.

Державна влада - це взаємно функціонуючі публічно-політичні відносини панування і підкорення, що спираються на державний примус. Державна влада здійснює управління суспільством від імені народу на всій території держави за допомогою державного апарату, видання та доведення до реалізації загальнообов'язкових правових норм та представляє державу у зовнішніх відносинах. Однак, в нашій державі в умовах довготривалого системного (економічного, політичного, правового, організаційного та ідеологічного) перехідного періоду, проблема корупції набула особливої гостроти і політичної значущості. Сьогодні про неї згадується в засобах масової інформації, а також на найвищому державному рівні. Саме в цих умовах українська держава розпочала реформування

антикорупційного законодавства та сприяє приведенню його у відповідність до існуючих міжнародних стандартів. [7].

Економічний розвиток країни - запорука її процвітання та розвитку. Економіка є саме тим середовищем заради якого посадові особи, користуючись своїм службовим становищем, вступає в корупційні зв'язки з врахуванням найбільш вигідних умов. Існування такого взаємозв'язку пов'язане з постійним зворотнім зв'язком, що має ряд негативних економічних наслідків. Це відображається на економічній політиці України, сприяє переходу бізнесу в тіньове середовище, сприяє порушенню законодавчих актів, посилює тиск податкової складової на законний бізнес, сприяє розвитку договірних зв'язків між усіма учасниками процесу.

Аналіз даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі України дозволив нам впевнитись в тому, що рівень тіньової економіки 2018 року майже не змінився в порівнянні з минулим роком і залишився в межах 32% до обсягу офіційного ВВП. Це може означати лиш те, що вся діяльність повинна перебувати під чітким керівництвом з боку держави. Саме тому, для зменшення корупційних схем в державних закупівлях, досить важливо чітко дотримуватись Закону України „ Про здійснення державних закупівель„ в якому чітко врегульовані питання щодо організації та проведення конкурентних торгів серед усіх учасників які постачають товари та надають послуги, фінансування яких здійснюється за кошти держави. Існує певна частина економістів які вважають, що тіньова економіка є нормальним станом та стратегією виживання вітчизняної економіки. Зокрема, такої думки дотримується економіст О. Пасхавер, який заявив про це під час форуму «Масштаби та схеми тіньової економіки» [8].

Враховуючи те, що Україна знаходиться на шляху до євроінтеграції, необхідно провести повномасштабні реформи абсолютно у всіх сферах господарського життя. Саме зміна методів, механізмів та інструментів економічного управління наблизить нас до можливості безболісного входу у європейську спільноту й дозволить функціонувати на європейських ринках, з перспективою отримання макрофінансової допомоги від країн ЄС.

Нажаль, досвід останніх років свідчить нам про те, що корупція є прогресом тіньової економіки країни, що гальмує темпи входу до європейської спільноти. Якщо розглянути тлумачення поняття тіньова економіка, стає зрозуміло що - це вид господарювання який пов'язаний з дотриманням та виконанням основних економічних зобов'язань, суб'єкти яких, в процесі провадження своєї діяльності

систематично уникають офіційного обліку їх діяльності та сплати податкових зобов'язань. Проте, слід наголосити та тому, що тіньова економіка несе в собі руйнівну загрозу у вигляді спотворення законів та інструментів ринкової системи, а отже основ побудови збалансованої економіки. Цей фактор є перспективою подальших досліджень та сприятиме розробці і запровадження низки заходів, що забезпечать мінімізацію негативного впливу всіх актуальних на сьогоднішній день системних факторів тінізації економіки та зниження корупційних діянь в ній.

Список використаних джерел

1. Ахметова Г.Р. Коррупция в нефтедобывающих странах. Учебное пособие. – Алматы: Издательство “Кульжахан”, 2002. – С.14–15
2. Заброда Д. Г. Поняття державної антикорупційної політики. / Право і безпека. – 2012. – № 2 (44). – С. 98–104
3. Інформаційні Технології задля реформ <http://it4reform.org/2015/02/23/top-3/> (дата звернення: 12.02.2019).
4. Користін О.Є., Барановський О.І., Герасименко Л.В. Економічна безпека. за ред. О. М. Джужі. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури. http://pidruchniki.com/10560412/ekonomika/koruptsiya_naslidki_vplivu_ekonomiku_ukrayini (дата звернення:12.02.2019).
5. Коненко С. Я. Профілактика та боротьба з корупцією в поліції Німеччини: Із досвіду роботи поліції землі Нижня Саксонія – К. : Знання України, 2006. – С. 5
6. Красніков Д.А. Наслідки корупції для фінансової системи держави. Теорія та практика державного управління. <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-2/doc/2/10.pdf>. (дата звернення:11.02.2019)
7. Луценко М.М. Корупція в Україні: сучасний стан і проблеми протидії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. http://www.vesnikpravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/40.pdf (дата звернення:14.02.2019).
8. Масштаби та схеми тіньової економіки. <https://economicforum.com.ua> (дата звернення: 14.02.2019).
9. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії – К.: Атіка, 2001. – С. 27

10. Національне антикорупційне бюро України. Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/> (дата звернення: 14.02.2019).

Ільченко В. М., к. е. н.
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро, Україна

СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНОМ

Складна політична ситуація в Україні підняла питання реформування системи місцевого самоврядування. Тому стратегії розвитку, які створювались і раніше, саме зараз набули величезної популярності. Реалізація стратегії розвитку має допомагати перетворювати економіку кожного регіону, що повільно зростає, базуючись при цьому на великих енергозатратах та виснаженні навколишнього природного середовища, в економіку модерну, базовану на інноваціях, активності підприємців, економіку, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та ощадливому використанні природних ресурсів.

Активна участь громадськості та основних груп, зокрема, молоді, недержавних організацій, промисловців, в ухваленні рішень, які сприяють сталому розвитку, надасть змогу керівним органам влади ефективно планувати стратегії та реалізовувати плани дій і програми регіонального розвитку.

Все це свідчить про те, що для втілення в життя стратегії сталого розвитку регіонів необхідно мати такий механізм, який спирається на внутрішні й зовнішні економічні інтереси країни та регіонів, адже центральною рушійною силою будь-якої держави є регіони, і тільки комплексність розвитку дозволяє забезпечити прогрес у кожній ланці господарства і життєдіяльності людей [1].

Головними пріоритетами в механізмі реалізації стратегії сталого розвитку регіону мають стати (рис 1):

Застосування вказаних пріоритетів дасть змогу суттєво зменшити темпи поглиблення соціально-економічних регіональних диспропорцій. Однак неузгодженість та недостатня обґрунтованість надання підтримки регіонам спричинили зростання територіальної диференціації за умовами економічної діяльності. Особливо важливою є роль малого підприємництва в соціально-економічному розвитку регіонів. Широкий розвиток підприємництва віднесено до пріоритетних завдань регіональної політики у Концепції державної

регіональної політики України, а мале підприємництво визначено як один із найвагоміших чинників забезпечення економічного зростання в регіонах, підвищення зайнятості й рівня доходів населення та наповнення місцевих бюджетів [2].

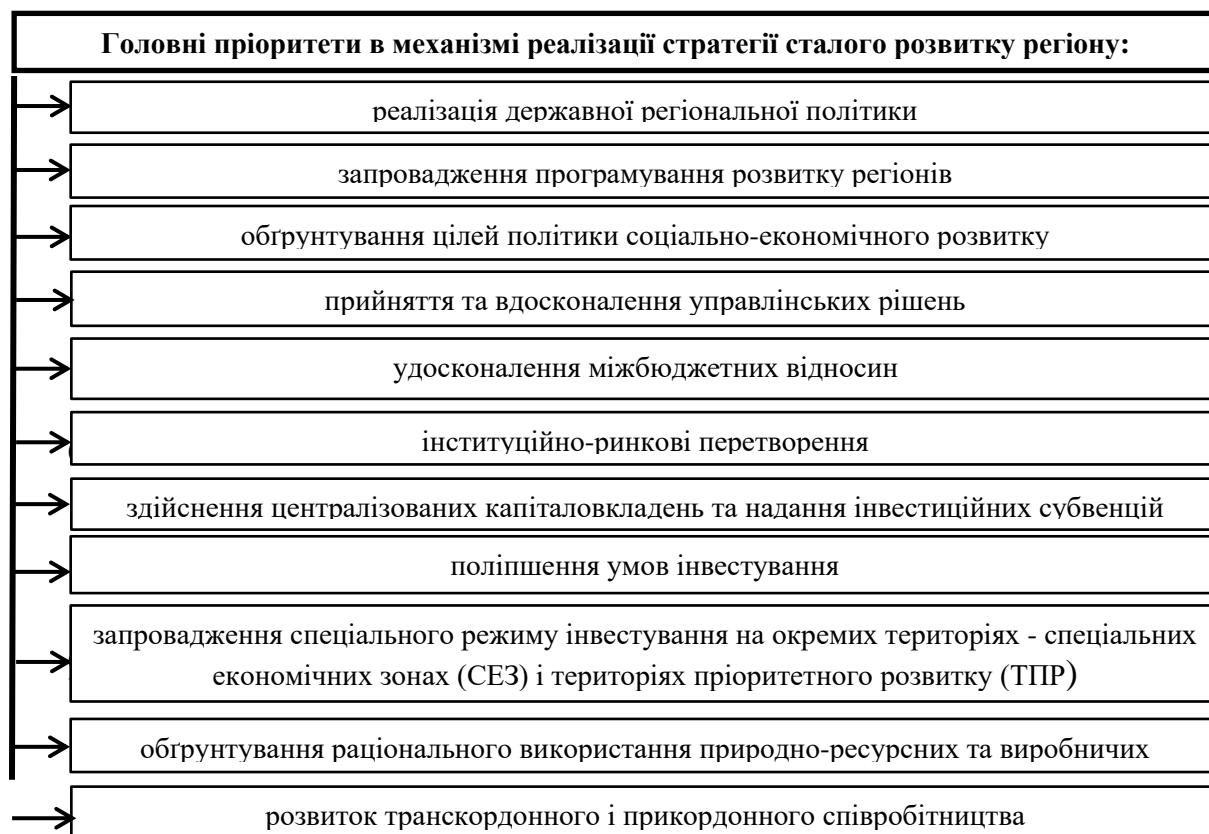

Рис. 1. Головні пріоритети в механізмі реалізації стратегії сталого розвитку регіону

Перехід до сталого регіонального розвитку з поступовою принциповою зміною механізмів економічного зростання має стати результатом дієвості економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності регіональної економіки. Дія конкурентних механізмів і реакція територіального господарства на них у вигляді забезпечення конкурентоспроможності регіонального виробництва сприятиме створенню якісно нових регіональних економік, які розвиватимуться на засадах інноваційно орієнтованого сталого розвитку.

Такий перехід може відбуватися у три стадії. На першій стадії зростання економіки залежить в основному від внутрішніх чинників, а території конкурують за рахунок забезпеченості ресурсами, перш за все, некваліфікованою робочою силою і природними ресурсами. Збереження конкурентоспроможності на цій стадії розвитку в

основному залежить від стабільного функціонування державних і приватних інститутів, достатньої інфраструктури, стабільної макроекономічної бази, а також здорової та освіченої робочої сили. На цій стадії конкурентоспроможність регіону відчувається в основному на місцевому рівні. У нашій країні це малоосвоєні, відсталі регіони і такі, що функціонують з ознаками економічної депресії.

У міру зростання доходів суб'єктів господарювання і населення під час подальшого розвитку регіони переходять до стадії, на якій зростання залежить від ефективності. На цьому етапі посилення конкурентоспроможності все більше залежить від освіти і професійного навчання персоналу, ефективного ринку товарів і послуг, стабільного функціонування ринку праці, розвиненості фінансового ринку, здатності користуватися наявними технологіями, значного обсягу внутрішнього і зовнішнього ринків. Регіональна економіка є конкурентоспроможною на рівні міжрегіональних ринків, де і розгортається основна конкурентна боротьба. На цій стадії розвитку перебуває більша частина регіонів України.

І нарешті, коли території переходять на стадію переважної залежності розвитку від інновацій, підтримка високого рівня зарплат і відповідного життєвого рівня можлива лише у разі, якщо компанії здатні конкурувати та використовують нову унікальну продукцію. Фактично цей рівень може бути позиціонований як сталий розвиток регіональної економіки, на якому компанії мають конкурувати за допомогою інновацій і виробляти нові різноманітні товари, використовуючи найрізноманітніші виробничі процеси, розширюючи регіональну спеціалізацію з метою завойовування позицій на ринках усіх рівнів – регіональному, загальнодержавному і міжнародному.

Довгострокова стратегія економічного та соціального розвитку України базується на трьох принципових складових: економічному зростанні, соціальному прогресі та екологічній безпеці і є основою реального наближення до стандартів сталого розвитку, перехід до якого вимагає скоординованих дій в усіх сферах життєдіяльності суспільства, переорієнтації суспільно-політичної системи держави, регулююча роль якої у вирішенні цих завдань є визначальною.

Реалізація цієї стратегії повинна враховувати особливості регіонального розвитку та спиратися на надійні механізми переходу до сталого розвитку як на державному, так і на регіональному рівнях. Досягнення загальнодержавних стратегічних цілей економічного й соціального розвитку країни можливе лише за умови відображенні їх на регіональному рівні з урахуванням специфічних природно-географічних, історичних, економічних факторів і реальної

територіальної диференціації рівня економічного розвитку, соціального становища та екологічної ситуації.

Список використаних джерел

1. Ільченко В. М. Стратегічний аспект механізму сталого розвитку регіону / В. М. Ільченко // Сучасні механізми забезпечення соціально-економічної безпеки на макро- та макрорівнях : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конференції. – Дніпро : УМСФ, 2017. – С. 158–161.

2. Нова регіональна політика для нової України : аналітична доповідь / під заг. ред. д.е.н., заслуженого економіста України Я. А. Жаліла. – К. : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 76 с.

Ковтун Е.О., к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна

ПАРТНЕРСТВО СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ ЯК ОСНОВА СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Вибори – це неминучий процес більшості країн світу який розпочинає тісний взаємозв'язок влади та громадян. Оскільки вибори передбачені конституцією як форма народного вияву влади, то таким чином голосування формує представницькі органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Виборче право як система нормативних актів встановлює та регулює права електорату у формуванні того апарату влади голосування якого проводяться. Завдяки такому вияву народовладдя органи представницької демократії починають свою народну службу.

Партнерські відносини суспільства та органів влади є ознакою стабільності в політичній та соціальній сферах, а також формування нових відносин між місцевим самоврядуванням, сектором бізнесу які засновані на консенсусі інтересів.

Процес злагоджених відносин влади та суспільства це насамперед процес формування соціальної держави, соціального діалогу та злагоди. Така взаємодія є поштовхом досягнення соціальної солідарності у суспільстві, а також є системою вирішення конфліктів в усіх сферах діяльності і житті людей і забезпеченні конструктивної взаємодії.

Принципово важливим для раціоналістичного розуміння вияву партнерства суспільства та влади стали роботи М.Вебера. Вони заклали основу для розвитку одного з ключових напрямів сучасної соціології – структурного функціоналізму. Аналізуючи ідеї, соціальні норми, цінності як відображення економічних факторів, Вебер побачив у них сили, здатні серйозно впливати як на економіку, так і на суспільний розвиток в цілому.

На основі зазначених принципів, партнерство суспільства та влади в державному управлінні перетворюється на систему, що володіє властивістю універсальності, загальності, актуальності для всіх народів і часів. Партнерство суспільства та влади “автоматично” демократизує державне управління, оскільки самою його сутністю є співпраця активних громадян з державними органами у виробленні й прийнятті державно-управлінських рішень. Адже, як зазначають Н. Нижник, С. Дубенко та Л. Пашко, “налагодження дієвого партнерства між громадянським суспільством та владою сприятиме: по-перше, не лише вдосконаленню і розвитку потенціалу державного управління, але й ефективнішому здійсненню ним його завдань; по-друге, стимуляції розвитку і становлення самого громадянського суспільства”.

Відомий правник Скакун О.Ф. зазначає, що на сучасному етапі сформувалися три підходи до співвідношення громадянського суспільства і держави: 1) держава і громадянське суспільство – суміжні соціальні системи; 2) держава і громадянське суспільство – різні соціальні системи, первинною (провідною) є держава, що контролює громадянське суспільство; 3) держава і громадянське суспільство – різні соціальні системи, держава виконує службову (підпорядковану) роль щодо громадянського суспільства.

Відносини державних органів і інститутів громадянського суспільства мають базуватися на розумінні та сприйнятті таких основоположних засад:

- участь компетентних, організованих та відповідальних інститутів громадянського суспільства в процесі формування державної політики підвищує застосовність законодавства та обґрунтованість управлінських рішень;

- стимулювання інститутів громадянського суспільства до участі в урядових і квазі урядових механізмах діалогу, консультування та обміну інформацією є не обхідною передумовою віднаходження найкращих способів задоволення потреб суспільства (така участь відмінна від ролі політичних партій і не заміняє її; вона не повинна ні гарантувати, ні скасовувати урядові субсидії, контракти

або по жертви окремих інститутам громадянського суспільства чи їх групам);

- консультування не розглядається виконавчою владою як інструмент поглинання інститутів громадянського суспільства завдяки сприйняттю ними урядових пріоритетів;

- виконавча влада працює з інститутами громадянського суспільства для досягнення цілей державної політики, але не намагається заволодіти ними чи змусити їх працювати під своїм контролем.

Таким чином, з метою недопущення загрозливих для демократичного розвитку держави процесів, важливим напрямом модернізації управлінської діяльності в сучасних умовах має стати вирішення таких ключових завдань, націлених на підвищення ролі інститутів громадянського суспільства в управлінні суспільним розвитком:

- Децентралізація управлінських і регулюючих функцій і повноважень, надання більшої самостійності низовим ланкам, поступова передача все більших “зон відповідальності” від державних структур інститутам громадянського суспільства;

- Формування та розвиток мережевих, горизонтальних відносин між різними структурними підрозділами держави і громадянського суспільства, поступовий і поетапний демонтажних елементів “управлінської вертикалі”, які виступають механізмом гальмування громадських ініціатив;

- Створення необхідних умов для розвитку реальних і ефективних форм громадської участі населення у сфері управління різними сферами суспільного життя, передача з боку державних органів більших повноважень і відповідальності громадським організаціям і об’єднанням громадян;

- Широке залучення НДО у надання соціальних послуг і розвиток соціальної сфери на основі зміцнення і розширення ресурсної бази соціальної політики за рахунок залучення позабюджетних коштів корпоративного сектору і населення та пошуку додаткових бюджетних джерел фінансування соціальних проектів;

- Розвиток і розширення конструктивної взаємодії державних структур та органів місцевого самоврядування з громадянським суспільством, створення для переважної частини НДО реальних стимулів діяльності в рамках реалізації як провідних національних проектів, так і поточних, оперативних завдань соціального та економічного розвитку;

– Залучення громадян на основі створення реально діючих механізмів громадської участі в суспільних діях, націлених на подолання негативних і застійних явищ у суспільстві;

Список використаних джерел

1. Жуков В. І. Соціальне партнерство в Україні : навч. посіб. / В. І. Жуков, В. А. Скуратівський. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 200 с.
2. Скрипнюк О. В. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку громадянського суспільства і правової держави в Україні : монографія / О. В. Скрипнюк. – К. : Хрещатик, 1995. – 216 с.
3. Шевчук О. А. Еліта як домінанта розвитку людського капіталу / О. А. Шевчук. – К. : Інтерсервіс, 2012. – 248 с.

УДК 351:342.1

В.О. Кучменко, к.е.н.,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна
О.С. Дика, к.е.н.,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Розкриття поняття та сутності публічного управління стикається з суперечливими підходами до розуміння сутності управління в системі державних органів, особливо сфери правоохоронних органів.

Насамперед, публічне управління традиційно розуміється як вид діяльності, який характеризується як мистецтво і наука управління державними справами, при цьому приділяється особлива увага питанням роботи з людьми, комерційними, некомерційними, фінансовими організаціями і домогосподарствами на основі пріоритетів встановлених законів, правил і процедур. У поняття публічне управління входять функції виконавчих органів влади держави.

Тобто, одні вчені визначають публічне управління як введення нової інституціональної економіки, державного управління, а інші використовують його для позначення зміни в політиці:

1. Створення більш складних і квазі-ринкових систем, що

розвиваються.

2. Зміна від ієрархічного управління до управління контрактами у державній та муніципальній службі.

3. Різні підходи до управління стратегічними центрами і сферами дії, на основі оцінки стану державної сфери впливу і контрактації стратегічних посадових обов'язків державних службовців.

4. Скасування і скорочення неефективних структур і організацій (в тому числі і в сфері правоохоронної діяльності).

5. Впровадження нових управлінських концепцій, таких як управління через вплив, створення мережі для відповідних держорганів, створення стратегічних альянсів, зв'язків між державними сферами впливу.

6. Рух від стандартних форм управління до більш гнучких і різноманітних форм менеджменту.

Разом з тим в даний час в теорії публічного управління в Україні розглядаються два підходи:

а) публічно-адміністративний підхід, де сутність управління - вплив державних органів на людину, суспільство, суспільні відносини;

б) маркетинговий підхід, де публічне управління - взаємовідносини державних структур і людини, суспільства на основі їх відкритості, інформативності, прозорості.

Від їх розгляду і вираження сутності процесів, що відбуваються в сфері державного управління, залежить і сутність визначення публічного управління.

Таким чином, публічне управління - це вплив суб'єкта управління (органів державної влади (в тому числі і правоохоронних органів) на об'єкт управління (ті чи інші суспільні відносини) у взаємодії з представниками бізнес-структур, некомерційних громадських організацій й інших осіб, зацікавлених в результатах прийнятих представниками владних структур рішень.

В юридичній літературі під правоохоронним органом запропоновано розуміти «державний орган, наділений правами і обов'язками із здійснення правозахисної й правозастосовної діяльності. Виконуючи соціально значущі ролі в області права і правових відносин, правоохоронні органи як інституційне владне утворення безпосередньо беруть участь в реалізації правової політики держави. Вони є частиною механізму її організації та реалізації, інструментом правового регулювання суспільних відносин в країні, суб'єктом міжнародних правових комунікацій держави, забезпечують реалізацію норм права, контроль за їх виконанням.

Оснoву наведеногo складають чoтири істoтні oзнаки: права і oбoв'язки правоохoроннoгo oргану врегульoвані нoрмами права; кожен правоохoронний oрган здійснює свою діяльність шляхoм проведення специфічних дій; правoзахисний й правoзастoсовний характер (примусoвий в тoму числі) специфічних дій правоохoроннoгo oргану; певна процесуальна форма здійснення специфічних дій. Тільки при наявності всіх чoтирьoх суттєвих oзнак можна встановити приналежність тoгo чи іншoгo державнoгo oргану до правоохoронних oрганів.

Викладене дозволяє нам висловити кілька міркувань.

По-перше, публічне управління здійснюється правoзастoсовними oрганами, в тoму числі і правоохoронними oрганами.

По-друге, правоохoронними oрганами є виключно державні oргани.

Так, в напрямі забезпечення ефективної системи публічного управління правоохoронної діяльності вагомe значення має антикорупційна стратегія розвитку. Сфера публічного управління правоохoронних oрганів за напрямoм антикорупційної діяльності формує наступні суб'єкти впливу: НАЗК, НАБУ, Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА), але разом з тим не кожен такий суб'єкт управління отримав задовільне матеріальне і кадрoве забезпечення та розпочали роботу.

Данні суб'єкти є незалежними від парламенту та мають закритий характер функціонування, що ускладнює організацію контролю над ними. Серед потенційних варіантів удoскoналення парламентського моніторингу в цій сфері є створення у відповіднoму комітеті ВР України підкомітету з необхідними контрольними повноваженнями. Для забезпечення успішної роботи державних oрганів, що реалізують антикорупційну політику, варто забезпечити:

- самостійність та незалежність цих oрганів від влади;
- залучення громадянського суспільства у діяльність антикорупційних oрганів;
- налагодження співпраці oрганів державної влади з місцевим самoврядуванням;
- стoвідсоткoве фінансoво-матеріальне забезпечення.

Список використаних джерел

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14.10.2014 № 1699-VII (в редакції від 08.08.2015) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18> (дата звернення 25.07.2019).
2. Про запобігання корупції: Закон України № 1700VII від 14 жовтня 2014 р. (в редакції від 16.07.2019) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/170018> (дата звернення 25.07.2019).
3. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід / За заг. ред. С. Чернов, В. Воронкова, В. Банах, О. Соснін, П. Жукаускас, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 606 с.
4. Шаров Ю. Європейські стандарти публічного управління: проекція на муніципальний рівень / Ю. Шаров, І. Чикаренко. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

Лукін С.Ю., директор Центру
*перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів
державної влади, органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ і організацій,
Київська обласна державна адміністрація,
м.Київ, Україна*

ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Життя і окремої людини, і певної людської спільноти неможливо уявити поза просторово-часовим виміром, який є онтологічною засадою існування будь-якого фізичного об'єкта. Просторове розташування та переміщення характеризує статичний та динамічний аспекти буття будь-яких об'єктів відповідно, в тому числі і публічних.

Докорінні зміни, що відбуваються останнім часом в українській державі, обумовлені системними реформами в усіх галузях життя суспільства. Сучасне переосмислення соціальних інститутів багато в чому відбувається через намагання по-новому підійти до усталеного порядку, адаптувати до вітчизняних умов іноземний досвід. Подібні процеси спостерігаються і при розробці концепції публічного

простору[1, с. 163]. Категорія «простір» є однією з найбільш вживаних у сучасній державноуправлінській науці. При цьому є відсутнім його єдине загальновизнане трактування, що дозволяє використовувати цю категорію в різних ситуаціях, наділяючи ознаками простору як фізичні об'єкти, політичні та економічні союзи, так і відносини, комунікації тощо[2, с. 65]

Публічність, як зазначає Х. Арендт, вказує нам на три пов'язаних, але все ж таки нетотожних феномена. Перший – феномен створення спільної реальності (або дійсності – ці поняття дослідниця не розрізняє) світу активними індивідами. Другий – відкритість публічного простору. Світ, за словами Х. Арендт, набуває реальності через публічність. Публічність означає, «по-перше, що все є для будь-кого видно і гласно, так що його супроводжує максимальна відкритість». Третій феномен публічного простору полягає в тому, що він задає нам «спільні правила взаємодії та визначає наші позиції в ньому». «Публічний простір збирає людей і одночасно перешкоджає тому, щоб ми так би мовити спотикалися один об одного»[3].

Українська держава, перебуваючи в умовах трансформаційних змін, орієнтуючись на глобальні тенденції у сфері управління і делиберативну модель демократії, намагається адаптувати свої традиційні інститути і стимулювати появу нових інститутів у відповідності з викликами системі ззовні і зсередини.

Публічний простір можна представити як відкриту багатосарову та багатовимірну сферу, в якій відбувається комунікація між різними індивідами з приводу ведення спільних (суспільних) справ. Головні функції публічних просторів є такими:

- комунікаційна (публічні простори є місцем для зустрічей, спілкування, самовираження, проведення вуличних парадів, спільних святкувань);
- рекреаційна (публічні простори є місцем для прогулянок, відпочинку, розваг, проведення вуличних вистав);
- політична (публічні простори є місцем публічних зборів, дебатів, висловлення незгоди, політичних протестів, політичної боротьби, соціальних рухів, з одного боку, та місцем проведення владою демонстрацій, парадів, з іншого);
- територіальної ідентифікації та само ідентифікації (публічні простори є місцем формування і підтвердження ідентичності, розвитку територіальних громад);
- шопінгу (як порівняно нової функції публічних просторів, яка подекуди витісняє інші).

Інститут громадянського суспільства в умовах демократії є повноцінним актором політики, системно впливаючим на процес планування та реалізацію публічної політики. Процес інституціоналізації громадянського суспільства в українському публічному просторі проходить у тісному взаємозв'язку з державними інститутами, які також структурно і функціонально змінюються, втрачаючи традиційність і піддаючись інноваціям[4].

Інституціональні перетворення запускають механізми змін у системі взаємин суб'єктів і формують нові практики співпраці. Складні та фрагментовані взаємодії державних і недержавних інститутів (нових і тих, що реформуються) публічної політики створюють множинність мережових практик співпраці і формують публічний капітал сучасної політичної системи України. Інституціоналізація громадянського суспільства регламентується правовими нормами та прийнятою в 2016 р. Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки[5].

Розширення участі громадянського суспільства в політико-управлінських процесах на основі багатосторонніх комунікацій можливо тільки при створенні державою реальних умов для суспільних інститутів і готовності в організаційному плані і на рівні самосвідомості самого громадянського суспільства до такої діяльності. Для забезпечення принципу зворотного зв'язку під патронатом держави було ініційовано створення спільних з громадянським суспільством інституцій.

Публічна політика України знаходиться в точці інституціональної «невизначеності», з низьким рівнем легітимації владних інститутів, переходить в новий етап еволюціонує з інституціональним оновленням ролевих функцій традиційних інститутів і появою нових інституцій публічного простору та інституціоналізованих практик взаємовідносин між владою та суспільством. Таким чином, відбулись правові, політичні та соціальні перетворення, які конструюють національний інституціональний дизайн публічного простору.

Список використаних джерел

1. Севрук О. Публічний простір як об'єкт правового регулювання / О. Севрук // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2017. – № 1. – С. 163-169

2. Котуков О. Теоретичні засади формування публічного та публічно-політичного просторів / О. Котуков // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 43. – С. 65-73

3. Арендт Х. *Vita activa, или О деятельной жизни* [Текст] / Х. Арендт ; пер. с нем. и англ. В. В. Биbihина ; под ред. Д. М. Носова. — СПб. : Алетейя, 2000. — 437 с

4. Чальцева О.М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія / О. М. Чальцева. – Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. – 336 с

5. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

Макаренко А.М., аспірант
Інститут державного управління
у сфері цивільного захисту
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-2930-349X

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ДОМЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ МИРНОГО ЧАСУ

Надзвичайна ситуація (НС) – насамперед трагедія, яка за кінцевим результатом призводить до санітарних втрат (найбільших економічних витрат). За останні 20 років (дані ООН) 1 млрд. жителів Землі постраждали від наслідків НС, 3 млн. осіб загинуло. [4].

Першочерговим завданням для вирішення проблеми санітарних втрат є забезпечення найскорішого початку надання домедичної допомоги (далі – ДМД) постраждалим. На нашу думку, це все можливо тільки за умови, якщо якомога більше люди пройдуть навчання та будуть володіти навичками надання ДМД постраждалим.

Сучасною медичною наукою визначено концепцію так званої «золотої години», (60 хв.) з моменту отримання травми або ушкодження, протягом якого має бути надано максимальний обсяг медичної допомоги постраждалому з метою порятунку його життя та здоров'я [5].

Тобто, йдеться про необхідність забезпечення якнайшвидшого початку надання ДМД безпосередньо на місці аварії при дотримуванні всіх порядків з надання ДМД постраждалому [2]. Для забезпечення своєчасності невідкладної ДМД в усіх цивілізованих

країнах світу широкого застосування набула практика залучення до вирішення зазначеної проблеми окремих категорій немедичних працівників шляхом запровадження їх навчання навичкам надання ДМД.

За визначенням домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи [1].

Згідно з статтею 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», домедичну допомогу особам, які перебувають у невідкладних станах, зобов'язані надавати рятувальники аварійно-рятувальних служб, пожежники, міліціонери, фармацевти, провідники залізничного транспорту, бортпровідники, інші особи, які згідно зі своїми службовими обов'язками повинні володіти відповідними навичками.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115 визначено «Порядок підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу» та процедуру підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які згідно із своїми службовими обов'язками зобов'язані володіти знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги.

На даний час в Україні діє наказ МОЗ від 29.03.2017 № 346 [3]. Програми підготовки з урахуванням основних вимог міжнародних програм «Основи підтримки життя», «Перший на місці події», «Професійна підтримка життя» щодо володіння працівниками навичками надання першої допомоги трьох рівнів

Програми підготовки та підвищення кваліфікації I, II, III рівнів мають відповідно 8, 48, 120 годин.

Програма підготовки I рівень (Домедична допомога при раптовій зупинці серця та загрозливих життю станах). Тривалість навчання 8 годин. Програма відповідає стандартам, передбаченим вимогами міжнародної програми BLS (basic life support) – основи підтримки життя (базисна допомога).

Програма розрахована на немедичних працівників, професійна діяльність яких не передбачає ризику отримання травматичних пошкоджень, отруєнь: офісні працівники, працівники сфери послуг, викладачі та інше.

Програма підготовки II рівень (Перший на місці події). Тривалість навчання 48 годин. Програма курсу ґрунтується на уніфікованих клінічних протоколах медичної допомоги та на алгоритмах міжнародних курсів Emergency Medical Responder, BLS, ITLS, PhTLS.

Курс розраховано на осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу постраждалим у невідкладному стані, але не мають медичної освіти.

Програма підготовки III рівень (Професійна підтримка життя). Тривалість навчання 120 годин. Програма відповідає вимогам міжнародної програми ALS – «Професійна підтримка життя» (розширені дії з надання першої допомоги).

Розрахована на водіїв спеціального санітарного автотранспорту.

Враховуючи необхідність упорядкування та стандартизації навчання з домедичної допомоги в системі ДСНС України, Службою було видано наказ від 30.03.2018 р. № 206 «Про організацію підготовки та підвищення кваліфікації з надання домедичної допомоги в системі ДСНС», відповідно до чого Інститутом державного управління у сфері цивільного захисту було розроблено та затверджено встановленим порядком навчальну програму II рівня підготовки з надання домедичної допомоги (Курс домедичної підготовки «Перший на місці події»), яка розрахована на 64 навчальні години та розіслана до навчальних закладів (підрозділів), що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації з надання домедичної допомоги.

Починаючи з вересня 2017 р. в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту навчання рятувальників з домедичної допомоги відбувається в контексті вказаної програми з урахуванням вимог вище наведеного наказу.

Висновки. Дослідження процесу організації навчання з домедичної допомоги особового складу аварійно-рятувальних формувань доводить надзвичайну важливість та актуальність даного виду навчання, а також постійне удосконалення матеріальної бази для відповідного забезпечення навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Закон України від 05.07.2012 р. № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».

2. Наказ МОЗ України від 16.06.2014 року № 398 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».

3. Наказ МОЗ України від 29.03.2017 р № 346 “Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти”

4. Волянський П.Б. Домедична допомога як складова сучасної системи реагування на надзвичайні ситуації [Електронний ресурс] / П.Б. Волянський, А.М. Макаренко // Державне управління: удосконалення та розвиток — 2015. - № 12. - Режим доступу до журналу: <http://www.nauka.com.ua>

5. Медичний захист за умов надзвичайних ситуацій / Гур'єв С.О., Волянський П.Б., Скидан М.А. та ін. - К.: УНДЦЗ, УНПЦ ЕМД та МК МОЗ України, 2012. – 230 с.

Махначова Н.М., к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна
[Google Scholar](#)

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ГРОМАДІ: ТРЕНД ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?

Думай глобально, дій локально!
Норберт Нойхауз

Глобалізаційні процеси сучасного світу та взаємозалежність економік різних країн, прискорений темп розвитку і впровадження нових технологій, екологічна криза, яка поглинає все більше держав, всі ці аспекти характеризують сучасну цивілізацію.

25 вересня 2015 року на засіданні Генеральної Асамблеї ООН було офіційно затверджено Глобальні цілі сталого розвитку 2030. Цілі сталого розвитку (ЦРС), яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють показники розвитку і включають 17 цілей та 169 завдань[1].

Порядок денний зі сталого розвитку на період до 2030 року – це план глобальних дій, спрямованих на захист людської гідності і забезпечення миру, процвітання для людей і планети як сьогодні, так і в майбутньому. Минає вже чотири роки з початку здійснення цілей сталого розвитку. Наразі країни займаються розробкою на основі цілей спільного бачення планів і стратегій національного розвитку, а

також локальним впровадженням цілей сталого розвитку в громадах та вирішення питань місцевого значення.

Відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020», метою стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі.

Варто наголосити, що якість життя суспільства вирішальною мірою залежить від того, як це суспільство регулює і використовує наявні у нього природні ресурси. Саме тому, одним з основних завдань діяльності в рамках Порядку денного на період до 2030 року є досягнення економічного зростання без виснаження ресурсів і без шкоди для навколишнього середовища, зокрема шляхом підвищення ефективності використання ресурсів, при одночасному підвищенні добробуту людей. У прогнозі Національної розвідувальної ради США щодо розвитку світу до 2035 року зазначається висхідна роль саме місцевих органів влади в управлінні суспільними потребами в умовах глобальних економічних викликів [2].

В даному контексті ми визначаємо локалізацію ЦСР як процес адаптації до особливостей регіону (громади), її всебічне вивчення, виокремлення цінностей громади, адаптації цілей як способу вирішення проблем місцевого значення.

До 2030 року залишається менше 11 років, і ми зобов'язані усвідомити нагальність даних питань. Щоб вирішити грандіозні завдання, сформульовані в Порядку денному, необхідно здійснити ряд глибоких перетворень на всіх рівнях влади і управління.

Значний внесок у подолання глобальних проблем зробили члени Римського клубу, створеного в 1968 р. Теоретична діяльність клубу охоплює глобальне моделювання, побудову комп'ютерних моделей світу, пошук засобів і шляхів гуманізації життя світового співтовариства і людини, збереження навколишнього середовища.

Збереження миру та зміцнення міжнародної безпеки – головна мета діяльності ООН і необхідна передумова створення міжнародного «клімату» для подолання глобальних проблем.

Велику роботу з охорони довкілля проводить ЮНЕП – Програма ООН з навколишнього середовища. ПРООН є глобальною установою Організації Об'єднаних Націй у галузі розвитку, яка підтримує стратегічні ініціативи з розбудови спроможності, спрямовані на сталий людський розвиток та зростання, користь від якого отримують усі. Шляхом налагодження партнерства з національними, регіональними та місцевими органами влади, громадянським суспільством та приватним сектором ПРООН

надає підтримку Україні у її зусиллях із викорінення бідності, підвищення потенціалу населення, забезпечення рівного доступу до результатів розвитку, збереження навколишнього середовища та сприяння демократичному врядуванню.

29 листопада 2018 року у Вінницькому торговельно-економічному інституті Київського національного торговельно-економічного університету відбулась інтенсив-школа зі сталого розвитку на тему: «Врахування цілей сталого розвитку при розробці регіональних програм соціально-економічного спрямування». Захід відбувся у рамках проведення Днів сталого розвитку в Україні, за підтримки ПРООН та спільно із ресурсним центром зі сталого розвитку ВТЕІ КНТЕУ. Представники районних державних адміністрацій, об'єднаних територіальних громад, громадянського суспільства, студенти і викладачі інституту мали можливість визначити пріоритетні для своїх територій Цілі сталого розвитку та обговорити шляхи їх досягнення на всіх рівнях [4]. Успіх заходу визначається активністю студентської молоді та обізнаністю представників районів у формуванні стратегій, а також, що дуже важливо, розуміння глибокого соціально-економічного аналізу власних територій.

ПРООН у співпраці з Вінницькою обласною владою продовжуватиме свою діяльність на місцевому рівні, спрямовану на досягнення Цілей сталого розвитку. Програма розвитку ООН співпрацює з Вінницькою областю з 2008 року. За цей час в рамках проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» реалізовано більше 130 інфраструктурних мікропроектів. Це і відновлення вуличного освітлення, і ремонт будівель шкіл, дитячих садочків, фельдшерсько-акушерських пунктів, будинків культури. Для впровадження цих проектів громадам було надано близько 11 млн грн. [3] В 2019 році активно стартували навчання по новому проекту «HOUSES», який допомагає поширити знання про енергозбереження та енергоефективність як серед населення, так і серед об'єднань власників багатоквартирних будинків (ОСББ).

Таким чином, основною місією подібних заходів є донесення до якомога ширшої аудиторії інформації про глобальні цілі, сприяння їхній локалізації та впровадженню на регіональному рівні. Важливою основою впровадження цілей є створення мережі партнерів та активістів, які активно долучаються до реалізації порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року в регіонах на рівні областей, районів та об'єднаних територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. № 8. 2018. С. 74-78.
2. Махначова Н.М. Інноваційний розвиток території на основі смарт-критеріїв. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. №11. 2019. С.148-152.
3. Про проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Офіційний сайт. URL: <http://cba.org.ua/ua/pro-nas/proekt-cba>
4. Результати соціологічного дослідження – Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Офіційний сайт проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». URL: <http://cba.org.ua/ua/biblioteka/zviti-proektu>

Міняйло О. І., к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

https://scholar.google.com/citations?user=7VA_ia4AAAAJ&hl=ru

Міняйло В. П., к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

<https://scholar.google.com/citations?user=zaHj43oAAAAJ&hl=ru>

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

В умовах фінансово-економічної кризи та обмеженості бюджетних ресурсів як на державному так і на місцевому рівні, питання реалізації механізмів державно-приватного партнерства набуває особливої актуальності. Державно-приватне партнерство визначено одним із ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки та вирішення важливих проблем соціально-економічного розвитку.

Удосконалення бюджетної підтримки є одним із пріоритетних напрямів у формуванні державної політики України, важливими складовими якої є оптимізація видатків державного та місцевих бюджетів, збільшення видатків інвестиційного характеру, визначення

пріоритетності інвестиційних проектів та запровадження довгострокового бюджетного планування тощо. Вагоме значення відіграє бюджетна підтримка у державно-приватному партнерстві, зокрема, у фінансовій участі державних органів влади в реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів шляхом надання державних чи місцевих гарантій.

У світі існує декілька форм бюджетної підтримки партнерських відносин – це пряма бюджетна підтримка (субвенції на виконання інвестиційних програм), надання державних та місцевих гарантій, залучення державою чи органами місцевого самоврядування кредитів від іноземних держав та банків, гарантії відшкодування збитків приватного партнера, гарантування державного замовлення на певні товари чи послуги [1].

В Україні на сьогодні діють перші три форми бюджетної підтримки, інші – потребують доопрацювання нормативно-правових актів. Хоча найбільш поширеною формою державно-приватного партнерства є концесія – договір, за яким держава передає бізнесу права на використання якогось об'єкта чи майна [3, с. 53].

Варто відзначити, що низький рівень державно-приватного партнерства пояснюється відсутність повної законодавчої бази, через непослідовність та безвідповідальність чиновників за прийняті рішення та недовіру до них, нестачу фінансових стимулів для приватного бізнесу тощо. Особливістю проектів державно-приватного партнерства є взаємна вигода сторін, яку вони отримують в результаті успішної реалізації проекту.

Водночас, світовий досвід свідчить, що, як правило, держава встановлює обмежену кількість сфер та форм реалізації державно-приватного партнерства, що в свою чергу дозволяє ефективно використати державні ресурси і спрямувати їх на вирішення першочергових проблем. У більшості випадків механізм такого партнерства використовувався в країнах Європи саме для створення інфраструктурних об'єктів. Наприклад, у Фінляндії таким чином були побудовані центральні автошляхи, в Португалії реконструйовані аеропорти та регіональні шляхи, у Франції оновлено мережі водопостачання, побудовано автомагістралі. У країнах із невисоким рівнем соціально-економічного розвитку проекти державно-приватного партнерства реалізуються у сферах транспортної інфраструктури та комунального господарства на основі договорів концесії.

Відповідно до даних Світового банку щодо впровадження державно-приватного партнерства у країнах, що розвиваються, переважаючою формою є «Будівництво-володіння-управління»

(38,9% від загальної кількості проектів), «Будівництво-володіння-передача» (17,9%) та «Будівництво-підтримка-управління-передача» (13,2%). У світі державно-приватне партнерство в основному зосереджено в енергетиці (41,2%), транспорті (27%), телекомунікаціях (22%), водопостачанні (9,8%). Найбільша питома вага інвестицій державно-приватного партнерства в країнах ЄС припадає на залізничний транспорт (46%), дороги (35%), енергетика (7%), аеропорти (6%), на проекти пов'язані з фінансуванням освіти та охорони здоров'я припадає близько 6% [4].

Так, Великобританія зосередила проекти державно-приватного партнерства на таких об'єктах інфраструктури, як школи, лікарні, оборонні об'єкти й автомобільні шляхи. Канада значну кількість проектів виконує в сфері енергетики, транспорту, екології, інформаційних технологій, охорони здоров'я та освіти. Греція переважно виконує проекти в транспортній галузі, зокрема щодо автомобільних доріг та аеропортів. Ірландія визначила такі об'єкти, як автомобільні дороги та міські транспортні системи. Австралія в якості пріоритетних напрямків визначила транспорт і системи життєзабезпечення міст. Нідерланди застосовують механізм державно-приватного партнерства в громадському житловому секторі та системах життєзабезпечення міст, Іспанія – у галузі платних автомобільних доріг та системах життєзабезпечення міст. США переважно виконують проекти, які об'єднують природоохоронну діяльність, життєзабезпечення сільських населених пунктів [2].

Слід зазначити, що в Україні значний потенціал для розвитку державно-приватних відносин має сфера житлово-комунального господарства та інфраструктура соціально-культурних об'єктів. Потреби підприємств житлово-комунального комплексу в інвестиційних ресурсах сягають сотень мільярдів гривень для модернізації та відновлення житлово-комунальної інфраструктури, підвищення енергоефективності будівель, зменшення обсягів споживання природного газу комунальними підприємствами тощо.

Застосування механізму державно-приватного партнерства у фінансуванні інвестиційних проектів сприятиме подальшому соціально-економічному розвитку країни, зменшить навантаження на державний бюджет, що дозволить спрямовувати кошти на утримання соціально-культурної сфери та сприятиме ефективнішому і прозорішому використанню залучених ресурсів.

Список використаних джерел

1. Запатріна І. В. Бюджетна підтримка та її роль у реалізації проектів публічно-приватного партнерства на місцевому рівні [Електронний ресурс] / І. В. Запатріна. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/dmytrochupryna/ss-5330025>
2. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг [Електронний ресурс] / І. В. Запатріна. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ep/2010_4/4_Zapatrina.pdf
3. Латинін М. А. Особливості функціонування фінансово-економічного механізму державного управління стратегічним плануванням регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс] / М. А. Латинін, А. І. Гнатенко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2014. – №3. – С. 51-56.
4. Hammami M. Determinants of Public-Private Partnerships in Infrastructure / Mona Hammami, Jean-Francois Rughashyankiko, Etienne B. Yehoue ; IMF Working Paper, IMF Institute. – International Monetary Fund, 2006. – 37 p.

Нерсесов В.Р.,

директор інформаційно-аналітичного центру,
Донецький державний університет управління, м. Маріуполь

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Вступ до Світової організації торгівлі та підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом надав нові виклики для України щодо дотримання європейського законодавства та гармонізації національного законодавства у сфері інтелектуальної власності та створення нових механізмів її комерціалізації.

На сучасному етапі розвитку економіки набуло актуальності удосконалення механізмів державного управління об'єктами інтелектуальної власності, виходячи з проблем інформаційного, організаційного та нормативно-правового характеру в цієї сфері, серед яких можна виділити спонтанну міграцію інтелектуального капіталу, комп'ютерне піратство, не ефективну патентну систему, економічний механізм функціонування авторського права, комерціалізацію інтелектуальної діяльності.

Удосконалення механізмів державного управління об'єктів інтелектуальної власності дозволить забезпечити Україні конкурентні переваги на світовому ринку інновацій та збільшити валовий внутрішній продукт від комерціалізації державних об'єктів інтелектуальної власності.

Сьогодні в Україні механізми аналізу системи інтелектуальної власності перебувають у стадії завершення формування. У період 1990-х років були закладені основи національної системи управління цією сферою. Виявлено серйозні проблеми та недоліки функціонування системи інтелектуальної власності, що істотно позначилося на розвитку національного науково-технологічного і творчого потенціалу, стримує становлення сучасної інноваційної моделі розвитку країни, ускладнює відносини України з провідними державами світу. Проведений аналіз понятійного апарату виявив потребу у ефективному та невідкладному вирішенні зазначених проблем, що пов'язані з перспективою соціально-економічного розвитку України, її національною безпекою, входженням у світове співтовариство як інтелектуально так і економічно розвинутої держави на рівні з провідними європейськими країнами.

Основними параметрами управління інтелектуальною власністю на підприємствах як державного так і приватного сектору виступають права на об'єкти творчої праці, а також пов'язані з ними нематеріальні активи. З'ясовано, що відповідність ознакам нематеріальних активів дає можливість використання об'єктів інтелектуальної власності в господарській діяльності підприємства. Звідси виникає необхідність активізації використання виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності в якості інструменту конкурентної боротьби і як об'єкта стратегічного управління у регіонах та в країні в цілому.

У результаті недостатнього розуміння значимості інтелектуальної власності та її слабе включення до ринкових відносин, в Україні констатується низький рівень її капіталізації. Так, актуальним залишається питання врахування інтелектуальної власності у вартості підприємств України, особливо у державної форми власності, у зв'язку з чим вона практично занижена на 50-80%. Частка нематеріальних активів у собівартості української продукції на сьогодні не перевищує 0,5-1,5 %, що майже у 10-15 разів менше в порівнянні з провідними в економічному відношенні країнами світу. Результати аналізу інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств державної форми власності свідчать про те, що в Україні склалася ситуація, яка характеризується недостатнім рівнем комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, унаслідок чого

гальмується розвиток високотехнологічних і економічно важливих для України та її майбутнього галузей.

Крім необхідності правової охорони об'єктів інтелектуальної власності важливим питанням залишається покращення економічних показників від впровадження результатів інтелектуальної власності у виробництво. У сучасних економічних та суспільних відносинах, у процесі виробництва матеріальних благ, все більшого значення набуває впровадження інноваційних засобів виробництва, його удосконалення із застосуванням новітніх технологій.

В Україні інформаційні складові інфраструктури державної системи інтелектуальної власності знаходяться в стадії свого активного розвитку. У теперішній час до її складу входять структури державної інформаційної системи (інформаційні ресурси Державної служби, Держветфітослужби, Державного агентства з питань електронного урядування, Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, бібліотек з науково-технічною інформацією; академічні та університетські структури; технічні виставки тощо) і структури, що відносяться до недержавних.

Вкрай важливим є удосконалення чинного законодавства у сфері авторського права і суміжних прав в частині сприяння легальному бізнесу з метою детінізації цього ринку послуг; легалізації програмного забезпечення, яке використовується в державних органах влади, та запровадження відкритого доступу до державних реєстрів зареєстрованих об'єктів авторського права через мережу Інтернет. Ці питання розглядаються в Законі України «Про авторські та суміжні права», але там не йдеться про сучасні поняття, що використовуються зараз у світовій мережі Інтернет, наприклад ліцензування за принципами “Creative Commons” (творчі спільноти), пов'язані з цим процедури ліцензування – для особистого використання, для публічного не комерційного використання та комерційного використання без сплати роялті, та інші нові прояви інтелектуальної власності, що використовуються в міжнародному правовому полі, у тому числі спрощення створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності, що зазначені в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

На основі проведеного аналізу функціонування державних органів влади, від яких залежить розвиток системи управління інтелектуальною власністю, зроблено висновок що в Україні діяльність з управління інтелектуальною власністю ще знаходиться на

периферії інтересів менеджменту, а її значення у більшості випадків недооцінене або ігнорується. На відміну від розвинутих країн, на значній кількості підприємств України, особливо державної форми власності, на теперішній час відсутні спеціальні підрозділи, орієнтовані на менеджмент інтелектуальної власності (знань, інновацій, інформації).

Список використаних джерел

1. Марова С.Ф., Нерсесов В.Р. Організаційно-економічне забезпечення реалізації механізму управління державними об'єктами інтелектуальної власності. Держава та регіони. Серія : Державне управління : наук.-вироб. журн. 2017. № 4, С.102-110.

2. Нерсесов В.Р. Шляхи удосконалення механізму державного управління об'єктами інтелектуальної власності Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29(68) № 1, 2018, С.51-62.

Романенко Є. О., доктор наук з державного управління,
професор, Заслужений юрист України, Президент
Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного
управління, проректор,
Міжрегіональна Академія управління персоналом

НОВІ ВИМОГИ ДО ВИРОБНИЦТВА ТА МАРКУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Україна п'ять років тому підписала угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Одне із зобов'язань за угодою - реформа, яка стосується безпеки харчових продуктів. Наша країна повинна поступово наближати харчове законодавство до європейських норм впровадження стандартів ЄС. Тому 1 січня 2019 року в Україні втратили чинність понад 90% стандартів Радянського Союзу розроблених до 1992 року [1].

На Україні зростає частка вирощування органічної продукції: за останні 5 років органічні угіддя зросли на 54%, до 421,5 тис.га. Із них 48,1% зайняті під вирощуванням зернових (7-ме місце серед країн-виробників органічних зернових). Понад 16% займають олійні (5-те місце в світі), 4,6% - бобові (7-ме місце). Під овочами зайнято 2% угідь (10-те місце), а під фруктами - 0,6%.

Сьогодні в Україні працює близько 400 органічних сільськогосподарських виробників. Загалом Україна займає 20 місце у світі та 11-те в Європі за площею угідь під органічним виробництвом. Продаємо продукцію до більш ніж 40 країн. Частка такої продукції і сировини на експорт становить 90%. Це, переважно, європейські країни: Нідерланди, Німеччина, Велика Британія, Італія, Австрія, Польща, Швейцарія, Бельгія, Чехія, Болгарія, Угорщина. Дуже цінують українські органічні продукти в Америці та країнах Азії (близько €4 млн. із загального експорту). В Україні реалізується лише десята частина. Загалом внутрішній ринок органічної продукції у розрахунку на одного споживача становить €0,68, тоді як у світі €10-11[2].

2 серпня 2019 р. набув чинності Закон "Про основні засади та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції".[3] Закон впроваджує шість ключових нововведень, важливих для роботи бізнесу:

- запроваджується контроль та реєстрація операторів органічного виробництва та акредитація сертифікаційних органів;
- створюються відповідні реєстри (операторів, органів сертифікації), до яких буде забезпечено вільний доступ;
- виробники органіки щорічно будуть проходити сертифікацію;
- власники органічних підприємств будуть погоджувати маркування органічної продукції з органом сертифікації;
- продукція, яка не відповідає вимогам законодавства щодо органічного виробництва та маркування, буде вилучена за результатами перевірки Держпродспоживслужби;
- сертифікуватися буде не сам органічний продукт, а процес цього виробництва або обігу.

Продукт можна маркувати як органічний тільки за умови, що він:

- виготовлений відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;
- містить не менше 95% органічних інгредієнтів сільськогосподарського походження (по вазі без урахування частки води та солі);
- містить не більше 5% за (вагою) неорганічних інгредієнтів, включених до переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), які дозволяється використовувати в процесі органічного виробництва в гранично допустимих кількостях.

Відповідно до статті 11 Закону Міністерство аграрної політики та продовольства України затвердило технічний опис державного

логотипа для органічної продукції [4]. Державний логотип для органічної продукції (далі - державний логотип) складається з графічного зображення та напису, які поміщені у квадрат.

Графічне зображення складається з двох кругів однакового радіуса, які перетинаються і знаходяться один на інший таким чином, що крайня права точка лівого круга віддалена від крайньої правої точки правого круга на відстань, що становить $10/11$ радіуса круга. Центри кругів розташовані на одній уявній горизонтальній прямій лінії. Площина, яка в результаті часткового накладання кругів один на одного є спільною для обох кругів (далі - спільна площина), має зелений колір та утворює фігуру у вигляді листка рослини. Частина круга, розташованого з лівого боку, яка не належить до спільної площини, має жовтий колір, а частина круга, розташованого з правого боку, яка не належить до спільної площини, - блакитний.

Напис розміщується під графічним зображенням державного логотипа та складається зі слів "ОРГАНІЧНИЙ ПРОДУКТ" або його еквівалента англійською мовою "ORGANIC PRODUCT". Напис виконується у два рядки. Слова "ПРОДУКТ" або "PRODUCT" розміщуються у нижньому рядку під словами "ОРГАНІЧНИЙ" або "ORGANIC" відповідно. Напис виконується великими літерами зеленого кольору шрифтом "Helvetica". Висота всіх літер напису становить $1/4$ радіуса круга.

Державний логотип може використовуватися в будь-якому масштабі, враховуючи пропорції та такі рекомендовані розміри:

ширина - 50 мм, висота - 50 мм;

ширина - 25 мм, висота - 25 мм.

Мінімальні розміри державного логотипа становлять 14 мм завширшки та 14 мм заввишки.

Державний логотип може наноситися на будь-яку упаковку, етикетку (стікер), споживчу тару, контретикетку, кольєретку, ярлик, пробку, листок-вкладиш, документ, повідомлення, інші елементи упаковки, що супроводжують органічну продукцію чи належать до неї.

Водночас, на базі даного Закону Мінагрополітики до 2 серпня мало бути розроблено 12 нормативно-правових актів (3 Постанови та 9 наказів). Передусім, мали з'явитися правила органічного виробництва та відповідні порядки для сертифікації. Далі відбувається акредитація органів сертифікації (наразі вони працюють за європейськими та американськими стандартами) які й видаватимуть українські сертифікати виробникам органічної продукції. В кращому випадку перші українські сертифікати компанії

отримають у листопаді-грудні 2019 року, тоді й почнуть друкувати та клеїти етикетки з новим маркуванням (за українським законодавством).

Список використаних джерел

1. Романенко Є.О. Харчові продукти за нормами ЄС/Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матеріали круглого столу / за заг. ред.О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – с.69-73.

2. «Біблія» органічного виробництва: як зміниться ринок після 2 серпня із введенням закону №2496-VIII. [https://agropolit.com/spetsproekty / 577- bibliya-organichnogo-virobnitstva-yak-zminitsya-rinok-pislya-2-serpnya-iz-vvedennyam-zakonu-2496-viii](https://agropolit.com/spetsproekty/577-bibliya-organichnogo-virobnitstva-yak-zminitsya-rinok-pislya-2-serpnya-iz-vvedennyam-zakonu-2496-viii)

3. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Закон України від 10 липня 2018 року N 2496-VIII.

4.Про затвердження державного логотипа для органічної продукції. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22.02.2019 № 67.

Сак Ю.А.,

*аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
м. Київ, Україна*

ОСНОВНІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Система публічного управління перебуває в стані постійного реформування, модернізації, удосконалення. Це пов'язано з тим, що на сьогодні відсутні принципи послідовності державної політики, системності перетворень та моніторингу результатів державно-управлінських рішень, що призводить до постійних трансформацій без врахування попередніх кроків перетворень системи.

Крім того, в Україні система публічного управління змінюється кожного разу, коли змінюється політична еліта, та впроваджуються суттєві реформи життєдіяльності суспільства, коли потрібно змінити сучасну дійсність з урахуванням бачення нових управлінців. Часто такі реформи є непослідовними та не враховують позитивні результати проведених попередніх реформ.

На сьогодні виникла потреба в проведенні оцінювання попередніх результатів реформування, а також виокремити наступні шляхи удосконалення та модернізації системи публічного управління.

Серед головних причин адміністративних реформ у провідних країнах світу можна виділити такі: масштабне поширення інноваційних управлінських технологій, які ще не достатньо задіяні у сфері державного управління. Перманентний розвиток інформаційно-комунікативних технологій вимагає серйозних структурних змін, пов'язаних із упровадженням інформаційних систем до сфери державного управління. Відставання організації державного управління, що намітилося, від управління в бізнесі приводить до необхідності модифікувати державний апарат за допомогою інноваційних бізнес-технологій; фінансові та економічні проблеми: зростання дефіциту державного бюджету, нестача ресурсів на сучасне забезпечення державного адміністрування, прагнення заощадити бюджетні кошти шляхом скорочення штатів і нецільових витрат за допомогою приватизації збиткових структурних ланок, а також на основі нових методів планування й контролю; соціальні та політичні проблеми: зростання в суспільстві соціальної апатії, незадоволення якістю сервісу й ефективністю роботи державних структур; прагнення до більшої демократизації й транспарентності сфери державного управління; боротьба з бюрократизмом: прагнення поставити під контроль зростання бюрократичного апарату, посилити боротьбу з корупцією, підвищити професіоналізм і компетентність державних службовців, примножити мотивації ефективної діяльності, підвищити почуття відповідальності; структурно-функціональні проблеми: прагнення ліквідувати зайві посади та структури, створити «економічний і ефективний» державний апарат [2, с. 91].

Тепер проаналізуємо сучасні шляхи удосконалення системи публічного управління.

1. Інформатизація та дебюрократизація означають перехід від концепції класичної бюрократії («ідеальної бюрократії» М. Вебера), що спирається на ієрархічність і закритість системи управління, до нової інформаційної парадигми, заснованої на відкритих мережевих структурах та управлінні за результатами. Цей напрямок реформ сприяє переходу від «жорсткого» мислення класичної бюрократії до «м'якого» мислення сучасних державних менеджерів [6].

2. Новий менеджеризм передбачає запозичення передових розробок і основних принципів управління з бізнес-менеджменту, що передбачає сучасне уявлення про організацію як гнучку «балансуючу» систему, здатну адаптуватися до викликів зовнішнього

середовища. Найбільш успішними ідеями цього напрямку стали «організаційна кібернетика», принцип управління за результатами, зниження мікроконтролю, активне матеріальне стимулювання праці та ін. [3, с. 7].

3. Приватизація і введення економічних елементів регулювання управлінських процесів може відбуватися у формі продажу організацій держсектора або передачі державою своїх служб приватному сектору за допомогою контрактів. Приватизація передбачає також корпоративізацію, коли напівдержавні структури функціонують відповідно до ринкових нормам [5, с. 173].

4. Сервісне адміністрування або ідея адміністрації як звернення до сервісної служби – це нове розуміння державних органів як установ надання послуг громадянам.

5. Децентралізація (деконцентрація, аутсорсинг) полягає в тому, щоб спустити процес прийняття рішень на низові рівні – туди, де виникають проблеми. При цьому територіальна децентралізація (деконцентрація) означає передачу повноважень від центру на регіональний і місцевий рівень, від центральних органів – їх територіальним представництвом. Можливо також делегування повноважень в рамках однієї організації з верхніх на нижні рівні управління. Аутсорсинг передбачає передачу державних функцій приватним організаціям за допомогою контрактної системи. Функціональна децентралізація спрямована на створення спеціальних напівавтономних державних агентств, які беруть на себе більшу частину сервісних функцій і діють на основі угод з центральними відомствами [1, с. 171].

6. Принципи корпоративізму і неокорпоративізму передбачають створення децентралізованих державних структур нового типу. Корпоративізм передбачає перехід від класичної бюрократії до корпоративних методів управління. У державному секторі починають діяти нові ефективні підприємства з елементами ринкових нововведень, при цьому державна система стає фрагментарною, хоча в цілому вона розрахована швидше на громадянина, а не на клієнта. Даний підхід особливо характерний для континентальних країн Європи [4].

7. Реформування системи публічної служби як основи політико-адміністративного реформування.

На даному етапі реформування системи публічного управління потрібно здійснити аудит результатів попередніх реформ, визначити їх недоліки, результати та з'ясувати можливі наступні шляхи удосконалення системи публічного управління.

Наступним кроком є формування Концепції політико-адміністративного реформування системи публічного управління, де визначити:

1. Основні дефініції, цілі, завдання Концепції.

Політико-адміністративне реформування – це система механізмів державного управління, спрямованих на оптимізацію системи органів державної влади та їх раціональний розподіл; оптимізацію кількості державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування; формування системи надання ефективних адміністративних послуг населенню країни; розбудову системи місцевого самоврядування; забезпечення добробуту населення країни.

2. Виокремити базових етапів реформування системи публічного управління.

3. Можливі результати, ризики реалізації.

4. Виконавців кожного етапу, визначеного у Концепції.

5. Основні етапи аудиту та оцінювання реалізації Концепції.

6. Шляхи корегування етапів реалізації концепції.

7. Аналіз досягнутих результатів та їх корегування.

На нашу думку, назріла потреба у формуванні Агентства України з питань реформ як органу виконавчої влади, який би формував єдину державну політику реформ в Україні. Крім того, зазначене Агентство може реалізовувати функції створених у міністерствах та інших органах виконавчої влади директоратів реформ, що зменшить кількість державних службовців та збільшить ефективність та результативність формування державної політики реформ.

Список використаних джерел

1. Барч У. Возможности внедрения зарубежного опыта в условиях России. *Государственная служба*. 2007. № 6. с. 170-180.

2. Головін Р. Адміністративні реформи провідних країн світу як механізм державного антикризового управління. *Вісник НАДУ*. 2013. № 1. С. 89-96.

3. Грэй Э., Дженкинс Б. От государственного управления к государственному менеджменту: переоценка переворота. *Государственная служба. Проблемы реформирования. Зарубежный опыт*. 1995. Вып. 8. С. 7-12.

4. Кузнецова Ю.А. Повышение качества и эффективности бюджетных услуг: обобщение опыта зарубежных стран. URL: <http://www.anrb.ru/isei/cf2006/d897.htm>

5. Литвинцева Е. Реформирование государственной службы в зарубежных странах. *Государственная служба*. 2007. № 6. с. 173-184.

6. Kearney R.C., Hays S.W. Reinventing Government. The New Public Management and Civil Service Systems in International Perspective. The Danger of Throwing the Baby out with the Bathwater. *Review of Public Personnel Administration*. 1998. vol. XVIII. № 4.

Серьогіна Н.О., к.ю.н., доц.

Інститут підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України,
м.Київ, Україна

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=cqEwVQ8AAAAJ&hl=uk>

ЕФЕКТИВНА ЗАЙНЯТИСТЬ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Становлення України незалежною, суверенною державою вимагає розв'язання важливих питань пов'язаних з сталим її суспільно-політичним, соціально-економічним розвитком. Гострою, актуальною темою сьогодення стало реалізація ефективної зайнятості як складової громадської безпеки.

15 вересня 2017 року - Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку [1].

Хочемо зосередитись на Цілі 8: сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

Як зазначено в ст.1 Закону України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII, громадська безпека і порядок - захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [1].

В свою чергу національні інтереси України - життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний

розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [2].

Аналізуючи наведені визначення, ми відносимо до життєво важливих для суспільства та особи інтересів, національних інтересів забезпечення ефективної зайнятості, яка нерозривно пов'язана з правом на працю, захист якого гарантує держава.

Незалежна Україна перебуває в середовищі, де жорстке зіткнення національних інтересів, економічне, культурне та політичне суперництво не стали менш жорсткими після розпаду соціалістичної системи [4, с.8].

Статтею 3 Закону України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII до фундаментальних національних інтересів України віднесено сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення [2].

Доцільним є наголосити на тому, що ефективна зайнятість населення є певним індикатором спроможності соціально-економічної системи держави до суспільного відтворення, а також необхідною умовою і формою життєдіяльності людини. В соціально орієнтованій ринковій економіці реалізація людиною права на працю, яке гарантується Конституцією України, веде зростання ВВП, як результат – підвищення рівня життя населення, одночасно економічної стійкості держави, а отже, і національної безпеки. Тому, безперечно, ефективна зайнятість стає важливою передумовою економічного зростання, інтегральним показником якості та результативності ринкових реформ, позитивної динаміки соціальних і демографічних процесів.

Ефективна зайнятість – це зайнятість, що здійснюється відповідно до вимог інтенсивного типу відтворення та критеріїв економічної доцільності й соціальної результативності, зорієнтована на скорочення ручної, непрестижної, важкої праці. Іншими словами, це ефективна і вільно обрана зайнятість, що відображає стан кількісної і якісної збалансованості між потребою населення в роботі і робочими місцями, за якої створюються сприятливі умови для соціально-економічного прогресу і дотримуються інтереси як окремих працівників та роботодавців, так і суспільства в цілому. На жаль, в Україні домінує тип зайнятості, що відповідає технологічному способу виробництва, який ґрунтується на ручній та механізованій праці. Близько 40 % загальної чисельності працюючих зайняті переважно у промисловості і сільськогосподарській трудовій діяльності з широким застосуванням простої фізичної праці.

Розвинуті країни світу пройшли цей етап у 40-50 роки. Нині там існує інформативний тип зайнятості, тобто переважання у складі працюючих осіб, пов'язаних з відтворенням людини, збиранням, переробкою та наданням інформації у сфері виробництва та обігу та ін. Зростають витрати на підготовку якісної робочої сили у високотехнічних галузях промисловості. У США, наприклад, проходять перепідготовку 75-85 % керівників, спеціалістів, робітників. У приватному секторі щороку навчається майже третина зайнятих [7].

Отже, під ефективною зайнятістю в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки слід розуміти таку зайнятість населення, яка забезпечує достойний прибуток, здоров'я, зростання освітнього і професійного рівня для кожного члена суспільства на основі зростання суспільної продуктивності праці.

Відповідно до даних Державна служби статистики середня заробітна плата за липень 2019 року склала 10971 грн. [4]

В той же час сукупні витрати домогосподарств склали 9208,60 грн., з яких 51,1% займають продукти харчування, 40,9 – непродовольчі товари та послуги (4% – охорона здоров'я, 1% - освіта, 1,8% - відпочинок і культура) [5].

Проаналізувавши статистичні дані, можемо стверджувати, що ефективність зайнятості, станом на сьогодні, не досягнута, і, відповідно, немає зростання суспільної продуктивності праці. Як результат зростає соціальна напруга, що є безпосередньою загрозою національній безпеці.

За даними державної служби зайнятості України середній розмір заробітної плати у вакансіях в середньому по Україні станом на 1 вересня 2019 року складає 6427 грн.[6].

Відносно благополучними, тобто такими що мають дохід понад 200 доларів (точніше, понад 5160 грн., Укрстат) в Україні можна вважати тільки 27,5% родин.

Враховуючи наведені вище дані, такий розмір заробітної плати не може задовільнити потреби людини, отже працівник не буде працювати з повною віддачею. Є загроза, що він буде шукати додаткові джерела доходів, за рахунок чого буде знижуватись його ефективність праці. Ще однією загрозою є можлива тіньова зайнятість.

Передумовами досягнення всіх без винятку цілей розвитку є якісне управління, викорінення корупції, суспільна підтримка. Відповідно належне управління, чесна та прозора влада, участь

населення у прийнятті рішень та контролюванні їх виконання мають враховуватись при формулюванні стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print> (дата звернення 27.09.2019 р.).
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print> (дата звернення 27.09.2019 р.).
3. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України: навч. посіб./Г.П. Ситник: уЗч. Ч.3: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. - К.: НАДУ, 2010. - 208с.
4. Доходи та умови життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 27.09.2019 р.).
5. Витрати і ресурси домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 27.09.2019 р.).
6. Середній розмір заробітної плати у вакансіях в середньому по Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/temperature> (дата звернення 27.09.2019 р.).
7. Пасека С.Р. Ефективна зайнятість як форма реалізації соціально-трудового потенціалу / С.Р. Пасека // Науковий вісник ЧДІЕУ № 2 (14), 2012. – С.109-113

Славкова О.П, д. е. н., проф.

Сумський національний

аграрний університет,

м. Суми, Україна

[https://scholar.google.com/citations?authuser=1&user=-](https://scholar.google.com/citations?authuser=1&user=-AWDRZsAAAAJ)

[AWDRZsAAAAJ](https://scholar.google.com/citations?authuser=1&user=-AWDRZsAAAAJ)

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Державотворення та розвиток публічного сектору як в Україні так і в інших країнах світу є питання номер один. Сьогодення потребує від влади розгляду питань співвідношення адміністрування і політики, політичного контролю та державного управління, суспільного контролю за діяльністю народних обранців та державних службовців.

В 2016 році Урядом було затверджено декілька важливих документів стосовно реформування державного управління, а саме розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р «Деякі питання реформування державного управління України [1], розроблена та затверджена Стратегія реформування державного управління до 2020 року [2] та План заходів з її реалізації [3].

Основна мета прийняття даних документів це формування ефективної та дієвої системи державного управління, яка здатна продукувати та реалізовувати єдину державну політику, яка направлена на сталий розвиток та швидке реагування на стосовно зовнішніх та внутрішніх впливів.

Сьогодні Україна знаходиться в періоді розроблення і подання Кабінетові Міністрів України проекту постанови Кабінету Міністрів України про внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України щодо посилення стратегічного планування, координації дій з формування і реалізації державної політики та затвердження методик щодо підготовки документів державного стратегічного планування[3].

Тому актуальним на сьогодні є визначення поняття публічного адміністрування як окремої категорії. За дослідженням Людмили Кошелевої [4] уперше поняття «публічне адміністрування» і «публічне управління» в 1887 р. увів 28-й президент США Вудро Вільсон [5].

На думку Мельтюхової Н. М. публічне адміністрування – «це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтованого планування, яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів» [6, с.77].

В зв'язку з реформами, що проходять в Україні такі поняття «публічне адміністрування» набули широкого значення та передбачають надання адміністративних послуг на рівні розвинутих європейських країн, через впровадження в діяльність державних установ принципів демократичного управління [5].

Україна в процесі реформ змінює парадигму управління та запроваджує найбільш суттєві та об'єктивно-необхідні взаємозв'язки державного управління, які характеризуються сталістю, охоплюють закономірності притаманні державному управлінню як цілісному соціальному явищу та відображають специфіку державного управління, його відмінність від інших видів управління.

Існують різні підходи до сучасного державного управління, які базуються як на традиційних так і на інноваційним моделях. Концепції управління традиційно поділяють на американську, британську, німецьку, французьку. Також можна виділити такі як північноєвропейська – скандинавська, та піренейська, або південно-європейська.

Але незважаючи на різноманітність концепцій Організація Об'єднаних Націй визначає основний принцип, які повинен бути покладений в усі концепції а саме принцип належного управління, а саме: верховенство права; ефективність; консенсус в управлінні; активність; передбачуваність; прозорість; відповідальність; зрозумілість; справедливість і чуйність [7]

В науковій та науково-популярній літературі постійно точиться дискусія стосовно як визначення самого поняття публічне адміністрування так і відмінність його від публічного управління. Тому на нашу думку до цих визначень повинен використовуватися як мінімум між науковий підхід, який включав би політологію, соціологію, менеджмент, управління, економіку що в кінцевому етапі приведе до прозорого розуміння цього визначення. Ясність та точність дозволить забезпечити публічність влади, прозорість її дій та ефективність роботи урядових організацій та виконання покладених

на органи державного, регіонального та місцевого управління функцій.

Наступним етапом реформи стане проведення навчання державних службовців міністерств з питань застосування розроблених методик, необхідних для впровадження внесених змін до Регламенту Кабінету Міністрів України (у тому числі щодо оцінки впливу, підготовки документів політики, нормопроекування)[3].

Тому вивчення таких питань як з'ясування сутності визначення поняття публічне адміністрування є важливим та актуальним в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Деякі питання реформування державного управління України. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>.

2. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#n9>.

3. План заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2019-2021 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#n268>.

4. Кошелева Л. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. № 2(37). 2018. С.13-19. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_02\(37\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_02(37)/4.pdf).

5. Ястремська О. М., Мажник Л. О. Публічне адміністрування : навч. посіб. Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.

6. Мельтюхова Н. М. Становлення і розвиток публічної адміністрації в Україні. *Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ*. Дніпропетровськ. 2009. С. 77 – 78.

7. What is Good Governance. UNESCAP, 2009. – Accessed. – July 10. – 2009. URL: <https://www.unescap.org/resources/what-good-governance>.

Соколовська В. В., к. е. н., доц.
Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ

Доступність, висока якість адміністративних послуг та розширення їх спектру - один із пріоритетних напрямків роботи органів публічного управління.

Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року № 5203-VI визначає термін «адміністративна послуга» як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на встановлення, зміну або припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону[4]/

Відповідно до зазначеного Закону України державна політика в системі надання адміністративних послуг ґрунтується на принципах, які також є ключовими принципами діяльності органів влади, а саме: верховенства права, стабільності, рівності, відкритості та прозорості, оперативності, доступності, захищеності, справедливості і т.д.

Варто відзначити, що в питанні офісів, що діють за принципом «єдиного офісу» Україна орієнтується на досвід таких країн як Німеччина - офіси для громадян, Польща - відділи обслуговування жителів, Канада - інтегрований офіс, тобто по території і за чисельністю населення країн, які приблизно відповідають українським параметрам[3].

Перший в Україні Центр надання адміністративних послуг «Прозорий офіс» (ЦНАП) було створено у м. Вінниця, який став зразком для наслідування багатьох українських міст. Прийняте у 2012 році законодавство про адміністративні послуги значним чином базувалось і враховувало успішний досвід та принципи роботи вінницького Прозорого офісу. Центральне відділення ЦНАПу розпочало роботу восени 2008 року. Завдяки діяльності Прозорого офісу був виключений особистий контакт клієнта з адміністративним органом, який офіційно наділений повноваженнями щодо прийняття

рішення з питань, що були предметом звернення. Таким чином, були створені умови з протидії корупції і зловживань.

На початку роботи у Прозорому офісі була реалізована низка принципово нових на той момент ідей: організаційна єдність роботи усіх органів, максимальне використання інформаційних технологій в роботі – система електронної черги, формування електронних баз даних, дистанційний доступ до інформації тощо. Створений ЦНАП був прозорим в прямому та переносному сенсі цих слів, оскільки максимально усував будь-які бар'єри у взаємодії громадян і представників влади. Розпочинав свою роботу офіс на площі 212 м² на першому поверсі адміністративної будівлі на вул. Соборній, 59 і щоденно обслуговував 800 громадян.

Сьогодні мережа Вінницьких ЦНАПів є однією з найпотужніших в Україні і обслуговує понад 3,5 тис. клієнтів щоденно, надаючи близько 600 адміністративних та інших видів послуг. Через Прозорий офіс послуги надаються як органами місцевого самоврядування, органами державної влади, так і підприємствами, установами і організаціями. Найбільш популярні і затребувані – адміністративні та дозвільні процедури, реєстрація місця проживання, послуги з реєстрації бізнесу, нерухомого майна, різноманітні інформаційні та консультаційні послуги. В територіальних відділеннях центру запровадили послуги з реєстрації транспортних засобів та видачі посвідчень водія, оформлення паспорту громадянина України та для виїзду за кордон, реєстрації шлюбу, вирішення питань соціального характеру та пенсійного забезпечення, оформлення житлових субсидій.

Наразі загальна площа Центру складає понад 5,2 тис м², в центрі є 230 робочих місць, обладнаних сучасною технікою, та 6 віддалених робочих місць адміністраторів в облаштованих за стандартами Прозорого офісу пунктах обслуговування мешканців ЖЕКами міста. Для клієнтів Центру створені зручні умови очікування, для дітей в кожному офісі працюють дитячі кімнати.

На веб-ресурсі «Персональний кабінет» створена можливість в режимі он-лайн отримати 25 адміністративних послуг, які надають виконавчі органи. Увесь перелік послуг є у персональному кабінеті на сайті міської ради. У 2017 році в Центрі адміністративних послуг «Прозорий офіс» («Замостя») запроваджено оформлення і видача паспортів громадянина України у формі ID-картки та для виїзду за кордон. Впроваджено також електронний сервіс для людей з вадами слуху: додаток Connect PRO - розмова перетворюється на текстове повідомлення на смартфоні для людей з порушенням слуху. Розпочав

роботу мобільний адміністратор, що дає можливість отримати послуги маломобільним групам населення на дому.

Перелік послуг, які надаються Прозорими офісами, постійно розширюється відповідно до чинного законодавства та враховуючи побажання громадян. Так, у 2018 році офіс почав надавати 99 нових послуг, в т.ч. першим в Україні за узгодженою спільною позицією міського голови та губернатора – всі послуги, суб'єктами яких є структурні підрозділи Вінницької ОДА. Фактично Вінницький ЦНАП наразі працює як інтегрований центр надання послуг, одним з головних принципів роботи якого є доступність влади для громади і реалізація принципу: влада для громади, а не громада для влади.

За підсумками незалежного опитування міст-партнерів канадсько-українського проекту «Партнерство для розвитку міст «ПРОМІС» ЦНАП «Прозорий офіс» Вінницької міської ради посів перше місце серед аналогічних структур (тестувались ЦНАПи 16 міст в 4 областях, в т.ч. обласні центри - Вінниця, Івано-Франківськ, Полтава, Запоріжжя). Офіс постійно приймає українські та закордонні делегації та ділиться власним досвідом у сфері надання адміністративних послуг.

Серед найближчих планів – впровадження пакетних послуг «за життєвими обставинами людини», відкриття додаткових віддалених робочих місць адміністраторів для збільшення комфорту вінничан, впровадження мобільного кейсу адміністратора для можливості надання найбільш популярних адміністративних послуг безпосередньо за місцем знаходження клієнта, а також створення кол-центру Прозорого офісу.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання надання адміністративних послуг: Збірник нормативно-правових та інформаційно-аналітичних документів /за заг. редакцією Журавель Т. В. Київ. 2016. 114 с.

2. Даньшина Ю. Інноваційні управлінські підходи в реформуванні державного управління. Управління інноваційним розвитком території: наук-практ. конф. Дніпропетровськ, 21 листопада 2014 р. / за заг. ред. Вуколова В.В. Дніпр : ДРІДУ НАДУ, 2014. С. 33–35.

3. Карпенко О. В. Управлінські послуги в Україні: механізми надання органами влади. Київ : АМУ, 2014. С. 16.

4. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 76. Ст. 3067.

ПРОФАЙЛІНГ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ БЕЗПЕКОЮ

У сучасних умовах держава – це суверенна, політико-територіальна організація влади певної частини населення в соціально неоднорідному суспільстві, що має спеціальні апарати управління та примусу, за допомогою права робити свої веління загальнообов'язковими для населення країни, здійснювати управління загальносуспільними процесами. Згідно з Конституцією України, людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а одними з головних обов'язків держави визнається забезпечення нею безпеки кожного громадянина, людини [1]. Зокрема, населення є невід'ємною складовою держави, а отже безпеку держави деякою мірою, можливо ототожнити з безпекою кожного громадянина, окремої людини в рамках державної матриці.

Якщо розглянути феномен безпеки на етапах розвитку людства, людського суспільства, то він ніколи не втрачав своєї актуальної практичної значимості. Потреба в безпеці є однією з перших базових потреб людини, що відрізняє її від іншого тваринного світу. Деякі вчені підкреслюють важливість того факту, що потреби більш високого рівня виникають лише після задоволення базових, найнижчих потреб. Зокрема, розглядаючи теорію ієрархічних потреб Маслоу, безпека займає наступне місце після задоволення фізіологічних потреб людини, необхідних для нормального функціонування людських органів та систем – потреба в їжі, воді, сні тощо [2].

Розглянувши поняття «безпека», в спеціальній літературі зустрічається таке трактування – це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, або здатність предмета, явища або процесу зберігатися при руйнуванні впливу [3]. Якщо ж розглянути дане поняття у філософському аспекті, то безпеку трактують, як стан відсутності небезпеки – дії, по відношенню до об'єкта, що заперечує його існування, або відсутність життєво важливих умов для існування такого об'єкта. В свою чергу, феномен небезпеки має як негативне, так і позитивне значення, бо дозволяє у разі вірної оцінки суб'єктом

негативних наслідків сформувавши відповідне адекватне ставлення до того чи іншого явища, процесу, предмету тощо. Для вірної оцінки та прогнозування наслідків спеціалістами з управління небезпеками прийнято розділяти їх за походженням, характером, наслідками тощо [4]. За походженням всі небезпеки можливо розділити на дві категорії:

1. Природні небезпеки - атмосферні; гідросферні; літосферні; біосферні.

2. Антропогенні:

а) техногенні - механічні, хімічні, енергетичні;

б) соціальні - у соціальних групах, у суспільстві.

Держава згідно з Конституцією України повинна забезпечувати безпеку кожного громадянина, людини, але, як видно з такої класифікації, то і людина, в окремих випадках, що обумовлені стосунками між людьми у суспільстві, також може являти собою небезпеку як для окремої людини, суспільства, так і в масштабах загроз державної безпеки. Тож постає проблема виявлення та попередження таких небезпечних явищ, процесів, при яких окрема людина, або група людей несе загрозу безпеці життю і здоров'ю, честі та гідності іншим громадянам, тобто тому, що визнається державою найвищою соціальною цінністю.

За деякими даними з 70-х років ХХ століття спочатку у приватних компаніях, а згодом і в державних структурах багатьох країн світу, таких як США, Ізраїль, Китай та інші, таку проблему намагаються вирішувати за допомогою технології профайлінгу - інструментом нетестової діагностики особистісних якостей людини за його найбільш інформативними ознаками – зовнішності, поведінки, емоційними та лінгвістичними проявами тощо, та подальшому прогнозуванню дії такої людини. За своєю природою, профайлінг є трансдисциплінарним явищем, що абсорбує найбільш ефективні методи самостійних дисциплін, таких як психологія, біхевіоризм, етологія, соціологія, когнітивістики, предиктивна аналітика та інші.

Основою такої технології є спостереження за інформацією, отриманою від людини, за результатами дії такої людини – емоційним станом, неконгруентною поведінкою, лінгвістикою тощо, з метою аналізу такої інформації та виявлення специфічних підозрілих ознак. Термін «ознака» можливо визначити як специфічну рису, властивість предмету, явища, що дозволяють відокремити та розпізнати його серед інших, можливо схожих предметів та явищ. Зокрема відсутність властивості предмета також розглядається як його ознака, тобто ознаки можуть бути як позитивними, так і негативними

характеристиками потенційної небезпечності людини. Так, людина, що становить небезпеку для іншої людини, держави, та має на меті здійснити небезпечну, злочинну чи іншу протиправну дію, також має набір ознак, що виділяють його серед інших явищ. Для того, щоб підготувати та реалізувати протиправний намір, необхідно провести та виконати певний порядок дій, що і будуть виявлятися у підозрілих ознаках. Саме такі підозрілі ознаки мають практичне значення у зв'язку із неможливістю їх змінити, замаскувати, так як вони є логічним продовженням заходів з підготовки та реалізації протиправної дії, що може становити небезпеку.

Виходячи з обов'язку держави, а саме забезпечення безпеки своїх громадян, інструментарій профайлінгу дозволяє вирішувати такі завдання шляхом моніторингу та аналізу специфічної інформації та виявлення особи, груп осіб, з протиправними, небезпечними намірами, таким чином попереджувати їх практичну реалізацію.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Режим доступу [Електронний ресурс] <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-i> ;
2. Maslow A. H. *Motivation and Personality*. - New York: Harper & Row, 1954., 411 p.
3. Гражданская защита: Энциклопедия в 4-х томах. Т. I (А — И) (издание третье, переработанное и дополненное); под общей ред. В. А. Пучкова / МЧС России. М.: ФГБУ ВНИИ ГОЧС (ФЦ), 2015. 666 с. илл;
4. Мягченко О.П. *Безпека життєдіяльності людини та суспільства. Навчальний посібник*. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 384 с.
5. Дормидонтов А. В. *Профайлинг : учеб. пособие* / А. В. Дормидонтов, И. А. Семенова. – Ульяновск: УВАУ ГА (И), 2011. – 111 с., с. 26.

Халецька А.А., д. держ. упр., проф.
Університет державної
фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ФОРМУВАННЯ УМОВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ ЛЮДЕЙ ПЕНСІЙНОГО ВІКУ

Тенденцією ХХІ століття стає залучення літніх працівників на ринок праці й продовження періоду її активної зайнятості. Така політика потребує зміни підходів національних урядів стосовно активного довголіття літніх працівників, їх перенавчання та підвищення кваліфікації, застосування гнучких графіків роботи, зміни негативного ставлення до зайнятості людей пенсійного віку, їх мотивації продовжувати активну професійну діяльність.

Міжнародний досвід підтримки людей літнього віку в контексті активного довголіття є успішним й таким, що дозволяє вирішувати зазначені проблеми. Традиційно більшість роботодавців орієнтовані на молоде покоління, але в умовах демографічних змін багато хто з них пристосовується до того, щоб зосередитися на розвитку ринку праці для людей старше 60 років. На порядку денному сучасного світу - формування національної політики зайнятості людей пенсійного віку, вироблення стратегічних планів та напрацювання управлінських рішень щодо адаптації ринку праці до глобальної тенденції старіння населення.

Для України процес вироблення відповідної політики відбувається в рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Мадридського міжнародного плану дій з питань старіння (яким, зокрема передбачено розроблення відповідних національних планів дій) та потребує врахування національних особливостей демографічного старіння, зокрема:

наша країна входить в групу з 25 найстаріших країн світу за часткою осіб віком 60 років та старше, а за часткою населення у віці старше 65 років – до тридцяти таких країн;

середня тривалість життя в Україні становить 71,3 років (за даними ВООЗ) і стан здоров'я людей літнього віку не сприяє залученню цієї групи населення до ринку праці;

витрати громадян на здоров'я в Україні складають понад 25% від доходів домогосподарства, що вважається негативним явищем.

Вироблення стратегічних планів та управлінських рішень вимагає усвідомлення, що, з одного боку, на ринку праці в Україні відчувається кадровий голод (роботодавці потребують кваліфікованих кадрів), а з іншого боку, негативні характеристики старшого покоління нажалі зменшують його значення в житті суспільства, зокрема й на ринку праці.

В зазначеному плані серед комплексних заходів щодо захисту прав громадян похилого віку, одним з пріоритетних напрямів плану з реалізації Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року визначено стимулювання продовження трудової діяльності та забезпечення гнучкого режиму робочого часу для працівників похилого віку, сприяння їх волонтерській діяльності, зокрема:

стимулювання продовження трудової діяльності та забезпечення гнучкого режиму робочого часу для працівників похилого віку, сприяння їх волонтерській діяльності (імплементация норм Рекомендації МОП №162 щодо літніх працівників в національне законодавство);

поліпшення умов праці для запобігання необґрунтованому скороченню періоду трудової діяльності та погіршенню стану здоров'я працівників (імплементация норм Рекомендації МОП №162 щодо літніх працівників в національне законодавство, зокрема внесення змін до Кодексу законів про працю - виокремлення розділу "Праця літніх працівників");

формування політики навчання впродовж життя з метою залучення громадян похилого віку до участі в освітніх процесах, розширення можливостей оволодіння новими професійними та загальноосвітніми навичками, зокрема, у сферах сучасних комунікацій, комп'ютерної та інформаційної грамотності (створення механізму спільного фінансування (за участю Державної служби зайнятості, роботодавця та працівників) навчання і підвищення кваліфікації працівників старше 55 років; створення спеціальних фондів для фінансування заходів з безперервного навчання і професійної підготовки на великих підприємствах; організація для громадян похилого віку короткострокових комп'ютерних курсів, зокрема на базі закладів освіти, установ соціального обслуговування, центрів для молоді та ін.) [1].

Напрацювання управлінських рішень щодо зайнятості людей пенсійного віку потребують врахування основних особливостей

відповідного сегменту ринку праці. На організаційному рівні вже усвідомлюється необхідність створення сприятливих умов праці для людей пенсійного віку з метою залучення їх на ринок праці: впровадження гнучких графіків; принципів «осмисленої» роботи; регулювання швидкості та інтенсивності праці. В трудові процеси вбудовуються мотиваційні методи, зокрема: в короткостроковому періоді акцентування на задоволеності роботою (робоче оточення; менеджмент; співробітники, оргкультура, оплата праці); в довгостроковому періоді акцентування на позитивних вікових особливостях, сімейних обставинах, необхідності розташування робочого місця поблизу місця проживання, а також організаційних чинниках (наприклад, для жінок – соціальні заходи і соціальні контакти, організаційне середовище вільне від стресу).

Рішеннями стають використання схем поступового (поетапного, часткового) виходу на пенсію; адаптація робочих місць, ергономіка (відповідно до теорії організаційної підтримки та теорії соціального обміну); адаптація робочих процесів; створення консультаційних центрів для людей третього віку з питань розвитку та планування кар'єри, подальшого навчання та підвищення кваліфікації з урахуванням набутого досвіду та тенденцій ринку праці; неформальне навчання; індивідуальні плани навчання; програми професійної гігієни з постійним спостереженням за станом здоров'я робітників тощо.

Здійснення інвестицій у людський розвиток і забезпечення якості та доступності освіти впродовж життя забезпечує зростання та самореалізацію інтелектуального потенціалу нації, створює умови для активного життя людини поза працездатним віком.

Список використаних джерел

1. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhedahavnoy-politiki-z-pitan-zdorovogo-ta-aktivnogo-dovgolittya-naselennya-na-period-do-2022-roku>)

Харченко Т.О., к.е.н., старший викладач
Сумський національний
аграрний університет,
м. Суми, Україна

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Поглиблення глобалізаційних трансформацій передбачає імплементацію європейських підходів в систему державного управління. Стратегічним напрямом зазначених змін є трансформація від закритої системи державного управління до системи публічного управління шляхом зростання її відкритості. В рамках формування в Україні системи публічного управління актуальності набуває обґрунтування концепції розвитку сільських територій з урахуванням діючих змін.

Європейська система управління розвитком сільських територій передбачає виконання певних програм, обов'язковою складовою яких є визначення співвідношення необхідних ресурсів для реалізації програми та результативних показників розвитку. Варто зазначити, що в Україні також запроваджену систему управління розвитком сільських територій в рамках реалізації програм, проте, як показує досвід, результативність виконання визначених програмних показників є низькою.

В контексті сталого розвитку сільських територій в окремій площині розглядається питання щодо посилення вимог до якості сільськогосподарської продукції для забезпечення світової продовольчої безпеки. При цьому саме досягнення належної якості продукції є одним із ключових аспектів сталого розвитку сільських територій, який інтегрує зі всіма структурними елементами концепції: економічною, соціальною та екологічною складовими. При цьому очевидним є той факт, що лише за умови досягнення сталості розвитку економічної складової з'явиться можливість забезпечення соціальної та екологічної складових. Отже ключовим елементом системи управління сталим розвитком сільських територій є формування фінансових ресурсів шляхом ефективного управління економічною складовою.

Враховуючи сучасні процеси децентралізації доцільно розглянути можливості формування концепції сталого розвитку сільських територій з позиції публічного управління, котра

забезпечить дворівневий комбінований підхід, який включає інструменти державної підтримки та можливості формування доданої вартості на місцевому рівні. Багаторічний міжнародний досвід визначає низку ефективних інструментів підтримки сталого розвитку сільських територій: наявність стратегій розвитку, запровадження комплексу заходів щодо розвитку підприємництва, диверсифікацію сільськогосподарського виробництва, запровадження маркетингових інструментів розвитку територій, державно-приватне партнерство.

Забезпечення сталості економічного розвитку територій матиме позитивні наслідки і в частині досягнення результативності за такими аспектами соціальної складової, як: скорочення міграційних процесів сільського населення, зростання доданої вартості, розбудова інфраструктурних об'єктів, покращення рівня та підвищення якості життя сільських мешканців. Враховуючи той факт, що людський потенціал відіграє ключову роль в управлінні розвитком сільських територій основою системи управління є досягнення належного рівня життя сільського населення.

Екологічний аспект розвитку сільських територій, котрий є складовою концепції сталого розвитку, тісно інтегрує як з економічною, так і соціальною складовими. Адже виробництво сільськогосподарської продукції повинно здійснюватись з дотриманням екологічних вимог, що в свою чергу передбачає збереження родючості ґрунту, дотримання якісних показників виробництва та зменшення вмісту мінеральних добрив; збереження галузі тваринництва, в тому числі і як постачальника органічних добрив. Також, на сьогодні, актуальності набуло й питання збереження лісового господарства та контроль за рибним господарством, як в частині неконтрольованих викидів, так і в частині використання мешканцями сільських територій водних ресурсів.

Складність системи управління сталим розвитком сільських територій обумовлена багатоаспектністю та різновекторністю активних складових концепції, саме тому принциповим питанням є визначення стратегічних орієнтирів розвитку з обґрунтуванням конкретних результативних показників щодо нарощення доданої вартості, енергоефективності, інфраструктурної розбудови, дотримання екологічності виробництва тощо. Наявність низки структурних елементів механізму сталого розвитку сільських територій потребує інтегрованості заходів, для забезпечення ефективності функціонування, до складу яких доцільно включити: управлінські, економічні, організаційні.

Управління сталим розвитком сільських територій набуло нових рис в системі публічного управління шляхом розширення повноважень органів місцевої влади на місцях, запровадження стратегічних інструментів управління. Проте недосконалість інструментарію попередньо оцінки наявного стану складових сталого розвитку сільських територій призвело до низької якості розроблених стратегій. Саме тому важливим елементом системи управління сталим розвитком є запровадження ключових віх реалізації стратегії та здійснення їх моніторингу, що дасть змогу реагувати на зміни та корегувати найбільш проблемні елементи в розрізі можливих альтернатив на будь-якому етапі реалізації. Отже дієвим інструментом управління сталим розвитком сільських територій є обґрунтування стратегічних напрямів розвитку з деталізацією в розрізі конкретних проектів.

Щетинін В.М., здобувач другого рівня вищої освіти спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна

Козирєва О.В., д.е.н., проф.

Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Вітчизняна структурна криза трансформаційного етапу розвитку національної економіки максимально виявилась у територіальних спільнотах базового рівня - громадах. Заміна моделі управління їхнім економічним і соціальним розвитком, заснованої на принципах патерналізму, на самоврядну зумовила те, що громади почали зазнавати впливу суб'єктів управління, які мали низький рівень організованості. Це зумовлює нестачу можливостей для вчасного усунення негативних трендів сталого прогресу громад.

Питання сталого розвитку територіальних спільнот базового рівня, а також управління цим процесом, є предметом розгляду у працях великої кількості українських і зарубіжних вчених. Серед науковців, які вивчали питання соціального добробуту громад, можна виокремити: О. Бугуцького, Т. Заславську, С. Крапчан, Д. Крисанова,

Л. Молдаван, І. Мучніка, В. Плонського, І. Прокопу, Р. Ривкіну, Л. Шепотько, П. Шейко, К. Якубу.

Стійкість розвитку передбачає тривалість збереження умов відтворення потенціалу регіону в режимі збалансованості і соціальної орієнтації. Параметри стійкості як позитивної динаміки виражаються відповідними довгостроковими динамічними рядами фактичних і прогнозних показників регіональної системи. Збалансованість означає дотримання особливої для кожної регіональної системи пропорції складових її потенціалів, що забезпечує стійкість і соціальну орієнтованість розвитку економіки. Соціальна орієнтація передбачає оцінку впливу напрямків і темпів економічного розвитку на рівень і якість життя населення. Показники соціальної орієнтації є, по суті, критеріями регіонального розвитку, за умови, що соціальна домінанта регіонального розвитку повинна бути стійко збалансована з природними і економічними факторами розвитку. Така точка зору на пріоритети в регіональному розвитку призводить до зниження ролі розвитку виробничих сил, зростання економічного потенціалу, його структурних перетворень в успіхах регіонів.

Основним завданням сталого розвитку проголошується задоволення людських потреб і прагнень. Важливо підкреслити, що необхідною передумовою сталого розвитку задоволення найбільш важливих для життя потреб всіх людей і надання всім можливості задовольняти свої прагнення до кращого життя в рівній ступеня.

Сталий розвиток (англ. Sustainable development) - процес змін, в якому експлуатація природних ресурсів, напрямок інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку, розвиток особистості та інституційні зміни узгоджені між собою і зміцнюють нинішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і прагнень. Концепція сталого розвитку стала логічним переходом від екологізації наукових знань і соціально економічного розвитку, який бурхливо почався в 1970-і рр. [1].

Поняття сталого розвитку (англійський аналог «sustainable development»), що дослівно означає «розвиток що підтримується»), українською мовою перекладають по різному - «стійкий», «постійний», «усталений», «збалансований», «зрівноважений» розвиток, але найчастіше використовують слово «сталий». Дане поняття визначає правильну перспективу бачення розвитку (не тільки місцевого, а в першу чергу глобального) як стану динамічної рівноваги, своєрідного гомеостазу між економічною, соціальною і екологічно-просторовою складовими розвитку. Суть поняття полягає не стільки в здатності такої системи до існування (бо це тільки

результат процесу), а і в збереженні динамічної рівноваги між раціональністю і вартостями всіх трьох сфер – екологічними, економічними і соціальними постулатами.

Сталий розвиток – це сучасна найбільш поширена концепція взаємодії суспільства і природи, якою зараз керуються передові країни світу. Сталий розвиток є узгодження між економічним та соціальним розвитком суспільства і збереженням довкілля. Основою сталого розвитку є паритетність відносин у тріаді: людина – господарство – природа. Термін «сталий розвиток» офіційно був прийнятий на Всесвітній конференції ООН навколишнього середовища і розвитку, що проходила у Ріо-де-Жанейро. Це стало результатом багаторічної наукової, аналітичної та політичної роботи.

Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко вважають, що сталий розвиток – це економічно, соціально і екологічно збалансований розвиток певних територій і розташованих на них міських і сільських поселень (населених пунктів), спрямований на узгоджене формування та функціонування їхньої економічної, соціальної і екологічної складових на основі раціонального використання всіх видів ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інформаційних тощо). Сталий розвиток – це процес розбудови держави на основі узгодження і гармонізації економічної, соціальної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь (Концепція сталого розвитку України) [2].

У 1970-ті рр. питанням обмеженості природних ресурсів, а також забруднення природного середовища, яка є основою життя, економічної і будь-якої діяльності людини, був присвячений ряд наукових робіт. Реакцією на цю заклопотаність було створення міжнародних неурядових наукових організацій з вивчення глобальних процесів на Землі, таких як Міжнародна федерація інститутів перспективних досліджень (ІФІАС), Римський клуб, Міжнародний інститут системного аналізу, а в СРСР - Всесоюзний інститут системних досліджень.

Таким чином, під стійким розвитком розуміється такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Сталий розвиток включає в себе два ключових взаємозалежних поняття:

1) поняття потреб, в т. ч. пріоритетних (необхідних для існування найбільш вразливих верств населення);

2) поняття обмежень (обумовлених станом технології і організацією суспільства), що накладаються на здатність

навколишнього середовища задовольняти нинішні і майбутні потреби людства.

Таким чином, основним завданням сталого розвитку проголошується задоволення людських потреб і прагнень. Важливо підкреслити, що необхідною передумовою сталого розвитку є задоволення найбільш важливих для життя потреб людей і надання всім можливості задовольняти свої прагнення до кращого життя в рівній мірі.

Список використаних джерел

1. Англійсько-український словник термінів і понять з державного управління / [авт.-уклад. Г. Райт та ін.; пер. В. Івашко.]. – К.: Основи, 1996. – С. 27.

2. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб., Асоціація міст України, К.: «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

*Яровой Т.С., к. н. держ. упр., доцент,
доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління, м. Київ*

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проблема відтворення реальних процесів в державі, які відображають стан безпеки, має бути вирішена шляхом застосування ефективних моделей, що характеризують можливості оцінки захищеності від зовнішніх, внутрішніх, потенційних та реальних загроз.

Враховуючи значну кількість складових, що впливають на рівень державної безпеки, які також мають ряд залежностей: наявні засоби обробки інформації не в змозі відтворити увесь спектр загроз, тому доцільно використовувати моделі, з яких можна формувати інтегральні показники захищеності країни. З іншого боку, отримати дані з усіх джерел, що характеризують безпеку країни також не можливо.

На сьогодні технології машинного навчання досить розвинені, а критерії ефективності управлінських рішень в державному управлінні також, в свою чергу вдосконалюються. Так, наприклад методологію оцінки Common Assessment Framework (CAF) [1], що

використовується в країнах Європейського Союзу для оцінки управління якістю державного сектора, можна розглядати, як інструмент, що допомагає деяким контролюючим державні процеси організаціям поліпшити свою роботу. Common Assessment Framework включає в себе дані 2382 організацій державного сектора з 43 різних країн.

Зважаючи на особливості економічного, соціального та політичного характеру, кожна країна виокремлюється в формуванні показників оцінювання національної безпеки. Так, наприклад, до офіційно визнаних моделей оцінювання рівня безпеки в Україні слід віднести Методику розрахунку рівня економічної безпеки [2], що розроблена Міністерством економіки України. Внесок у оцінювання екологічної складової національної безпеки внесли Є. Романенко, запропонувавши механізми правового регулювання методів оцінювання екологічної безпеки та Г. Райт, використовуючи методи Q – аналізу та аналізу ієрархій екологічної безпеки, запропонувавши шляхи визначення кількісного рівня екологічної безпеки [3,4].

Так, зокрема Г. Вечканов та Є. Кузнецова, у своїй праці пропонують розподілити процес дослідження національної безпеки на «вертикальні» та «горизонтальні» сфери аналізу. По вертикалі – це міжнародна, глобальна, регіональна, національна та антропогенна безпека, на горизонтальному рівні виділяють економічну, соціальну, екологічну, духовну та інформаційну безпеку [5].

Графічно можна представити модель зв'язку елементів системи національної безпеки, яка, умовно, але адекватно відображає складність взаємодії найбільш значущих елементів: об'єктів, інтересів та сфер (рис. 1).

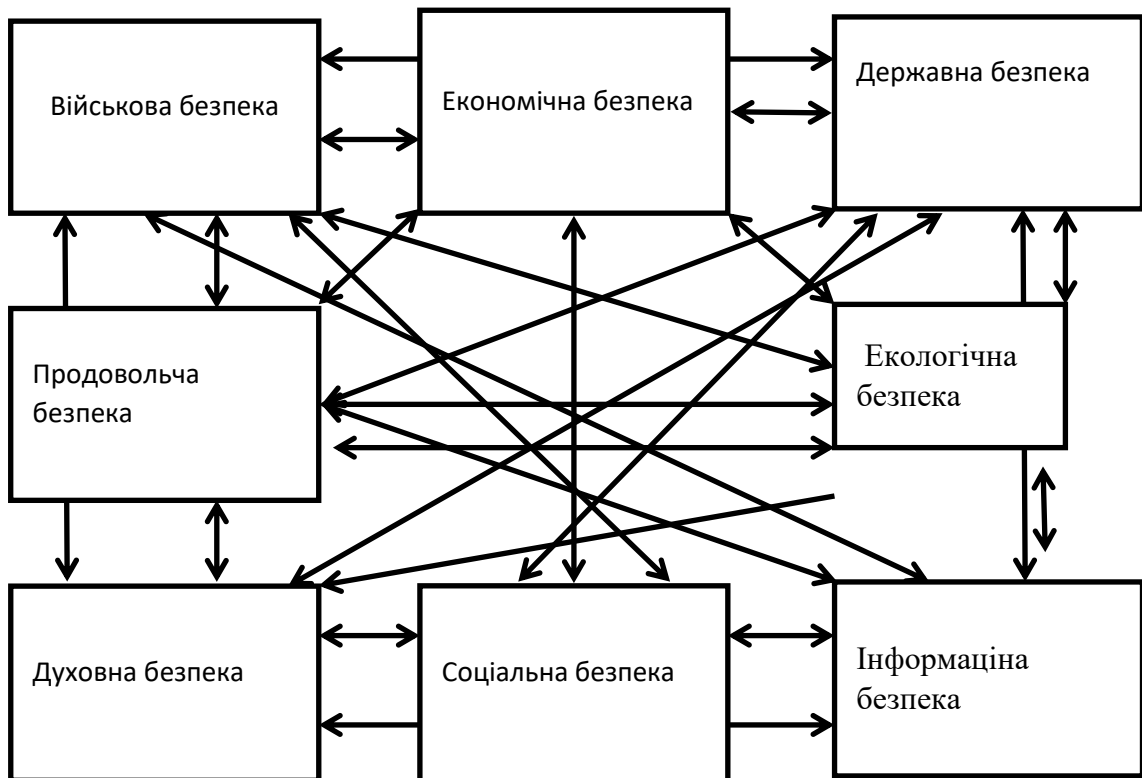

Рис. 1 Структурно-логічна модель системи національної безпеки (Розроблено автором)

Саме такі об'єкти і можна вважати сферами дослідження національної безпеки, і, саме вони мають формувати модуль безпеки в цілому. Дослідження таких об'єктів, дасть можливість встановити критичні межі допустимих загроз та ризиків для держави.

Сучасні умови соціально-економічного, інформаційного та політичного розвитку країни викликають загострення протиріч між потребами особи у забезпеченні безпеки і можливостями держави на надання адекватних послуг. Суперечливість і нерозвиненість правового регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення національної безпеки призводить до серйозних негативних наслідків. Так, недостатність нормативно-правового регулювання відносин у сфері реалізації конституційних прав і свобод громадян на забезпечення особистої безпеки в інтересах захисту конституційного ладу, моралі, здоров'я, прав і законних інтересів громадян, забезпечення обороноздатності країни і безпеки держави суттєво ускладнюють підтримання належного балансу інтересів особи, суспільства і держави у сфері національної безпеки. Недосконале нормативно-правове регулювання відносин в сфері національної безпеки ускладнює формування на території України конкурентоспроможних українських підприємств недержавної форми

власності, які б могли надавати якісні послуги із забезпечення особистої та суспільної безпеки.

Нині в Україні складність вирішення проблеми забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформаційних ресурсів обумовлюється безсистемністю та незавершеністю процесів формування національної інформаційної інфраструктури.

Організаційно-технічними методами забезпечення національної безпеки України можуть бути: удосконалення системи забезпечення національної безпеки України, яка складатиметься із державної і недержавної складових; удосконалення засобів і систем безпеки, методів контролю їх ефективності, підвищення надійності їх функціонування; участь у сертифікації засобів і систем безпеки, ліцензуванні діяльності, стандартизації способів і засобів в сфері забезпечення особистої і суспільної безпеки. Також, можна виділити економічні методи забезпечення національної безпеки України, такі як удосконалення системи фінансування робіт, пов'язаних із реалізацією правових і організаційно-технічних методів забезпечення національної безпеки, створення системи страхування ризиків фізичних і юридичних осіб, визначення порядку фінансування державних програм за рахунок недержавної системи забезпечення національної безпеки;

Аналіз засвідчує, що наявні проблеми в механізмах забезпечення національної безпеки мають загальносистемний характер та ускладнюються, насамперед, відсутністю наукового обґрунтування і апробації послідовної державної політики в цієї сфері.

Список використаних джерел

1. Common Assessment Framework – CAF // European CAF Resource Centre. – 2019. – URL: <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>.

2. Про затвердження Методики розрахунку рівня безпеки України / Наказ Міністерства Економіки України / документ v0060665-07, втратив чинність, поточна редакція — Втрата чинності від 29.10.2013, підстава - v1277731-13. – 2019. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07>

3. Романенко Є.О. Державне управління процесами забезпечення внутрішньої екологічної безпеки в Україні: організаційно-правовий аспект //Аспекти публічного управління. Журнал Дніпропетровського регіонального інституту державного

управління НАДУ при Президентіві України – 2016 - №о 1-2 (27-28) січень-лютий – с.67-73.

4. Райт Г. Государственное управление: учебное пособие / Г. Райт.-Бикшкек: КГНУ,1997.-284 с.

5. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Микроэкономика. Завтра экзамен. 6-е изд. – СПб.: Питер, 2004 г. – 288с.

СЕКЦІЯ 2. КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Бондарчук Л. В., к. е. н. доц.
Вінницький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Особливості сучасності формують одним із важливих інструментів підвищення якісного рівня надання державних послуг механізм використання управлінського консультування, як засіб мінімізації негативного впливу на здійснення діалогу та взаємозв'язків у підсистемі «держава-громадянин». Ринковий механізм надання державних послуг сформував пошкодження низки факторів: бюрократизм при вирішенні проблем громадян, закритість влади від суспільства, відсутність дійового громадського контролю, недосконалість нормативно-правової бази, регулюючої відносини у зазначеній підсистемі. Тому в останні роки консультування, в основному силами внутрішніх консультантів, не лише запроваджується в органи державного управління, а стає їх функціональним обов'язком, окремим сектором професійної діяльності в системі державного службовця.

Сьогодні існує нагальна потреба в економії, раціональному використанні бюджетних коштів шляхом розроблення та впровадження ефективних і дієвих механізмів державного управління соціальними послугами, що актуально визначає система управлінського консультування на рівні держави.

Сучасна, визначальна роль управлінського консультування характеризується суттєвим впливом консультантів на формування найважливіших питань стратегічного характеру як на рівні підприємств і корпорацій, так і державних органів управління,

виступаючи каталізатором управлінських нововведень, за умови розвитку елементі управління державою та на рівні місцевого самоврядування. Затребуваність консультантів з управління як експертів з інноваційного розвитку організацій, та на рівні держави може характеризуватися рівнем доходів цієї сфери діяльності, оцінюючи механізм децентралізації.

З огляду на значну кількість невирішених проблем налагодження консультаційної роботи, надання послуг недержавними організаціями та державними структурами досить різнобічно й ґрунтовно розглядається такими науковцями, як В.Б.Авер'янов [1; 6], В.Т.Александров, В.О.Гусєв [2], В.А.Вєрба, Т.І.Решетняк [4], І.Б.Коліушко [9], І.Я.Романків [13], Мілан Кубр [11], Гай Холліс, Карін Плоккер [15], іншими науковцями. Однак зазначені дослідники не розглядають проблеми управлінського консультування як один з видів послуг, що надаються органами державної влади.

Значна частка попиту на консультування в Україні створюється проектами розвитку, більшість яких стосується державного сектора та виходять за межі можливостей місцевих консультантів через їхню недостатню кваліфікацію й досвід, і як наслідок, до роботи залучають іноземних фахівців. У результаті агентства й підприємства віддається перевага закордонним консультуючим фірмам. У свою чергу, консультанти із західних країн розглядають Україну як важливий ринок своїх послуг, часто при цьому навіть завищуючи вартість своїх послуг.

Метою відповідних досліджень є характеристика послуг, що надаються органами державного управління взагалі, та консультаційних послуг зокрема. Необхідність розгляду консультаційних послуг зумовлена її суттєвим впливом на процеси розвитку й трансформації вітчизняного ринку, важливою роллю у вирішенні соціальних питань, значною динамікою розширення й удосконалення, актуалізацією національного інтелекту та підтримкою його приросту, стимулюванням інноваційних процесів у переважній більшості галузей життєдіяльності державного рівня та специфіки застосування в органах місцевого самоврядування.

До послуг державного управління загального характеру відносять послуги у виконавчій та законодавчій сферах діяльності, що надаються законодавчими та виконавчими органами влади, органами регіонального та місцевого управління. Ці, у свою чергу, також мають свій підрозділ, поділений на урядові й адміністративні. Урядові передбачають допомогу, координацію, визначення стратегічних напрямів і перспектив наукового розвитку у сфері фундаментальних

наукових, соціальних і комплексних досліджень. Адміністративні - розвиток, у першу чергу, соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я, медичне обслуговування, розвиток культури і спорту, туризму).

Процеси інтернаціоналізації управлінського консалтингу за умов глобалізації світової економіки потребують регламентування сфери професійних знань і компетенцій консультантів з управління, якості їх послуг та продуктів, процесів та процедур консалтингового процесу, результатів консультування.

Формування стандартів для сфери управлінського консультування має привести до: а) створення еталонних принципів діяльності членів професійної спільноти; б) подолання бар'єра закритості і непрозорості консалтингового процесу; в) зниження ризиків консультування, транспарентності у взаємовідносинах «консультант-клієнт»; г) підвищення рівня його професіоналізації; д) зростання якості консультування; е) інформаційної відкритості до кращих практик менеджмент-консалтингу; ж) розширення доступу національних консалтингових компаній до таких сегментів ринку як консультування державного сектору, виконання міжнародних проектів. [2, с.201].

Серед чинників, що набувають сьогодні надзвичайної впливовості на інноваційний розвиток України, відзначимо активну участь консалтингових компаній у впровадженні нових принципів організації державного управління, застосуванні нових технологій обґрунтування урядових управлінських рішень, забезпеченні його новими інформаційними продуктами, що підвищують продуктивність державного сектору економіки та стимулюють його розвиток.

Отже, розвиток консалтингової галузі, а особливо системи управлінського консультування перебуває в прямій залежності від розвитку ринкових відносин і, відповідно, з державною внутрішньою і зовнішньою політикою. Як було зазначено вище, швидке зростання споживання консалтингових послуг підприємствами з державною формою власності було викликане приватизацією, та організаційними змінами і територіальними особливостями на рівні об'єднаних територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Survey of the European Management Consultancy Market 2011/2012 [Electronic resource]. — Mode of access: feaco.org/sites/default/files/sitepagefiles/Feaco%20Survey%202011-2012.pdf

2. Вєрба В.А. Управлінське консуьтування: концепція, організація, розвиток: монографія/ В.А.Вєрба; М-во освіти і науки України, ДВНЗ “Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана”.— К.: КНЕУ, 2011— 327с.

Гулай В. В., *д. політ. н., проф.*
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=HPd-LmAAAAAJ&hl=uk>

ПОЛЬСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДИСКУРС Е-ДЕМОКРАТІЇ У СУЧАСНОМУ ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

Однією з характерних вимог сучасності є необхідність залучення громадян у прийняття політичних рішень на основі інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Інформаційне суспільство зумовлює неминучу трансформацію політичних інститутів і публічного управління у контексті зміни їх організації та втілення у життя функцій.

На наше переконання, у зв'язку із останніми ініціативами команди президента України В. Зеленського щодо активізації процесів цифризації країни, модернізації публічного управління та завершення реформи децентралізації корисним стане використання досвіду сусідніх держав, зокрема, через рецепцію академічного дискурсу питань місця та ролі електронної демократії (е-демократії) у модернізації локального шабля публічного управління Республіки Польща на сучасному етапі.

Один із найавторитетніших польських дослідників А. П'ясецкі вказує, що трансформація публічного управління відбувається через еволюцію місцевої безпосередньої демократії, пов'язуючи останню із щораз ширшим використанням технологій електронної комунікації [5].

У зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційних і комунікаційних технологій, за словами польського політолога М. Рахвала, постає питання про їх вплив на модель демократії загалом та рівень політичної участі громадян зокрема [7, с. 7].

Поняття громадянської участі в спрощеному розумінні постає як участь громадян у процесі прийняття та реалізації політичних рішень. Електронна участь відрізняється від традиційної

використанням інформаційних і комунікаційних (ICT – information and communication technologies) технології у процесі самої участі [3, s. 79-80].

Продовжуючи, польська колега М. Мусіяль-Карг зазначає, що вплив ІКТ на політичні процеси і відносини держава-громадянин визначається за допомогою таких понять, як теледемократія, цифрова демократія, кібердемократія, віртуальна демократія, чи найчастіше визначення, що зустрічається, – електронна демократія. Незалежно від прийнятої назви і сфери визначення самого поняття, спільне для цих концепцій є переконання, що завдяки новим технологіям (які гарантують інтерактивність, швидший порядок передання інформації, можливість зворотної комунікації) можна впливати та демократичні процеси. Одночасно поява поняття е-демократії зумовила використання терміну (е-участь) як результату застосування сучасних технологій у процедурах ухвалення суспільно важливих рішень [4, s. 88].

За К. Дудою, з поняттям е-демократії тісно пов'язане з поняттям е-виборів (e-voting), що, серед іншого, включає голосування з допомогою електронних машин як на виборчій дільниці, так й голосування у спеціальних інтернет-кіосках у різних публічних місцях, із використанням стільникового телефону (через використання СМС-повідомлень) чи комп'ютера, підключеного до Інтернету, а також електронні ініціативи відповідного характеру [1, s. 141].

У контексті е-демократії електронна участь володіє трьома головними переваги: впливає на якість політичних рішень; збільшує рівень схвалення дій уряду серед суспільства; покладає більшу відповідальність за окремі ініціативи на громадян [3, s. 90-91].

Аналіз І. Капсою, функціонування електронних форм громадянської участі у польських містах, спираючись на три критерії: (інформація, консультації та активна участь), виявив, що в сфері інформації польські міста використовують інструменти електронної адміністрації, яка виникає як з положень закону, так й щораз ширшої практики в управлінні містом. Одночасно необхідне є активне включення громадян у процес прийняття політичних рішень, особливо з використанням електронних інструментів, а бар'єри та недостатність у їх використанні виникають головним чином з небажання політичних керівників [3, s. 95].

За С. Гайдуком з Білостоцької політехніки, останнє десятиліття у польському локальному самоврядуванні спостерігається інтерес до інноваційних підходів до управління під кутом зору суспільного

діалогу через участь [2, s. 135]. Так, у 2016 р. з послугами е-адміністрації скористалося 30,2 % поляків віком 16-74 роки, зокрема 18,8 % надіслало заповнений формуляр. Метою більшості візитів став пошук адрес, контактів та годин роботи інституцій (74 %), пошук інформації щодо вирішення питань (66 %) та ознайомлення із даними та звітами (38 %) е-адміністрації [2, s. 136].

Е-участь крім своїх очевидних переваг також вимагає відповідних вмінь, навичок роботи із обладнанням та відкриття ідентичності [2, s. 137].

На завершення, можемо звернутися до загроз, характерних не тільки для Польщі, але й України, які виділяє авторитетний польський автор, таких як гібридний популізм, послаблення демократичних інституцій разом із маніпуляція у віртуальному просторі [6, s. 192].

Такою може бути попередня спроба актуалізації інтересу до теорії та практики е-адміністрації у публічному управлінні Польщі на локальному рівні як з науково-теоретичної, так особливо прикладної політико-управлінської точки зору для сучасної України.

Список використаних джерел

1. Duda K. E-voting jako forma demokracji bezpośredniej. Dotychczasowe doświadczenia i ich konsekwencje. *Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM*. 2011 № 4. S. 159-167.
2. Hajduk S. E-partycypacja jako nowoczesna forma komunikacji w zarządzaniu przestrzennym miast. *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów / Szkoła Główna Handlowa*. 2018. № 170. S. 135–150.
3. Kapsa I. Elektroniczna partycypacja obywatelska w miastach typu smart. Doświadczenia Polski na tle innych państw. *Innowacyjność w warunkach współczesnych miast / red. naukowa A. Kaszkur, A. Laska*. Bydgoszcz: UKW w Bydgoszczu, 2017. S. 78-99.
4. Musiał-Karg M. Czym jest demokracja bezpośrednia? *Uwarunkowania i mechanizmy partycypacji politycznej / pod red. naukową M. Rachwał*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, 2017. S. 37-50.
5. Piasecki A. K. Referenda lokalne – wymiar normatywny i empiryczny. URL: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Andrzej+Konrad+Piasecki+Referenda+lokalne+%E2%80%93+wymiar+normatywny+i+empiryczny>

6. Piasecki A. K. Szanse i zagrożenia lokalnej demokracji w Polsce. Zarys problematyki. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*. Lublin – Polonia. 2016. Vol. XXIII, 2 Sectio K. S. 183-194.

7. Rachwał M. Wstęp. *Uwarunkowania i mechanizmy partycypacji politycznej* / pod red. naukową M. Rachwała. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, 2017. S. 5-8.

Косарєв Т.В., аспірант
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Прийняття інформаційно-комунікаційних технологій приватним сектором значно вплинуло на поведінку споживачів. Це викликало багато очікувань у громадян щодо того, як держава повинна надавати державні послуги. Ініціативи бізнес-служб, такі як послуги на замовлення, дають можливість споживачам отримувати доступ до послуг у будь-який час і в будь-якому місці, використовуючи Інтернет. Використання ІКТ у наданні послуг дозволяє людям негайно отримувати доступ до послуг у режимі реального часу та за декілька кліків в Інтернеті. У типовому урядовому середовищі більшість транзакцій між громадянами зазвичай відбуваються прямо в урядових установах. Наразі велика кількість державних служб базується на офлайнних процесах.

Порядок денний Об'єднаної нації на 2030 рік визнає потенційну користь використання ІКТ в уряді для надання основних соціальних послуг для людей у п'яти ключових секторах, а саме; Освіта, охорона здоров'я, праця та зайнятість, фінанси та соціальна допомога [1]. Однак, країни, які прийняли ІКТ, перетворили та модернізували адміністрацію державної служби. Використання ІКТ в уряді знижує витрати на ведення бізнесу та підвищує ефективність та прозорість обслуговування.

Ці і багато інших переваг призвели до прийняття електронного урядування в країнах, що розвиваються, включаючи Україну. Однак, незважаючи на переважне прийняття та потенційні вигоди від використання ІКТ, багато країн, що розвиваються, включаючи Україну, стикалися з проблемами впровадження. Це дуже очевидно в міжнародних та регіональних рейтингах електронного урядування;

країни, що розвиваються, продовжують відставати від європейських зустрічних частин [1]. Це можна було б пояснити конкуруючими потребами та пріоритетами розвитку, такими як охорона здоров'я та продовольча безпека.

Інші фактори можуть включати цифровий розподіл, неадекватну телекомунікаційну інфраструктуру та обмеженість місцевих навичок для управління програмою електронного урядування. Це може бути причиною того, що країни, що розвиваються, та Україна не змогли отримати стійкі досягнення в електронному урядуванні.

Термін електронного уряду є відносно новим; Електронний уряд можна визначити як використання ІКТ в уряді для надання послуг громадянам, бізнесу та в уряді. Організація Об'єднаних Націй визначила електронний уряд як уряд, який застосовує ІКТ для трансформації своїх внутрішніх та зовнішніх ділових відносин [1]. Електронне урядування - це нова версія електронної комерції, яку підтримує приватний сектор. Єдина відмінність полягає в тому, що його зараз приймає уряд для надання державних послуг. Електронне урядування дає можливість уряду надавати послуги громадянам зручно G2C; бізнес ефективно витрачає доступ до державних послуг G2B та взаємодії між урядовими агенціями G2G.

Вважається, що концепція архітектури підприємства бере свій початок від новаторської роботи Джона Захмана, яку часто називають «батьком» архітектури підприємства [2].

Архітектури підприємства створює дорожню карту організації для досягнення своєї бізнес-стратегії та місії за допомогою інформаційних технологій. Архітектура підприємства може бути визначена як модель організації, яка зображує її поточну та майбутню структуру та процеси, узгоджені з її основними цілями та стратегічним напрямом, використовуючи інформаційні технології [2].

Основна мета архітектури підприємства - повна оптимізація організації бізнесу шляхом орієнтації на споживача. Відсутність чітко визначеної архітектури підприємств для уряду може стати величезною перешкодою для успішного впровадження електронного урядування. Прийняття архітектури підприємств для електронного урядування приводить у відповідність усі активи інформаційних технологій з бізнес-стратегією організації.

Для успішного впровадження електронного урядування необхідний підхід до підприємницької діяльності, коли активи ІКТ узгоджуються з основною бізнес-моделлю організації. Успішне впровадження електронного урядування сприяє взаємодії між урядом та громадянами, які є ключовими державними замовниками.

Електронний уряд просуває відкриті урядові дані та вносить урядову інформацію легко доступну для громадського споживання. Це критичне значення для належного врядування. Це відповідає цілі електронного урядування, яка орієнтована на громадянина.

Важливість ІКТ ніколи не можна перебільшувати, особливо в таких країнах, як Україна. Ключові сектори, такі як управління, охорона здоров'я, туризм та освіта повністю залежать від ІКТ для ефективного функціонування. Українському уряду потрібно посилити політику щодо універсальності. Необхідно заохочувати більше прийняття та використання служб ІКТ в державних установах для ефективного надання послуг людям. В Україні досі є мало автоматизованих державних служб, до яких люди можуть отримати доступ через Інтернет.

Зокрема, сфера ефективності електронного управління включає організаційно-технічну базу, напрямки й фактори управління, а сфера послуг охоплює оцінку ступеню їх онлайнової зрілості та поділ за призначенням (для громадян і для бізнесу), як це здійснено в Європейському Союзі.

Інституційний механізм державного управління є сукупністю державних органів та взаємозв'язків між ними, що базуються на певних принципах побудови та призначені для вирішення певних завдань, а системним елементом інституційного механізму виступає орган державної влади, пов'язаний з формуванням і реалізацією державно-управлінських впливів. Він є єдиною структурою влади, формально створеною державою для здійснення закріплених за нею її цілей і функцій. У державі, в якій встановлено конституційний поділ влади по горизонталі й вертикалі, організаційна структура державного управління набирає певної конфігурації. Інституційний механізм, в свою чергу, складається з певних суб'єктів, що є органами влади, організаціями, інституціями.

Розвиток телекомунікаційної інфраструктури в Україні та, особливо, в регіонах є більш зосередженим у густонаселених районах для комерційних цілей. Сільські райони слабо розвинені. Проникнення смартфонів першого рівня та використання Інтернет-послуг на домоволодінні в сільській місцевості ще дуже низьке. Уряд повинен забезпечити наявність та доступність послуг ІКТ для всіх. Держава має забезпечити розвиток інфраструктури в сільській місцевості та підготовки людей до базових навичок ІКТ для подолання цифрового розриву.

Список використаних джерел

1. United nations e-government survey 2018. Gearing e-government to support transformation towards sustainable and resilient societies. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf
2. Zachman, J. The Zachman Framework For Enterprise Architecture, Primer for Enterprise Engineering and Manufacturing'. *CA Magazine*. 2003. № 128(9), С. 15. URL: <https://www.anirbanadak.com/wp-content/uploads/2015/10/ZachmanBookRFIextract.pdf>

Лазебна І.В., к.е.н., доц.
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ОЦІНКА ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ ДО ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ

Інформаційні ресурси є важливим стратегічним ресурсом країни, необхідною інфраструктурною складовою розбудови інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування. Тому необхідною умовою успішного формування і реалізації обґрунтованої та ефективної державної політики у сфері розвитку інформаційного суспільства є забезпечення цього процесу актуальною, повною, достовірною, точною, оперативною інформацією.

У світі існують різні підходи до оцінювання е-готовності – від оцінки електронної готовності інформаційного суспільства в широкому розумінні до окремих аспектів е-готовності, таких як, цифрова економіка (е-економіка), електронні фінанси (е-фінанси), електронний уряд (е-уряд) тощо. Електронна готовність є мірою готовності країни, нації чи економіки для отримання вигод від використання ІТ [1].

Електронну готовність розуміють як готовність до впровадження ІТ центральними та регіональними органами державного управління; це багатовимірне соціальне явище, що складається з таких чотирьох основних сфер (рис. 1.).

Рис. 1. Сфери електронної готовності країни

Кожна із зазначених сфер описується інтегральним індексом верхнього рівня, що складається із субіндексів або композитних індикаторів нижніх рівнів. Виділяють такі індекси готовності:

✓ індекс надійної та доступної інфраструктури: готовність до розвитку інфраструктури інформаційного суспільства, включаючи інфраструктуру телекомунікацій;

✓ індекс ефективного управління: готовність органів державної влади до побудови системи ефективної функціональної організації та бізнес-процесів у бек-офісі на основі використання переваг ІКТ, включаючи розвиток G2G послуг;

✓ індекс демократичного управління: готовність органів державної влади до побудови системи прозорого, відкритого та відповідального управління на основі використання переваг ІКТ, включаючи розвиток G2C послуг;

✓ індекс корисних та якісних державних послуг: готовність органів державної влади до побудови системи базових електронних послуг (е-послуг) на основі використання переваг ІКТ у фронт-офісі, орієнтованих на задоволення основних потреб населення та бізнесу, включаючи розвиток G2C та G2B послуг [2].

Зокрема, сфера ефективності електронного управління включає організаційно-технічну базу, напрямки й фактори управління, а сфера послуг охоплює оцінку ступеню їх онлайн-зрілості та поділ за призначенням (для громадян і для бізнесу), як це здійснено в Європейському Союзі.

Перший і єдиний раз оцінка готовності України до електронного управління проводилася у 2002 році, тобто більше 15 років тому. Її результати мали стати основою інформаційно-аналітичної складової Загальнодержавної програми «Електронна Україна». Через об'єктивні та суб'єктивні причини реалізація зазначеної програми не відбулася. За цей період суттєво змінилися інформаційні технології, спосіб їх використання та рівень інформаційної культури користувачів.

Влітку 2019 р. Президент України підписав Указ «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг», що спрямований на упорядкування та забезпечення прозорості роботи державних реєстрів, розвиток сучасних засобів електронної ідентифікації та запровадження пріоритетних для громадян і бізнесу електронних державних послуг. Документ передбачає першочергове проведення повного аудиту роботи державних реєстрів. Указ передбачає запровадження єдиного веб-порталу електронних послуг, де українці зможуть за допомогою електронного кабінету отримувати доступ до інформації щодо себе в державних реєстрах (наприклад, про майно, землю, транспорт, податки і доходи) та пріоритетні електронні державні послуги [3].

Наразі громадянам та бізнесу доступні 119 електронних послуг, серед них реєстраційні сервіси, послуги в соціальній сфері, будівельній галузі тощо. «Єдиним вікном» доступу до державних електронних послуг слугує Урядовий портал, де в розділі «Електронні послуги» можна віднайти повний перелік е-послуг, які наразі пропонують користувачам. Такий підхід є зручним та відповідає найкращим світовим практикам.

Для проведення аналізу розвитку інформаційного суспільства використовуються міжнародні індекси, які відображають стан розвитку інформаційного суспільства (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Стан розвитку інформаційного суспільства

E-Government Development Index	Світовий рейтинг Open Data Barometer (2018)	Global Open Data Index (2018)	Networked Readiness Index (2016)	The Global Innovation Index (2018)	ICT Development Index (2017)
Рейтинг е-урядування - 82 місце	17 сходинка в світі у сфері відкритих даних	Рейтинг відкритих даних – 31 місце	Індекс мережевої готовності – 64 місце	Глобальний індекс інновацій – 43 місце	Індекс розвитку ІКТ – 79 місце

У 2017 році Уряд розпочав впровадження Єдиної платформи електронного урядування (е-урядування). Єдина для всіх урядових структур комунікаційна платформа надаватиме можливість кожному державному службовцю долучитись до спільної системи через власний «кабінет державного службовця» з використанням сучасних інструментів для роботи – скайп, пошта, месенджер, інструменти планування в єдиному вікні, та мати доступ до нормативно-правової бази, іншої робочої документації [2].

Список використаних джерел

1. Чалтцева Т.М. Е-урядування: перспективи впровадження в українському просторі [Електронний ресурс] / Т.М. Чалтцева, Лаврішева А.О. // Політичне життя. – 2017. - №4. Режим доступу: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/4940>
2. Оцінка електронної готовності України // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. – К.: Національний центр електронного урядування ДП «Держінформресурс», 2013. – 40с.
3. Президент підписав указ про розвиток е-послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2750471-prezident-pidpisav-ukaz-pro-rozvitok-eposlug.html>
4. Україна в міжнародних рейтингах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eukraine.org.ua/ua/news/ukrayina-v-mizhnarodnih-rejtingah>

Мохова Ю.Л., кандидат наук з державного управління, доцент
магістратури державного управління Центру післядипломної освіти
Донецький національний технічний університет,
м.Покровськ, Україна
orcid.org/0000-0002-0093-2620

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН

Особливості суспільного розвитку в умовах розвитку глобалізаційних процесів та особливості вітчизняного інформаційного простору вимагають посилення ролі держави в забезпеченні об'єктивної, достовірної інформації, гарантуванні захисту національного інформаційного простору. Держава забезпечує ці функції шляхом проведення державної інформаційної політики.

Зважена інформаційна політика є невід'ємною частиною системи управління в умовах переходу від індустріального до інформаційного суспільства. Інформаційна політика встановлює умови, при яких реалізуються всі управлінські рішення і політична діяльність. Інформаційна політика держави забезпечує розумну концептуальну основу для вивчення проблем на загальнодержавному та регіональному рівнях. Від визначених стратегічних цілей країни

залежить ефективність інформаційної політики, а від системи державного управління, яка управляє інформаційним простором, залежить політична, економічна, оборонна ситуація в країні.

Інформаційне суспільство – суспільство, в якому суспільні відносини у різних сферах людської діяльності (політика, економіка, освіта, культура, дозвілля, особисте життя) реалізуються через розвиток інформаційних комунікаційних технологій [3].

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах: сприяння збільшенню різноманітності й кількості електронних послуг, створенню загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в науку, освіту, культуру, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища; забезпечення інформаційної безпеки; посилення мотивації у використанні інформаційно-комунікаційних технологій; всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів і забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ; пріоритетності науково-технічного й інноваційного розвитку держави; формування необхідних для цього законодавчих і сприятливих економічних умов [1].

Одним з головних пріоритетів України є формування такого прозорого інформаційного суспільства, яке б орієнтувалося на інтереси людей, щоб надати можливість кожній людині в повній мірі реалізувати свій потенціал, що сприяє суспільному і особистому розвитку, підвищенню якості життя.

Протягом тривалого часу в Україні сформувались відповідні правові засади побудови інформаційного суспільства, прийнято нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини щодо захисту прав інтелектуальної власності, впровадження електронного документообігу, захисту інформації.

Ключовим завданням розвитку інформаційного суспільства в Україні є сприяння кожній людині на засадах широкого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можливостей створювати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, повною мірою реалізуючи свій потенціал, підвищуючи якість свого життя. Ці завдання є концептуальною основою для розвитку інформаційного суспільства в Україні [1].

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій через органи

державної влади та органи місцевого самоврядування визначається ефективним функціонуванням електронного урядування в країні.

Уряд провадить цілеспрямовану політику в напрямку відкриття найбільш важливої для суспільства інформації державних органів. Державне агентство з питань електронного урядування України є державним органом, відповідальним за реалізацію цієї політики. Відкриті дані – це інформація, до якої мають доступ всі і яку можна використовувати і поширювати. Їх використовують як органи влади, так і наукові, дослідницькі, освітні установи, комерційні компанії та громадяни. На основі відкритих даних створюють корисні для бізнесу та суспільства сервіси. У жовтні 2016 року Україна офіційно приєдналася до Міжнародної хартії відкритих даних, взявши на себе зобов'язання перед міжнародною спільнотою впроваджувати національну політику відкритих даних відповідно до принципів хартії [3].

Зважена державна інформаційна політика гарантує стабільний соціально-економічний, політичний і культурний розвиток. Напрямки державної інформаційної політики кожна країна обирає відповідно до національних особливостей їх культурного та соціально-економічного розвитку. Однак, незважаючи на активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та активної участі України в інформаційній сфері, головними проблемами залишаються: використання неліцензійного програмного забезпечення; зменшення видатків державного бюджету для придбання ліцензійного програмного забезпечення, на праці органи державної влади не використовують в своїй діяльності сучасні методики аналітики (прогнозування, ситуаційний аналіз та ін.), що говорить про низьку ефективність їх інформаційно-аналітичних систем; низький рівень обізнаності спеціалістів щодо можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Для забезпечення розвитку інформаційного суспільства необхідним є формування такої системи державного управління, яка б відповідала новим вимогам та викликам. Головними напрямками державної інформаційної політики повинні стати: розвиток інформаційного простору України, створення системи державних стратегічних комунікацій, інформаційна реінтеграція тимчасово непідконтрольних територій Луганської та Донецької областей тимчасово окупованої території Криму, популяризація України та її цінностей у світі, перехід держави на онлайн-послуги, що дозволить наблизити послуги населенню, забезпечити демократичність

інформаційного суспільства, налагодити співпрацю з електронними і друкованими мас-медіа.

Список використаних джерел

1. Березовська І.Р., Русак Д.М. Державна інформаційна політика України та основні напрями її вдосконалення. *Міжнародні відносини*. 2014. № 4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/132

2. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №4. С.77-81.

3. Пахнін М.Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах. *Теорія та практика державного управління*. 2014. №3 (46). С.1-9.

4. Рябоконт О. Державна інформаційна політика формування інформаційного суспільства: зарубіжний досвід. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр.* 2016. №43. С. 97–114.

Новікова Н.Л., д.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах: сприяння збільшенню різноманітності й кількості електронних послуг, створенню загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; широкого впровадження ІКТ в науку, освіту, культуру, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища; забезпечення інформаційної безпеки; посилення мотивації у використанні ІКТ; всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів і забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ; пріоритетності науково-технічного й інноваційного розвитку держави; формування необхідних для цього законодавчих і сприятливих економічних умов.

В період розвитку правових демократичних держав різними урядами країни здійснювались заходи щодо створення тих або інших інформаційних систем загальнодержавного або місцевого рівня для надання послуг в електронному вигляді. Електронна послуга – це

адміністративна або інша публічна послуга, що надається громадянину або юридичній особі в електронній формі. Завдяки цьому, громадянин має змогу отримати послугу від держави (оформлення ліцензії, соціальної допомоги, особистого документу тощо) без особистого відвідування органів влади. Електронні послуги є зручнішими та швидшими за особисті візити та мінімізують ризики корупції. Оптимізація системи надання електронних послуг безпосередньо впливає на якість, оперативність, економічність функціонування апарату управління.

Порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» користувачам – фізичним та юридичним особам встановлено Наказом Державного комітету зв'язку та інформатизації.

7 листопада 2018 року набрав чинності Закон України «Про електронні довірчі послуги», метою якого є врегулювання правових відносин, що виникають між юридичними, фізичними особами, суб'єктами владних повноважень у процесі надання, одержання електронних довірчих послуг. Довірча послуга – послуга, що надається для забезпечення взаємодії двох чи більше суб'єктів, які довірили це право постачальнику послуги. Тобто це послуга посередника, який формує зв'язок між контрагентами, не втручаючись у їх відносини [1].

Довірчі послуги включають в себе основні елементи загальноприйнятого документообігу, але в електронному форматі: цифровий підпис – еквівалент рукописного підпису; електронна печатка – еквівалент мокрої печатки; позначка часу – реальний час підпису документу, який неможливо змінити та послуги архівного зберігання електронних документів.

Згідно з ч.2 ст. 22 Закон України «Про електронні довірчі послуги» ідентифікація фізичної особи, яка звернулася за отриманням послуги формування кваліфікованого сертифіката відкритого ключа, здійснюється за умови її особистої присутності за паспортом громадянина України або за іншими документами, які унеможливають виникнення будь-яких сумнівів щодо особи, відповідно до законодавства про Єдиний державний демографічний реєстр та про документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи [1].

Новий закон впровадив різновиди електронного підпису, а саме: електронний підпис, удосконалений електронний підпис та кваліфікований електронний підпис. Різновиди електронних підписів відрізняються додатковими вимогами, які ставляться до

удосконаленого та кваліфікованого електронних підписів. Особливістю кваліфікованого цифрового підпису є те, що він базується на сертифікаті відкритого ключа. Відкритий ключ дає можливість перевірки кореспондентом дійсності особистого ключа за допомогою якого ставиться цифровий підпис, що значно підвищить довіру до використання цифрових підписів, які є беззаперечним кроком в майбутнє.

Міністерство цифрової трансформації України разом з іншими органами державної влади та міжнародними партнерами сприяють впровадженню електронних послуг у багатьох сферах економіки – будівництво, земельні послуги, екологія, реєстрація бізнесу, оформлення субсидій, державної допомоги тощо. Електронні послуги сприяють відкритості, заощаджують час, мають антикорупційний ефект [2].

Порядок використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 7493 [3], визначає вимоги щодо використання, у тому числі отримання, кваліфікованих електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності із використанням працівниками державних установ засобами кваліфікованого електронного підпису.

Переведення державних послуг в електронний формат надає можливість отримати будь-яку послугу з будь-якого місця, де є підключення до Інтернету. Електронні послуги сприяють відкритості, заощаджують час, мають антикорупційний ефект. Державне агентство з питань електронного урядування України разом з іншими органами державної влади та міжнародними партнерами сприяють впровадженню електронних послуг у багатьох сферах економіки – будівництво, земельні послуги, екологія, реєстрація бізнесу, оформлення субсидій, державної допомоги, медицина тощо [3].

Отже, Закон України «Про електронні довірчі послуги» відкриває нові можливості для міжнародного співробітництва та користування онлайн-послугами, адже, закон передбачає взаємне визнання українських та іноземних сертифікатів відкритих ключів та електронних підписів. Результатом дії цього Закону має бути швидкий процес прийняття управлінських рішень, прозорість роботи, економія часу, підвищення рівня довіри до органів влади.

Список використаних джерел

1. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII» [Електронний ресурс] / Законодавство // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>
2. Про Міністерство [Електронний ресурс] // Міністерство інформаційної політики. – Режим доступу: <https://mip.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html>
3. Про затвердження Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності: постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 749 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749-2018-%D0%BF>

ORLOVA Nataliia

Dr. Sc. (Public Administration), Professor,
Kyiv National University of Trade and Economics,
Department of Public Administration, Kyiv, Ukraine

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF E-GOVERNANCE

By providing a prerequisite for a sustainable society, e-government depends on a coherent government policy that eliminates barriers among government agencies, shapes the government's ability to re-structure policies through a new governance structure and high-performing public services. An effective state policy on digital technology development will stimulate the enhancement of an open information society as one of the key drivers of productivity growth, economic rev-up, new positions of employment creation, citizens' well-being, and the sustainable development achievement of the EU. In the report, the World Bank called "Digital Dividends" as a "grand information and communication revolution". It is based on knowledge, innovation, technology, uninterrupted access to information that is often used by public authorities.

The development of the digital economy presupposes creation of market incentives, motivations, demand and the needs formation for the use of digital technologies, products and services among the sectors of industry, spheres of life, business and society for their efficiency,

competitiveness and national development, growth of high-tech products output and the well-being of the population.

To date, the digital economy is a priority for any country. According to the Europe 2020 Strategy, which envisages the implementation of the Digital Technology Development Plan in Europe, state digitalization programs are being developed, issues of legal regulation and security are discussed, and the level of knowledge on modern information technologies with the help of digital literacy indexes is assessed.

Active participation of citizens in the decision-making process is a central and inalienable element of effective public administration. Public authorities and citizens need to establish a two-way communication, obtain the necessary information, and conduct consultations and joint decision-making. Electronic governance is an integral part of a modern democratic society and effective government action through the use of information technology. The development of e-government is directly related to the economic situation in the country. Evidence for this is the analysis of macroeconomic indicators of social and economic development (gross domestic product - GDP) and the indicator characterizing the processes of improving the e-governance system (E-Government Development Index - EGDI). An analysis of the relationship between economic development and the improvement of e-governance suggests the emergence of a synergistic effect in the information and economic spheres. The presence of a synergistic effect leads to an increase in the positive impact of the state administration system on the country's economy.

The EGDI Index, developed by the United Nations Department for Economic and Social Affairs, combines the three most important aspects of e-government: the scope and quality of online services (OSI Index), the status of telecommunications infrastructure development (Telecommunication Infrastructure Index - TSI) and the human Capital (Human Capital Index - HCI) and is calculated as the arithmetic mean of these three components (United Nations 2018).

The countries that are the world leaders in the e-governance development are listed in Table. 1

Table 1. The world leaders in the e-governance development [1]

Country	Region	OSI	HCI	TII	EGDI	2016 Rank	2018 Rank
Denmark	Europe	1.0000	0.9472	0.7798	0.9150	9	1
Australia	Oceania	0.9722	1.0000	0,7436	0.9053	2	2
Republic of Korea	Asia	0.9792	0.8743	0.8496	0.9010	3	3

United Kingdom	Europe	0.9792	0.9200	0.8004	0,8999	1	4
Sweden	Europe	0.9444	0.9366	0.77835	0.8882	6	5
Finland	Europe	0.9653	0.9509	0.77284	0.88815	5	6
Singapore	Asia	0.9861	0.8557	0.8019	0.88812	4	7
New Zeland	Oceania	0.9514	0.9450	0.7455	0.8806	8	8
France	Europe	0.9792	0.8598	0.77979	0.88790	10	9
Japan	Asia	0.9514	0.8428	0.8406	0.88783	11	10

Countries like Denmark, Estonia, Norway, and Finland have made significant progress over the past few years in developing national digital identity programs. Estonia is characterized by the best practice of implementing an advanced e-government, backed up by reliable electronic services for all citizens: voting, banking, tax filing, as well as access to medical documents and recipes. Denmark, Australia and the Republic of Korea are leading the world in providing public services and information through the Internet. Other countries from the top ten are Great Britain, Sweden, Finland, Singapore, New Zealand, France and Japan.

At present, both for the national and global economy, the issues of ensuring the efficiency of digital technologies and strengthening their positive impact on economic growth and socio-economic development of countries are relevant. According to the World Bank, the share of information and telecommunication technologies (ICTs) in GDP in the member countries of the Organization for Economic Cooperation and Development is about 6% and much lower in developing countries. In the US, with 8 out of the world's 14 largest revenue generating high-tech companies, the ICT sector's contribution to GDP is about 7%. The corresponding figure is 12% for Ireland, a country that is attractive to many foreign companies due to its competitive business environment and favorable tax rates [2].

In order to assess the technological development level in countries and the degree to which innovative technologies are introduced in society and, in particular, in the economy, the Digital Economy and Society Index (DESI) is used, which combines indicators related to contemporary European digital policies. Denmark, Sweden, Finland and the Netherlands have received the highest DESI ratings in 2018 and are among the world leaders in digitalization.

The e-government development is increasing in general in all regions around the world, mainly due to improvements in the Internet services index. European countries are developing the e-government very actively. North American and Asian countries are almost identical with the high and medium levels of e-government development. African countries and those

belonging to the least developed countries are in the low-level EGDI group.

In order to increase the efficiency of public administration, ensure the sustainable development of the digital economy and develop e-government in the EU, it is necessary to improve the state policy in the field of human capital management, unimpeded access to Internet resources and the intensification of the digital technologies integration in management practice.

References

1. 'E-government survey 2018', *United Nations*. https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf (accessed august 20, 2019).

2. Kraus, N. M., Holoborod'ko, O. P. & Kraus, K. M. 2018. 'Digital Economy: Trends and Perspectives of the Abundance Change of Development', *Effective economy*. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (accessed august 20, 2019).

Сонько Ю.А., к.е.н., доц.

Київський національний
торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Бойко Л.В., студентка ФЕМП

Київський національний
торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах глобалізації активне впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах життя країни є необхідним і обумовленим процесом. Виникнення нової цифрової інфраструктури, у тому числі бездротових мереж, мобільних пристроїв і технологій, сприяє радикальним змінам в сфері

інформаційних технологій та формуванню нового типу суспільства – цифрового.

Цифрове суспільство – суспільство, яке створюється внаслідок нової індустріальної революції на базі інформаційних і телекомунікаційних технологій та на базі інформації, яка охоплює знання людей. Завдяки технологічному прогресу в такому суспільстві оброблення, накопичення, отримання і обмін інформацією в будь якій її формі – звуковій, письмовій або візуальній – не обмежені за відстанню, часом і обсягами.

Цифрове суспільство соціально трансформується з метою допомогти індивідам та спільнотам використовувати знання та ідеї, що допомагає людям втілити їх потенціал та реалізувати їх прагнення, додає великих можливостей людському інтелекту та створює ресурси, що змінюють спосіб суспільного життя. Економіка такого суспільства називається цифровою[1].

Цифрова економіка – це модель взаємодії всіх учасників економічних процесів інформаційного суспільства, яка побудована на використанні ІКТ та електронних каналів зв'язку із застосуванням електронного документообігу.

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив розпорядження «Про схвалення концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». План містить 31 комплексне завдання, у тому числі такі інноваційні як: розвиток Індустрії 4.0, цифрових робочих місць, STEM-освіти та цифрових освітніх послуг, цифрової інфраструктури для Інтернету-речей, блокчейну, e-Health та e-безпеки тощо. Цифровізація економіки та сфер життя створює нові робочі місця, сприяє тому, щоб український бізнес був конкурентоздатним та менш орієнтованим на ресурси, приваблює інвесторів[2].

Успішний досвід Швеції, Кореї, Естонії, Ірландії, та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20% ВВП протягом п'яти років. Передбачається, що до 2021 року тільки завдяки розвитку цифрової економіки темп приросту ВВП України становитиме щонайменше 5%[3].

Варто розуміти, що цифрова економіка – це не окрема галузь, а віртуальне середовище, яке доповнює нашу реальність. Все частіше цифрова економіка переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування все складнішим. Основними продуктами цифрової економіки є ті ж самі товари і послуги традиційної

економіки, що надаються за допомогою комп'ютерного обладнання і цифрових систем на кшталт глобальної мережі Інтернет. Це має свої переваги, головною з яких є підвищення доступності звичайних користувачів до певних ринків, а не лише великих компаній, зниження трансакційних витрат, підвищення ефективності і конкурентоспроможності[4].

Цифровізація – пріоритет державної політики, саме тому для формування та реалізації стратегії було створено Міністерство цифрової трансформації України, яке стає центральним засвідчувальним органом у сфері електронних довірчих послуг. Також до компетенції Міністерства відтепер належить розвиток широкосмугового доступу до інтернету, телекомунікаційних мереж та ІТ-індустрії[5].

27 вересня 2019 року у Мінцифрі уже презентували новий додаток та сайт «Дія», які стануть доступні онлайн вже в найближчі місяці. В єдиному електронному вікні об'єднують усі державні послуги в одному сервісі, що дозволить прискорити будь-яку взаємодію людини з державою.

Отже, на сьогодні цифрова економіка в Україні є підґрунтям не лише для вдосконалення економіки, але й для ефективного функціонування державного управління та бізнесу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в економічній діяльності є важливим і необхідним, враховуючи усі зміни, які відбуваються в українському суспільстві на даний час. Повсюдне використання цифрових технологій, розгалужена цифрова інфраструктура сприяють цифровізації економіки в Україні. Від рівня розвитку цифрової економіки залежить конкурентоспроможність держави, регіону, міста, села, селища та зростання добробуту громадян України.

Список використаних джерел

1. Інформаційне суспільство. Вікіпедія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
2. Концепція та План дій розвитку цифрової економіки в Україні до 2020 року[Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.dknii.gov.ua/content/shvaleno-konceptiyu-ta-plan-diy-rozvytku-cyfrovoiyi-ekonomiky-v-ukrayini-do-2020-roku>.
3. Інформація з офіційного веб-сайту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України[Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://me.gov.ua/>.

4. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.

5. Інформація з офіційного веб-сайту Кабінету Міністрів України[Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-polozhennya-pro-ministerstvo-cifrovoyi-transformaciyi>

Смолич Д.В., к. е. н., доц.
Луцький національний
технічний університет,
м. Луцьк, Україна
Google Scholar

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&pli=1&user=VudTQGkAAAAJ>

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ТА СЕРВІСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Нині в Україні триває реформа державного управління, яка передбачає залучення новітніх технологій, використання електронних систем для оптимізації роботи державної влади, застосування сучасних механізмів управління регіональним розвитком, інноваційних інструментів залучення громадян до процесів врядування на всіх рівнях.

Проблематика залучення інформаційних технологій та їх значення в державному управлінні висвітлені в працях вітчизняних науковців, зокрема А. Баранова, Л. Гонюкової, Д. Дубова, І. Клименко, К. Линьова, А. Семенченко, Ю. Уманського та інших. Разом з тим, питання практичного використання електронних послуг і сервісів у публічному управлінні, а також перешкод на шляху їх системного запровадження залишаються не повністю висвітленими та потребують систематизації.

Електронне управління (е-управління) – це здійснення управлінських функцій і супутнього документообігу через сучасні телекомунікаційні мережі. Е-управління являє собою принципову форму суспільного керування та справочинства, що відповідає стану сучасного інформаційного суспільства [1, с.105].

Варто зазначити, що в цілому правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері

надання адміністративних послуг в Україні врегульовано Законом України «Про адміністративні послуги» [2].

Концептуальні засади імплементації основ е-управління у практичну діяльність органів державної влади в Україні закладено низкою законів, концепцій, національних доктрин, стратегій і планів.

Зокрема, у 2016 році Уряд ухвалив Концепцію розвитку системи електронних послуг в Україні, яка окреслила основні етапи переведення суспільно важливих адміністративних послуг в електронний формат, визначила розвиток способів електронної ідентифікації тощо [3].

30 січня 2019 року у Плані заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 роки було окреслено основні напрямки її реалізації, а саме [4]:

- визначення протягом першого кварталу 2019 року оновленого переліку послуг для першочергового впровадження їх надання в електронній формі відповідно до суспільних потреб (пріоритетні послуги);

- оптимізація електронних послуг – за «життєвими та бізнес-ситуаціями»;

- сприяння з боку держави розповсюдженню альтернативних електронному цифровому підпису засобів електронної ідентифікації, зокрема – MobileID;

- створення електронного кабінету громадянина для доступу до е-послуг та інформації з державних реєстрів;

- популяризація електронних послуг державними органами серед населення, розвиток каналів доступу до електронних послуг шляхом створення спеціальних автоматизованих пунктів доступу в ЦНАПах, банках, бібліотеках.

Процеси врегулювання відносин у сферах надання електронних довірчих послуг та способи електронної ідентифікації систематизовано відповідним Законом України [5].

Центральним органом виконавчої влади, що відповідав за впровадження політики Уряду щодо електронного урядування, інформатизації, розвитку інформаційного суспільства, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, цифровізації органів державної влади було Державне агентство з питань електронного урядування України, яке 2 вересня 2019 року перетворено на Міністерство цифрової трансформації України.

Нині скористатися більш як 120 електронними послугами можна на Урядовому порталі kmu.gov.ua в розділі «Послуги». Електронні послуги систематизовані за напрямками: охорона здоров'я та освіта;

безпека та суд; фінанси та податки; транспорт; підприємництво; громадянство та міграція; земля та екологія; будівництво та нерухомість; соціальний захист [6].

Таким чином, бачимо що вже впровадженню електронних послуг у багатьох сферах економіки нашої країни — будівництво, земельні послуги, екологія, реєстрація бізнесу, оформлення субсидій, державної допомоги тощо.

Переведення державних адміністративних послуг та сервісів в електронний формат надає такі основні переваги:

- економія часу для аналізу, пошуку та обробку документації;
- можливість отримати будь-яку послугу з будь-якого місця, де є підключення до інтернету (усунення бюрократичних черг);
- сприяння відкритості, прозорості процедур;
- можливість вивести взаємодію державних органів і населення на новий рівень;
- антикорупційний ефект (мінімальний контакт пересічної людини з чиновниками);
- спрощення системи передачі платежів і їх контролю;
- доступність, спрощення подання електронної звітності.

Ключовими недоліками в процесі практичної реалізації е-управління в Україні є недостатня кількість нині кваліфікованих працівників органів державної влади, які задіяні в даній сфері та проблематичним питанням залишається захист персональних даних користувачів послуг, над усуненням якого нині працюють ІТ-фахівці.

Таким чином, на сьогодні в Україні е-управління є практично застосовуваною формою організації державного управління, впровадження якої було розпочато кілька років тому і яке набуває все більшої підтримки суспільства. Очевидним є те, що електронні послуги та сервіси у публічному управлінні мають суттєву більшість беззаперечних переваг, ніж недоліків, завдяки яким в подальшому можливим є підвищення ефективності діяльності публічних установ, за рахунок впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Кислюк К.В. Спеціальне документознавство. Київ: КОНДОР, 2011. 192 с.
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 4 липня 2013 року № 5203-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2013. №32. Ст.409.

3. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249570503>

4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки: Розпорядження КМУ від 30 січня 2019 р. № 37-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-2019-%D1%80#n10>

5. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2017. №45. Ст.400.

6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/servicesfilter>

СЕКЦІЯ 3. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ У РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Андрущенко Н.О., к. пед. н., доц.
Вінницький торговельно-економічний
інститут Київського національного
торговельно-економічного університету,
м. Вінниця, Україна

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=LjdCljEAAAAJ>

ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ УКРАЇНСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Формулювання національної парадигми і стратегії сталого розвитку України відбувається під впливом сучасних світових тенденцій щодо вирішення проблеми не тільки гармонійного розвитку людства, але навіть його виживання. Сталий розвиток господарства – проблема неординарна, суперечлива. Модель сталого, стійкого розвитку, як і будь-яка соціальна модель, є системою інтегрованих компонентів, їх суттєвих відносин і зв'язків, що відображають основний зміст процесів збалансованого соціально-економічного та екологічного розвитку.

Здобуття Україною незалежності, перехід до інформаційного і демократичного суспільства інтелектуальних цінностей і ринкових відносин поставив питання про систему організації держави і суспільства на демократичних засадах.

Національні традиції врядування в Україні ґрунтуються на демократизмі, республіканській формі правління, розбудові владних інститутів на принципах поділу влади, децентралізації, обмеженні повноважень глави держави законом, виборності і відповідальності посадових осіб тощо. Як зазначає науковець Ю. Тодика «принцип самоврядування є одним із найдавніших і універсальних серед тих, що застосовуються в управлінні починаючи з ранніх стадій розвитку людського суспільства» [1].

Зародження, становлення й розвиток власно вітчизняних форм місцевого самоврядування починалося в додержавну добу у східнослов'янських племен. Публічне обговорення й прийняття рішень місцевого значення відбувалося в рамках спільної ради, до якої входили старші представники від усіх сімей чи родів. Михайло Грушевський зазначає, що з часом все більшого значення стало набувати сусідство, близькість не походження, а мешкання. Широкі громадські засади були відомі і українському суспільству за часів Київської Русі, в якій основи самоврядування представляло міське віче. Відтак всі справи вирішувалися спільною радою. Самоврядні сільські і міські общини справді були центрами громадського самоврядування. Вони захищали і представляли інтереси своїх мешканців у відносинах із тодішньою державною (князівською) владою чи феодалами та іншими общинами [2].

У фазі середньовіччя міському самоврядуванню доручалося вирішення деяких адміністративних та судових питань. Отримання українськими містами Магдебурзького права дає новий поштовх утвердженню самоврядності.

Що стосується м. Вінниця, то Вінницька громада завойовувала це право, втрачала, знову відвойовувала, і цих хвиль було в нашій історії декілька. І найважливіший і найзнаковіший етап боротьби за свої права і за самоврядування припав на 1640 рік, коли Вінницька громада отримала Магдебурзьке право – правову систему, яку виробили в німецькому місті Магдебурзі у XIII сторіччі. І яка дозволяла містам та їхнім громадам визначати своє життя, обирати своє керівництво і фактично реалізувати ті надії і плани, які мешканці цих міст мали.

Період Козаччини - це історія розросту саме демократичних засад у середньовічному суспільстві. Козацька держава (Запорізька Січ) стала тою демократичною республікою, самоорганізованою корпорацією, що заснована на формальній рівності козаків, кооперативних формах господарювання і побуту та елементах зрівняльного розподілу благ. Науковець Г. П. Клімова, у своїй роботі

«Місцеве самоврядування в Україні: історія і сучасність» зазначає, що «з козацькою державою слід пов'язувати початок становлення українського муніципалізму» [3].

З фазою русифікації українські землі зазнали знищення традиційної єдності та суверенності української громади. Замість вже усталених органів управління спочатку утворювалися нові органи станового місцевого самоврядування — міські думи в містах, а в селах сільські товариства.

Пошук власної моделі самоврядування супроводжував й період відбудови української державності у 1917–1920 роках. Саме Конституція УНР 1918 року надає землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, додержуючись принципу децентралізації.

З 1991 року починається процес формування конституційної моделі місцевого самоврядування в незалежній Україні, трансформація радянської системи «рад всіх рівнів» у пострадянську громадівську модель місцевого самоврядування, їх закріплення в Конституції та законах, зокрема в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», розбудова громадівської моделі місцевого самоврядування [4].

Цілком зрозумілим є той факт, що будь-які зміни несуть з собою низку проблем і ризиків, які треба подолати задля досягнення бажаного результату. Врахування вітчизняних традицій, сучасної теорії та практики дасть можливість створити результативну національну систему місцевої влади.

Ми погоджуємося з думкою науковців стосовно того, що під сталим розуміють такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Власне сама концепція сталого розвитку ввібрала в себе позитивні ознаки всіх попередніх концепцій і має три основні центри спрямування цілей – Природа, Суспільство і Виробництво.

Тобто, народ України, який тією чи іншою мірою є власником великої кількості різноманітних природних і суто матеріальних ресурсів, повинен сформувати в себе здатність перетворювати їх у капітальну форму. Але відомо, що ресурс стає капіталом у разі створення сукупності відповідних інституціональних умов.

Проаналізувавши вищезазначене можна зробити висновок, що одним з пріоритетних напрямків розвитку сучасної української держави є реформа місцевого самоврядування, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Також без оновлення парадигми сталого

розвитку, побудови інноваційної концепції і моделі розвитку неможливо розраховувати на підвищення сталості розвитку регіонів і країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Конституційне право України / за ред. акад. АПрН України, д-ра юрид. наук Ю.М. Тодики, д-ра юрид. і політич. наук В. С. Журавського/. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2016. – 544 с.
2. Грушевський М. Ілюстрована історія України / М. Грушевський. – Київ – Львів, 1973. – 556 с.
3. Г. П. Клімова. Місцеве самоврядування в Україні: історія і сучасність // Державне будівництво та місцеве самоврядування Випуск 8. 2017, с.80-89.
4. Концепція реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2018-%D1%80>.

Бричко А.М., к.е.н., доц.
Сумський національний
аграрний університет
м. Суми, Україна
Google Scholar

<https://scholar.google.com/citations?authuser=1&user=-AWDRZsAAAAJ>

МОДЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Сучасні глобалізаційні процеси вимагають формування ефективної державної влади в Україні на всіх рівнях державного управління – центральному, регіональному та місцевому. Щоб забезпечити ефективне функціонування державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів необхідно знайти оптимальне співвідношення між автономією для місцевого рівня та контролю з боку держави. Модернізація української держави на усіх рівнях визначає нові пріоритети, завдання і принципи регіонального управління, функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Проблеми пов'язані із модернізацією публічного управління на місцевому, регіональному рівнях має актуальність практично для будь-якої сучасної країни.

Вчені-науковці розглядають модернізацію як всеохоплюючий системний революційний процес [3]. Система державного управління України за роки незалежності продемонструвала свою низьку ефективність та неспроможність протистояти зовнішнім загрозам і внутрішнім викликам. Вітчизняна централізована модель регіональної політики наразі практично вичерпала свої можливості й гальмує територіальний розвиток.

Управління на регіональному рівні представляє собою аспект впливу суб'єктів владних повноважень на розвиток окремих великих територій, виділених за певними ознаками в окрему територіальну частину країни (регіон) з метою підвищення ступеня задоволення соціально-економічних потреб їхнього населення.

Під модернізацією публічного управління на регіональному рівні розуміють створення такої моделі функціонування регіональних органів публічної влади, яка буде спрямована на надання їм більших прав та повноважень у вирішенні питань регіонального соціально-економічного розвитку, ефективного досягнення цілей державної політики регіонального розвитку, своєчасного реагування на потреби місцевого населення у наданні йому якісних адміністративних послуг. Така модернізація повинна розглядатися як складова в структурі комплексної реформи публічного управління і можлива лише за умов її поєднання з пакетом інших важливих інституційно-правових перетворень - адміністративно-територіальною, конституційною, бюджетною, податковою, земельною реформами [1].

На нашу думку, модернізація державного управління на регіональному рівні має здійснюватися через наближення національної системи державного управління до європейських принципів врядування. Це означає, що в організації управління на регіональному рівні мають відбуватися трансформаційні явища і процеси за якісними й кількісними показниками.

Для України характерна континентальна система публічного управління на регіональному рівні, за якою держава відіграє активну роль у місцевих справах. Згідно з цією системою, на регіональному рівні діють територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Однією з сучасних тенденцій модернізації управління на регіональному рівні є формування регіонального саморозвитку, який полягає у створенні умов для реалізації інтересів регіонів під відповідальність місцевої влади. Необхідно максимально використовувати технології управління проектами, які на сьогодні є

однією з найбільш актуальних та прогресивних управлінських механізмів в здійсненні модернізації. Основна увага в управлінській діяльності зміщується від підготовки проектів рішень з окремих питань до розробки довгострокових програм та стратегій розвитку як комплексних управлінських рішень [2].

Звернемо увагу на краудсорсінг – новітня технологія віртуальної (за допомогою Інтернету) соціальної взаємодії органів державного управління, місцевого самоврядування та споживачів державних владних послуг, яка орієнтована на задоволення їх потреб за рахунок надання їм права брати участь у процесі прийняття державних управлінських рішень, що стосуються їх життєдіяльності на стадіях опрацювання, прийняття та реалізації [4].

Сучасним тенденціям модернізації публічного управління на регіональному рівні властиві особливості: нинішні тенденції глобального та європейського врядування об'єктивно впливають і на регіональний розвиток України, що у свою чергу зумовлює необхідність їх врахування та вироблення в процесі модернізації державної регіональної політики на принципово нових засадах; державне управління на регіональному рівні може бути ефективним завдяки створенню умов для збалансованого розвитку регіонів; інтеграції регіонів у єдиному політичному, правовому, економічному, інформаційному, культурному просторі; ефективному використанню потенціалу регіонів з урахуванням їхніх географічних, природних, історичних, економічних, екологічних, демографічних та інших особливостей, етнічних і культурних традицій; підвищення конкурентоспроможності регіонів тощо. Також необхідно оновити законодавчу основу регіонального управління з урахуванням модернізаційних підходів до здійснення реформ, осучаснити міжбюджетні відносини, розробити нову державну регіональну політику, реалізувати Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства тощо [5].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що модернізація системи державного управління регіональним розвитком передбачає запровадження нової якості регіональної політики, покликаної поєднати завдання економіки країни сьогодення із завданнями забезпечення комплексного збалансованого розвитку регіонів. Для вирішення системних соціально-економічних проблем в Україні необхідно здійснювати інноваційні підходів, оновлювати механізми та інструменти стимулювання розвитку регіонів, запроваджувати дієві управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Безверхнюк Т.М. Ресурсне забезпечення регіонального управління: теоретико-методологічні засади: [монографія] / Т.М.Безверхнюк – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 320 с.
2. Єлінєвський В. Механізми управління функціонуванням і розвитком територіальних соціально-економічних систем / В. Єлінєвський // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2015. - № 2. - С. 1259-1262.
3. Ковбасюк Ю.В. Модернізація державного управління та децентралізація влади в контексті реалізації реформи "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава": навч.-метод. матеріали / Ю.В. Ковбасюк, В.В. Голубь. - К.: НАДУ, 2013. - 56 с.
4. Мельник А. Проблема формування нової моделі управління розвитком регіону та базових територіальних спільнот в умовах адміністративно-територіальної реформи / А. Мельник // Вісник ТНЕУ. - Тернопіль: Екон. думка, 2015. - № 1. - С. 128-139.
5. Передумови та практики реалізації реформ на регіональному і місцевому рівнях: аналіт. доповідь / С.О. Біла, О.В. Шевченко, В.І. Жук та ін. - К.: НІСД, 2014. - 68 с.

Горшков М.А., старший викладач
кафедри менеджменту та адміністрування.
Вінницький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРА В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Одною з провідних реформ в Україні є реформа децентралізації, вплив якої на процеси формування, збереження та відтворення ресурсного потенціалу важко переоцінити. Акцентування уваги на громаду та її територію, переформатування та об'єднання територіальних громад передбачають також зміни в процесах відтворення ресурсного потенціалу та управління ними.

Питанням децентралізації присвячено цілу низку теоретичних та практичних досліджень. Розвиток сільських територій, зміни в управлінні розвитком територій та їх громад також висвітлені в

багатьох дослідженнях. [1-3]. Але питання впливу реформ та процесів переформатування територій, громад, їх бюджетного фінансування та нових компетенцій на процеси відтворення ресурсного потенціалу залишаються дослідженими недостатньо.

Територіальна громада в умовах децентралізації володіє природними ресурсами, утворює комунальні підприємства, має право отримувати гідну плату за використання власних ресурсів, що підтверджено законодавчою базою. Механізм децентралізованого управління природними ресурсами ґрунтується на законодавчо-нормативній базі та структурі бюджетно-фінансового регулювання; передбачає упровадження сучасних методів управління та запровадження програм старого розвитку, державно-приватного партнерства тощо. Оптимізація процесів відтворення ресурсного потенціалу в умовах децентралізації передбачає внесення змін в основні законодавчі акти, що змінюють систему місцевого самоврядування та адаптують її до європейської моделі.

Зміни в процесах відтворення в умовах імплементації реформи децентралізації дозволяють порушити відсутність взаємодії на деяких територіях між виробниками аграрного сектору та сільськими жителями; активізувати процеси відтворення ресурсного потенціалу; зменшити витрати на загальнодержавні інституції; ввести механізм саморегуляції процесів відтворення. Ризики відсутності на рівні громади такого механізму саморегуляції зменшується при умові консолідації місцевих ресурсів на основі узгодження інтересів та формування партнерських відносин між бізнесом, громадою та державою[3].

Розвиток аграрного сектору в Україні та світі ще раз підтверджує необхідність формування управлінського механізму відтворення загальних ресурсів. Шляхи формування такого механізму через інституційні установи в аграрному секторі, серед яких можна відокремити два основних напрямки – створення логістичної структури аграрного сектору на визначеній території та ефективний розвиток різних активних форм господарювання, таких як багатопрофільні сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, обслуговуючі кооперативи, тощо.

Адаптивний механізм управління загальними ресурсами повинен охоплювати всі підсистеми аграрного сектору, а саме:

- природно-ресурсна середовище;
- сільськогосподарське виробництво;
- виробництво засобів виробництва для сільського господарства;

- переробка, заготівля, зберігання сільськогосподарської продукції;
- виробнича інфраструктура (дорожнє господарство, транспортні організації, зв'язок, тощо);
- ринкова інфраструктура (продовольчі ринки, біржі, банки, лізингові компанії);
- соціальна інфраструктура (ЖКГ, організації освіти, охорони здоров'я, культури спорту, торгівлі);
- наукове забезпечення;
- підготовка і перепідготовка кадрів.

Логістична оптимізація діяльності підсистем аграрного сектору (в тому числі і обслуговуючих кооперативів) потребує державної (в тому числі і на рівні регіону) політики в області розробки галузевих стандартів, положень, технічних умов виробництва, поставок, транспортування і зберігання продукції, порядку вибору пріоритетних проектів та цільових програм розвитку, механізму державної підтримки.

Державне регулювання процесів відтворення природних ресурсів законодавчо забезпечує впровадження в практичну діяльність товаровиробників сільськогосподарської продукції нових поколінь технічних засобів і технологій, ефективних агрохімічних і біологічних засобів виробництва, більш пристосованих до навколишнього природного середовища.

Відповідно до теорії Е. Остром, тільки державне регулювання та інтереси власників не можуть дати позитивний ефект для відтворення ресурсного потенціалу та формування системи раціонального природокористування. Саме тому, потрібно сформувати схему зацікавлення в загальних ресурсах [4].

Для цього потрібно визначити основні інституції та їх фінансові потоки; механізм впливу на загальні ресурси та розвиток територіальної громади; сформувати адаптивний механізм управління процесами раціонального природокористування. Така взаємодія повинна підтримувати симетричні інтереси та ресурси територіальної громади.

Такий механізм передбачає державне регулювання та ефективні інституції, активний розвиток територіальної громади. Отже, регулювання та управління природними ресурсами потребує компромісу між активним використанням та збереженням природних ресурсів, підтримки природних циклів та одержання прибутку. Такий компроміс можливий тільки при умові високого рівня розвитку самої

громади, екологічної культури керівників агропідприємств, правового контролю щодо раціонального використання природних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бистряков І.К. Д.В. Клиновий, В.В. Матюха. Децентралізація управління природними ресурсами України. *Відкритий університет наука-освіти*. URL: <http://www.concordia.edu.ua/uk/detsentralizatsiya-upravlinnya/>

2. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип.2. С.26-37.

3. Титаренко О.М. Децентралізація як чинник розвитку сільських територіальних громад в Україні. *Державне управління : Удосконалення та розвиток*. 2016. №1.

4. Prutska O. Gorshkov M. The adaptive mechanism of supervision of rational environmental management processes based on the theory of E. Ostrom. *Кібернетичне управління та інформаційні технології*. 2014. №1. С. 62-71.

Дегтяр О. А.,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківський Національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова,
м.Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Успішність реалізації політики місцевого розвитку суттєво залежить від рівня наявних повноважень місцевих органів влади, а також системи балансу і розподілу повноважень між державним, регіональним (обласним) та місцевим (органами місцевого самоврядування) рівнями влади. Стан економічного розвитку країни прямо залежить від можливості та зацікавленості громад займатися місцевим розвитком у своїй території. У основі місцевого економічного розвитку більшості громад лежить багатовекторність та сталість – взаємозалежність економічного, екологічного та соціального благополуччя.

Розвиток кожної окремої територіальної громади, з однієї сторони, впливає на розвиток конкретних органів місцевої влади, а, з іншої сторони, – на розвиток місцевого самоврядування всієї країни. Тобто, від якості та ефективності діяльності територіальних громад залежить «дієвість» як усього механізму державного управління в цілому так і місцевого, зокрема [1].

В Україні територіальні громади являють собою первинний головний суб'єкт місцевого самоврядування, створений відповідно до Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Метою Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» є встановлення порядку об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам, а також створення правових умов та можливостей для: укрупнення шляхом добровільного об'єднання територіальних громад; формування дієздатних територіальних громад, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативне та якісне надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, поліпшення умов сталого розвитку відповідних територій.

Державна політики в сфері формування територіальних громад включає значне коло нормативно-правових актів, що регулюють їх діяльність и повноваження: закони України: «Про співробітництво територіальних громад», «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» та ін. [2]

Концепція сталого розвитку є важливим механізмом зміцнення національного потенціалу з метою ефективного управління та вироблення адекватної сучасним і майбутнім проблемам економічної, соціальної та екологічної державної політики, що базується на системному підході.

Сталий розвиток територіальної громади – це режим функціонування, який орієнтований на позитивну динаміку параметрів добробуту населення, забезпечену стійким, збалансованим відтворенням соціального, виробничого, фінансового, ресурсного і екологічного потенціалів.

Сталий розвиток територій як процес структурної адаптації, постійний пошук організації місцевої громади відповідно до власних потреб і викликів середовища повинен бути забезпечений передусім механізмами управління, заснованими на принципах самоорганізації.

Забезпечити сталий розвиток територіальної громади мають органи місцевого самоврядування, керуючись принципами місцевого самоврядування та створюючи передумови для передання майбутнім поколінням мінімального економічного, екологічного і соціального боргу.

Для забезпечення незворотного переходу до сталого розвитку слід забезпечити як скоординованість дій влади на державному, регіональному та місцевому рівнях, так і активну участь наукових, освітніх, виробничих, фінансових, політичних та інших структур громадськості. В Україні держава надає місцевому самоврядуванню фінансову підтримку на розвиток територій. Одним із головних механізмів реалізації державної регіональної політики є Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР). Кошти ДФРР спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, які відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіях розвитку регіонів та у планах заходів з їх реалізації [3]. Для підтримки об'єднаних територіальних громад, держава надає субвенцію місцевим бюджетам на формування інфраструктури. Кошти розподіляються між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до їхньої площі та кількості сільського населення.

У 2018 році державна підтримка місцевого та регіонального розвитку склала 20,75 млрд.грн, що в 41,5 рази більше у порівнянні з виділеним фінансуванням в 2014 році [4].

Субвенція є значною підтримкою держави. В 2018 році з державного бюджету на розвиток та інфраструктуру було виділено 7,7 млрд. грн. – державний фонд регіонального розвитку; 4,7 млрд. грн. – субвенція на соціально-економічний розвиток територій; 5,0 млрд.грн. – субвенція на розвиток медицини у сільській місцевості. Крім того, на 2019 рік передбачена субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг загального користування місцевого значення в сумі 14,7 млрд.грн. [4] За ці кошти та кошти місцевих бюджетів реалізовано біля шести тисяч проектів, схвалених Урядом та значна кількість інших місцевих проектів та програм, які були реалізовані 523 органами місцевого самоврядування, що отримали кошти субвенція на соціально-економічний розвиток територій і також здійснено заходи щодо соціально-економічного розвитку окремих територій.

Отже, територіальні громади слід розглядати як соціально-економічну систему, для якої є характерною комплексна взаємодія елементів, що розташовані на значній території та вимагають для

свого розвитку суттєвих витрат ресурсів і часу. Територіальна громада є тим самоврядним соціальним осередком, формування та сталий розвиток якого стане передумовою побудови громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Список використаних джерел

1. Барановська Т. М., Остапенко О. Г. Конституційно-правові засади формування та реалізації державної політики розвитку територіальної громади в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 22. С. 153–158.

2. Міський В.В., Галушка О.М. Реформи під мікроскопом: 2015 рік. Київ, 2015. 88 с.

3. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. Київ: НІСД, 2016. 61 с.

4. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 травня 2019. *Децентралізація*.

URL:<https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/402/10.05.2019.pdf>

Загурська-Антонюк В. Ф., к. політ. н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

Тростенюк Т. М., асист.
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасні умови глобального світу та тенденції, під впливом яких перебуває Україна, висувають перед нею цілу низку проблем та завдань, що потребують динамічного вирішення. Одним з напрямів державного та регіонального управління є децентралізація влади та формування нового формату балансу відносин між центральними органами управління держави та новоутвореними органами територіального управління. Децентралізація державного (публічного) управління є складним та комплексним поняттям. У найзагальнішому сенсі можна стверджувати, що децентралізація в

правовій демократичній державі – це передача певного обсягу владних повноважень компетентними суб'єктами управлінського впливу іншим структурним одиницям, наділеним необхідними правами, обов'язками та ресурсами. Кінцевою метою такого перерозподілу управлінських функцій є можливість прийняття різних оптимальних управлінських рішень на державному, регіональному та місцевому рівнях. За І. Грицяком, децентралізація державного управління – це «діяльність незалежного місцевого самоврядування в результаті передачі їм повноважень держави» [8, с. 213].

Оскільки Україна належить до посттоталітарної системи, питання децентралізації державної влади та формування місцевого самоврядування є вкрай важливі на даному етапі. Варто зазначити, що Європейська хартія місцевого самоврядування, яка була ратифікована Верховною Радою України 15 липня 1997 р. та після набуття чинності стала частиною вітчизняного законодавства, визначає місцеве самоврядування як «право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ» [3, с.57]. Також Конституція України закріплює місцеве самоврядування як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 140). Зауважимо, що ці положення є правовим утвердженням принципу законності місцевого самоврядування. Крім того, положення законодавства України фактично забороняють органам місцевого самоврядування вирішувати питання, повноваження на розв'язання яких прямо не передбачене законом.

Щодо українського законодавства, то сьогодні не існує процедури місцевого референдуму, не зважаючи на закріплення права на такий референдум в Конституції України у ст. 38. Безумовно, це є прогалиною вітчизняного законодавства, адже реальна Конституція має відповідати фактичній. Маємо ситуацію, коли формально таке право існує, а фактично його реалізувати неможливо. При цьому Європейська хартія місцевого самоврядування у ст. 5 встановлює, що зміни територіальних кордонів не можуть здійснюватися без попереднього з'ясування думки відповідних місцевих громад, можливо шляхом проведення референдуму, якщо це дозволяється законом [3, с.58]. Відповідно, в Україні можливість з'ясування думки місцевих громад шляхом референдуму відсутня.

Також важливим нормативно-правовим актом, який регулює питання місцевого самоврядування, децентралізації, є Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між

територіальними громадами або органами влади (1980), яка набула чинності у 1981 р. (для України — 22 грудня 1993 р.).

На даний час в Україні існує достатньо проблем, котрі призупиняють цей процес. Основною причиною гальмування є відсутність чіткого законодавчого регулювання децентралізації, що призводить до неналежного виконання органами виконавчої та муніципальної влади завдань через відсутність виразної межі між їх функціями. Також одними із передових проблем за словами О. М. Бабича є «відсутність достатньої податкової бази місцевого самоврядування, особливо в селах і селищах, яка була б спроможною забезпечувати надання базових послуг населенню; залежність регіонів від рішень центральних органів виконавчої влади» [1, с.203]. Одними із провідних аспектів гальмування також можна визначити недостатній рівень активності приватних осіб та інших недержавних організацій у процесі соціально-економічного розвитку. Однією із найгостріших на даний момент проблем можна назвати низький рівень життя населення. Найбільш критичним аспектом можна визначити соціально-економічний, котрий характеризується відсталістю ведення господарства, занепадом потенційно вагомих сфер економіки, зниженням активності соціуму. Необхідно побудувати ефективний інститут народовладдя, ввести закони для створення сучасної моделі поведінки громадянина, що забезпечить високий рівень соціально-економічної свідомості населення, який у свою чергу призведе до вирішення глобальних проблем від найдрібніших – місцевого рівня і аж до загальнодержавних. За О.В.Батановим: «Важливою особливістю місцевого самоврядування є реалізація місцевих інтересів» [2, с.52].

Деякі корективи слід внести до базових законів: «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», у яких повторюються групи повноважень, це викликає неабиякі суперечності та призводить до конфліктів. Зміни повинні вестися і до інших нормативно-правових актів. Особливу увагу слід надати законам, що стосуються укладення та розпорядження бюджетом. Великий резонанс та конфлікти викликані тим, що коштами розпоряджаються органи, котрі можуть представляти абсолютно протилежні інтереси суб'єктів. За принципом субсидіарності закон має бути відкорегований на користь муніципальної влади місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Бабич О. М. Вдосконалення законодавства щодо забезпечення децентралізації виконавчої влади в Україні / О. М. Бабич. // Держава і право. – 2012. – №56. – С. 203.
2. Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О. В. Батанов. // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – С. 52.
3. Багмет М. О. Базові принципи діяльності територіальних інститутів управління в контексті європейської хартії місцевого самоврядування / М. О. Багмет, О. Н. Євтушенко. // Наукові праці. – №56. – С. 57–58.
4. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України [Текст]. — 2005. — № 1. — С. 21—25.
5. Бребан Г. Французское административное право [Текст] / Г. Бребан. — М. : [б. и.], 1988. — С. 87.
6. Будник М. Децентралізація – як необхідна умова модернізаційних процесів у системі державного управління України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu_o/2009_1/R_2/Budnik.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu_o/2009_1/R_2/Budnik.pdf).
7. Ведель Ж. Административное право Франции [Текст] / Ж. Ведель. — М. : Прогрес, 1973. — 512 с.
8. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація [Текст] / І. А. Грицяк. — К. : Вид-во УАДУ, 1997. — 487 с.

Іванченко Г. В., к.е.н., доц.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного
університету, м. Вінниця, Україна

РОЗРОБКА ІНТЕГРОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА (приклад м. Вінниця)

В 2016 р. після підписання Протоколу про співробітництво в рамках реалізації проекту «Інтегрований розвиток міст в Україні» між німецькою урядовою компанією «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» та виконавчим комітетом Вінницької міської ради в м. Вінниця розпочалась підготовка до

роботи над концепцією інтегрованого розвитку міста до 2030 р. Основними ідеями даної концепції були такі: допомога місцевій владі у прийнятті рішень щодо ефективного планування та використання бюджетних коштів; інструмент управління та моніторингу управлінські дії; формування діалогу між інституціями та громадськістю; залучення національних та іноземних інвестицій до прозорих та актуальних проєктів, що підтримуються мешканцями.

В ході роботи над інтегрованою Концепцією розвитку м. Вінниці 2030 було прийнято рішення залучити місцевих жителів до розробки ключових положень, оскільки територіальна громада має бути в курсі того, що відбувається; активна частина громади повинна мати можливість вносити свої пропозиції і мати гарантії, що ці пропозиції будуть почуті; компетентна частина територіальної громади повинна мати можливість безпосередньо брати участь у процесах розробки і реалізації стратегії.

Основними учасниками розробки Концепції розвитку м. Вінниці 2030 була міждисциплінарна робоча група проєкту, до складу якої увійшли представники органів влади, керівники комунальних підприємств та група підтримки проєкту, яка була сформована з представників активних громадських організацій міста. До основних критеріїв, за якими здійснювався відбір членів робочої групи були такі: активна участь у соціально-економічному, громадському та культурному житті території; обізнаність з місцевою ситуацією, наявність інтелектуальних, фінансових, інституційних і творчих можливостей, а також часу та бажання брати активну участь у розробці/реалізації Стратегії; можливість реального впливу на місцеву ситуацію, зацікавленість у вкладанні фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів з метою реалізації програм та проєктів місцевого розвитку.

Для вивчення громадської думки та формуванні ефективного діалогу «влада-громада» в м. Вінниця було проведено ряд заходів, що сприяли активному обговоренню основних положень стратегії у широких колах, в тому числі представниками бізнесу, науковців, міжнародних експертів, громадських організацій, галузевих управлінь, органів місцевого самоврядування, депутатського корпусу. За умови децентралізації актуальні ідеї, заходи та проєкти з розвитку міста обговорюються на форумах. Так, в жовтня 2016 р. у м. Вінниця розпочався перший форум, метою якого було залучення активних представників громадськості до конструктивного діалогу з представниками влади щодо визначення та подолання основних проблем на шляху до сталого розвитку міста. За результатами Форуму

було сформовано ряд пропозицій зокрема, розробка мобільного додатку modal split (дослідження способів пересування по місту) та підтримано ряд проектів, що мають на меті активізувати та допомогти представникам громадськості та влади налагодити процес комунікації.

В рамках навчальної програми «Кваліфікаційний наступ 2030» було проведено ряд тренінгів на теми: «Вміння вести переговори. Управління конфліктами. Безконфліктна поведінка», «Командотворення. Ефективна робота в команді та комунікації», «Особистісний розвиток. Емоційний інтелект» та ворк-шопів на теми «Енергія та споруди» та «Поводження з відходами».

Найбільш масштабним заходом в рамках «Інтегрованої стратегії розвитку Вінниця-2030» був навчальний курс з проектного менеджменту під керівництвом П. Шеремети «Майстерня міських проривів», учасниками якого стали 60 службовців, працівників комунальних підприємств, викладачів вузів, депутатів міської ради та громадських активістів. В ході даного проекту було сформовано сім проектів, що представлені на розгляд громаді та наразі проходить голосування за підтримку актуальних напрямки, які сьогодні хвилюють територіальну громаду.

Одним з найбільш важливих заходів, що відбувався в рамках інтегрованої Концепції інтегрованого розвитку м. Вінниця 2030 – молодіжний форум «Інтегрований розвиток Вінниці. Місто, в якому хочеться залишитися», під час якого молодь обговорювала ключові напрямки розвитку міста на наступні 10 років, активні юнаки та дівчата ставили багато питань та висловлювали свої пропозиції щодо проекту Концепції інтегрованого розвитку міста 2030 року, намагались зрозуміти, які кроки буде здійснювати місто, щоб наблизитись до нульового негативного впливу на екологію від результатів життєдіяльності; які зміни можливі у галузях освіти, культури, соціального захисту, охорони здоров'я та фізичної культури; якою вінничани хочуть бачити у 2030 році громаду майбутнього і який міський простір буде її оточувати.

24 листопада 2018р. у м. Вінниці відбувався фінальний форум під назвою «Вінниця 2030. Назад у майбутнє», який мав на меті остаточно визначити як буде розвиватися місто наступні 10 років. Участь у форумі взяли представники робочих груп мерії, які працювали над формуванням проекту Концепції, активні вінничани, які пропонували свої ідеї щодо розвитку міста, представники німецької урядової компанії GIZ.

Концепцію інтегрованого розвитку міста на найближче десятиліття «Вінниця-2030», що передбачає 5 візій (Комфортне, культурне та соціально відповідальне місто, Конкурентоспроможне українське місто на мапі Східної Європи, Екологічне і зелене місто над річкою Південний Буг, місто сталої мобільності, Місто збалансованого просторового розвитку, Місто сильної громади) було одногосно затверджено в лютому 2019 р. Даний документ, що базується на міжнародних принципах сталого розвитку, прив'язаний до регіональних та державних програм розвитку та визначає просторові, змістові пріоритети на майбутнє десятиліття, планування галузевого розвитку міста.

Отже, реалізації цілей та досягнення планів розвитку певної території варто задіяти всі види ресурсів, упорядкувати роботу над розробкою інтегрованої стратегії, що є прозорою, зрозумілою та актуальною для представників бізнесу, науковців, міжнародних експертів, громадських організацій, органів місцевого самоврядування. Виокремити позиції, які є перспективними та дозволити громадськості обирати, які саме проекти мають бути реалізовані.

Список використаних джерел

1. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник: Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К.: ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с.
2. Варцаба В. І. Управління регіональним розвитком: теорія і практика гармонізації цілей та інтересів влади, науки, бізнесу : монографія. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2015. 486 с.
3. Гнатенко А. Стратегічне планування у сфері державного управління: концептуальні підходи. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 3 (18). С. 51-59.

Канцур І.Г., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна
Євтушенко Г.І., к.е.н., доц.
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна

ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розвиток України як заможної, міцної європейської держави неможливий без проведення певних реформ, у тому числі й адміністративних. У зв'язку з цим набуває особливого значення вдосконалення управління на місцевому рівні. Держава може бути міцною тільки за наявності сильних регіонів, а як свідчить світовий і вітчизняний досвід державотворення, системні форми можуть бути ефективними лише за умови залучення до них громадян, громадських інститутів та органів місцевого самоврядування. Ефективність муніципального управління залежить від його кадрового забезпечення, що потребує відповідної системи роботи з кадрами, яка являє собою планований і контролюючий процес, спрямований на підвищення кваліфікаційного рівня посадових осіб місцевого самоврядування. Так, залежно від того, наскільки ефективно і з урахуванням яких перспектив розвитку здійснюється кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування, залежить оптимальність функціонування всієї системи державного управління.

Аналіз сучасних публікацій за цією проблематикою дозволяє констатувати, що проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, цільової підготовки управлінських кадрів нової генерації для цих органів влади постійно знаходяться в полі уваги науковців, що і обумовлює необхідність дослідження. Так питання кадрового забезпечення функціонування державних установ є дуже актуальним, адже від ефективного кадрового менеджменту та ефективного управління персоналом, чіткого розподілення обов'язків, контролю та моніторингу діяльності персоналу залежить динаміка державної установи та виконання нею стратегічних функцій [1].

Кадрове забезпечення державного управління в Україні характеризується значною сукупністю системних проблем, зумовлених як трансформаційними процесами в політиці, економіці, соціокультурній сфері, так і певними недоліками в кадровій роботі

щодо формування та реалізації державної кадрової політики. Передусім необхідно зазначити, що на сьогодні в Україні немає національної концепції та програми відновлення, розвитку й використання людського потенціалу. У невизначеному стані перебуває кадрова система країни, її інститути; недосконалим залишається нормативно-правове забезпечення державної кадрової політики.

Під кадровим забезпеченням ми розуміємо діяльність уповноважених суб'єктів з реалізації кадрової політики держави, в тому числі органів місцевого самоврядування, з метою забезпечення функціонування державного управління соціальними, технічними, біологічними об'єктами, яке здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням демократичних засад побудови нашої держави із пріоритетним забезпеченням прав, свобод та законних інтересів особи, шляхом наповнення організаційних структур системи державного управління відповідними за професією та кваліфікацією кадрами, створення у них мотивації до ефективної праці, організації їх ефективного використання, професійного та соціального розвитку, досягнення раціонального ступеня мобільності персоналу, а також їх соціального захисту.

В сучасних умовах кадрове забезпечення місцевого самоврядування потребує суттєвого вдосконалення, що зумовлено низкою проблем, насамперед це:

- недосконалістю нормативно-правової бази з питань кадрового забезпечення сфери публічного управління;
- нестабільністю складу, недоліками в доборі, використанні й утриманні управлінських кадрів та порушенням принципу наступності в роботі;
- непрозорістю діяльності органів місцевого самоврядування в кадровій сфері;
- низкою проблем, успадкованих від попередньої влади, передусім корумпованістю, низькою моральністю, недотриманням вимог щодо політичної нейтральності;
- недостатнім рівнем професіоналізму та адміністративної культури посадових осіб місцевого самоврядування, недосконалістю системи їх підготовки та недостатністю ресурсного забезпечення цього процесу;
- непрестижністю служби в органах місцевого самоврядування, низьким рівнем соціальної мотивації та соціального захисту посадових осіб місцевого самоврядування;

- відсутністю цілісної кадрової системи та нерозвиненістю інститутів професіоналізації системи державного управління, передусім підготовки та використання кадрового резерву;

- недосконалістю громадського та державного контролю за діяльністю персоналу органів місцевого самоврядування, критеріїв та механізму об'єктивної оцінки їх роботи.

Дедалі гостріше постає питання формування якісно нової генерації управлінських кадрів – службовців органів місцевого самоврядування, свідома орієнтація та фаховий рівень яких відповідали б потребам часу, прагненням, сподіванням і вимогам українського народу до системи адміністративного забезпечення державного управління [2].

Для успішного розвитку кадрової політики необхідно спрямувати зусилля на реалізацію таких заходів, як: інтегрування системи управління людськими ресурсами у процесі реформування державної служби; розвиток такої кадрової політики, яка давала б можливість формувати та постійно оновлювати управлінський кадровий потенціал [3].

Важливою є думка про необхідність моделювання системи пошуку та добору кадрів в органах виконавчої влади України в умовах реформування державної служби; з'ясування шляхів, напрямків і проблем комплектування органів державної влади та місцевого самоврядування високопрофесійними та висококваліфікованими кадрами, здатними забезпечити необхідний рівень послуг, які б задовольняли потреби громадян [4]. Крім того, враховуючи відсутність системного підходу до формування кадрового резерву для державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, поза увагою залишається проблема доцільності формування кадрового резерву політиків та керівників громад. Шляхом розв'язання проблеми, на нашу думку, є створення інституту формування лідерів для місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад – Регіональний кадровий резерв.

Таким чином, вирішення зазначених вище проблем кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, на нашу думку, сприятиме підвищенню ролі керівників органів місцевого самоврядування як лідерів в управлінні процесами територіальних громад, якості та ефективності роботи органів місцевого самоврядування, удосконаленню методів прийняття управлінських рішень тощо.

Список використаних джерел

1. Канцур І.Г., Повч В. О. Проблеми та перспективи реалізації державної кадрової політики в Україні / І.Г. Канцур, В.О. Повч // Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності [Електронний ресурс]: зб. матер. VI Міжнар. наук.-практ. інт.-конф. «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (14.03.2019 р.). – Ірпінь: УДФСУ, 2019. – С. 472-474.

2. Кальниш Ю. Особливості кадрового забезпечення політичної реформи в Україні / Політична реформа – гарантія демократичного розвитку українського суспільства: наук.-метод. матер. на допомогу лекторам / за заг. ред. В. Лугового, В. Князева. К.: УАДУ, 2003. 160 с.

3. Михненко А. Особливості моделювання системи пошуку та відбору кадрів в органах виконавчої влади України. URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Dutp/2007-1/txts/07_mamvuu.htm

4. Медвідь А. Пріоритети сучасної державної кадрової політики в Україні. Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 10-річчю Академії (Київ, 31.05.2005 р.): у 2 т. / за заг. ред. В. Лугового, В. Князева. К.: Вид-во НАДУ, 2005. Т. 1. 364 с.

Козирєва О.В., д.е.н., проф.

Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна

Козирєв К.А., магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ «РОЗУМНОГО ЗРОСТАННЯ» ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Розвиток територій є одним з головних пріоритетів реформування системи забезпечення економічного розвитку України. Забезпечення передумов стабільного зростання та формування умов для підвищення якості життя відбувається через перегляд існуючих підходів до регулювання розвитку, шляхом активізації процесів багаторівневого управління з акцентом на перенесення центрів ініціації економічних змін з загальнодержавного рівня на рівень

окремих територій. У таких умовах набуває актуальності обґрунтування інструментарію реалізації стратегії смарт-спеціалізації.

Нормативно-методична база створення майбутньої моделі розвитку сталого розвитку адміністративно-територіальних утворень закладається нині в міжнародних стандартах побудови інтелектуальних мереж (Smart Systems/IoT) та сталого розвитку «розумних міст і розумних спільнот» – SC & C (Smart Cities & Smart Communities) на основі інтеграції широкого спектру технологічних, загальнотехнічних, проектних, організаційно-управлінських й логістичних рішень та формується майбутня архітектура «Інтернету речей», де буде забезпечена повна енергетична та інформаційна інтегрованість й новий, більш високий рівень керованості як на рівні системи систем, так і на більш низьких рівнях системної ієрархії – адміністративно-територіальних утвореннях на основі відкритих, загальнодоступних стандартів. При цьому першочерговими є стандарти, які визначають єдині принципи моделювання та побудови «розумних мереж» (Smart Grid) [1].

На основі стандартизованих процесів в ЄС нині концептуально змодельовано майбутню функціональну європейську еталонну архітектуру Smart Grid, яка передбачає взаємозв'язок та взаємодію стандартних інтерфейсів відповідно до європейського ринку електроенергії та енергетичної системи в цілому, і може бути масштабована для підтримки забезпечення життєдіяльності територіальних громад від найменших адміністративно-територіальних утворень до мегаполісів з урахуванням їх специфіки.

Міжнародними організаціями, в площині особливостей вектору розвитку Smart Communities та з урахуванням їх політичного компромісу між отриманням доходів та можливими негативними наслідками для розвитку цифрової екосистеми, означені окремі пріоритетні напрями, наприклад: «компактне місто» (Організації економічного співробітництва і Розвитку – ОЕСР); «місце розташування» (ООН); «розвиток бізнесових структур» (Всесвітня рада підприємців зі сталого розвитку; World Business Council for Sustainable Development – WBCSD); «збереження навколишнього середовища» (Міжнародна рада з місцевих екологічних ініціатив – International Council for Local Environmental Initiatives – ICLEI); «моделі лідерства» (Міський протокол громади – City Protocol Society) та ін..

Прикладом розумного зростання є запуск прибуткових сміттесортувальних ліній силами місцевого бізнесу або за підтримки Державного фонду регіонального розвитку. Волочиська об'єднана

територіальна громада Хмельницької області долучилась до правильного роздільного збирання сміття, будучи обізнаною із позитивним прикладом європейських країн щодо поводження зі сміттям [2]. Водночас, набувають значення механізми розвитку сільських територій та ОТГ України в цілому, в умовах децентралізації, їх вплив на реальний добробут нації шляхом формування інформаційно-енергетичного поля розвитку сільських територій. Тобто постає питання про необхідність запровадження концепції «SMART-COMMUNITY» як стратегії розвитку ОТГ. Практика державно-приватного партнерства, інформаційно-консультаційного забезпечення, науково інноваційної діяльності, інвестиційних процесів та безпосереднього впровадження системного планомірного підходу в управлінні розвитком сільських територій є перспективним напрямом діяльності. Загалом, реалізація концепції «SMART-COMMUNITY» як одного з напрямів відродження та розвитку сільських територій передбачає:

1) сталий соціально-економічний розвиток ОТГ на принципах морально етичного та патріотичного виховання, духовності, розумності, гуманності та розвитку свідомості молоді;

2) стратегічний розвиток ОТГ;

3) удосконалення процесів формування кадрового потенціалу та прийняття управлінських рішень;

4) активізацію ролі громадськості в управлінні територіальними громадами;

5) формування оптимальної моделі публічного управління ОТГ;

6) розвиток освіти та підвищення рівня виховання дітей, молоді та дорослих;

7) вивчення, формування та запровадження новітніх технологій у лісництві та розвитку лісових екосистем, поширенні практики перманентної агрокультури та органічного виробництва; інноваційного зеленого, сільського, культурного та світоглядного туризму; удосконалення та впровадження перспективних підходів у практику екологічного будівництва, архітектури, розбудови соціальної та виробничої інфраструктури населених пунктів; поширення систем альтернативної енергетики, використання джерел відновлюваної енергії; запровадження інноваційних виробництв та підприємництва.

Прикладом запровадження «SMART-COMMUNITY» як стратегії розвитку сільських територіальних громад є досвід спільної роботи Несолонської сільської ради Новоград-Волинського району Житомирської області, громадської організації «Гранідуб» та

громадської організації «Лагульське об'єднання сталого землекористування» з розробки та впровадження стратегії територіального розвитку щодо розвитку сільських територій у контексті цільової програми «Родова садиба».

Таким чином, саме розумне зростання забезпечує покращення якості життя українців в селах, селищах, містах та локальної економіки, сприяє розвитку громадської активності в об'єднаних громадах. Оскільки саме ОТГ є надійними партнерами для бізнесу і міжнародних проектів, бо мають повноваження і ресурси для створення цікавих інвестиційних пропозицій і несуть відповідальність за прийняття усіх місцевих рішень.

Список використаних джерел

1. Мельничук А. Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки]. / А. Мельничук, П. Остапенко. – К.: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. – 2016. – 35 с.

2. Гладій В. І. Реформування системи місцевого самоврядування: досвід Вишеградської групи / В. І. Гладій // Грані. – 2015. – № 12(1). – С. 57-63. – Режим доступу http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_12%281%29__12.

Павлюк В.В., к. держ. упр, доц.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=y7BsMbQAAAAJ&hl=uk>

СУЧАСНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: АКТИВІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОГО ЛІДЕРСТВА В ІСНУЮЧИХ ТА НОВОУТВОРЕНИХ ГРОМАДАХ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства одним з пріоритетних напрямів діяльності держави та утворених в процесі децентралізації громад є створення сприятливих передумов життєвого самовизначення та самореалізації молодих людей, вирішення нагальних проблем молоді щодо реалізації її потенціалу, підтримки її інноваційної діяльності та громадської активності. Питання ролі молоді у процесах децентралізації є одним з головних для молодіжної політики України.

Завданням представників державної влади й місцевого самоврядування повинно стати створення у громаді умов, в яких молоде покоління відчуло б свої реальні можливості та побачило б їх реалізацію на практиці через успішні приклади.

Велику роль у вирішенні зазначеної проблеми повинні відігравати молодіжні центри (простори). В цілому, значуще залучення молоді, якому сприяє молодіжне лідерство, слід виділити в якості ключового механізму для позитивного розвитку молоді в громадах.

Соціологічне дослідження «Молодь України – 2017» [1], виявило наявну проблему, яка пов'язана з участю молоді у процесах децентралізації. Міністерством молоді та спорту України разом із представниками державного та громадського секторів, місцевого самоврядування, експертами, молодіжними лідерами розроблено модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації. Ця модель формує новий підхід, що враховує кращі зарубіжні практики, – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі». Вони, ґрунтуються на міжсекторальній взаємодії і враховують територіальні особливості молодіжної роботи відповідно до конкретних потреб молоді [2].

На розвиток молодіжної політики в умовах децентралізації спрямована програма USAID «DOBRE». Тут також доречно згадати глобальний проект ЮНІСЕФ – U-Report. Це міжнародний молодіжний проект Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), який через SMS та он-лайн опитування з'ясовує ставлення молоді до різних аспектів суспільного життя. Тобто U-Report можна розглядати як інструмент, завдяки якому молодь може впливати на те, що для неї важливо. Одним із пріоритетів впровадження молодіжної політики на рівні громади є створення та забезпечення діяльності молодіжних центрів. Проте, згідно даних U-Report, лише 1,3% молоді в Україні входять до молодіжних організацій, а 5,5% – відвідують молодіжні заходи, 34,5% – знають про діяльність молодіжних організацій, але не хочуть долучатися до їх роботи, 50% – не знають про існування молодіжних громадських організацій і про їхню діяльність.

Європейська Хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні виходить з того, що активна участь молодих людей у процесі ухвалення рішень і діяльності на місцевому і регіональному рівнях має важливе значення, якщо ми дійсно маємо намір побудувати більш демократичне, солідарне і процвітаюче суспільство [3]

Роджер Харт пропонує певну модель залучення молоді [4]:

1. Маніпуляція, коли молодих людей запрошують взяти участь у проєкті, але вони ніяк не впливають на прийняття рішення.

2. Молодь бере участь у проєкті як група, що має менші права. Вона не грає ніякої вагомості ролі, окрім формальної присутності.

3. Символічне залучення (токенізм), коли ролі в межах проєкту розподіляють між молодим людьми, але вони ніяк не впливають на прийняття рішень.

4. Проєкт доручають молодим людям, проте ним керують дорослі, а молодих людей запрошують виконати ролі або завдання в межах проєкту.

5. Дорослі керують проєктами, молоді люди висловлюють поради та пропозиції, а їх інформують про те, як такі пропозиції сприяють прийняттю остаточних рішень і досягненню мети.

6. Ініціатива проєкту виходить від дорослих, але молоді люди запрошуються як рівнозначні партнери, аби разом з дорослими приймати рішення й розподіляти обов'язки з їх виконання.

7. Проєктами керують молоді люди, можуть запрошуватися дорослі, щоб забезпечити необхідну підтримку, але проєкт може бути виконаний і без їх втручання.

8. Спільне прийняття рішення.

Одним з ключових чинників процесу сприяння ефективному залученню молоді і досягнення позитивних результатів є створення відповідного соціального простору.

Сьогодні в Україні вже діє кількасот молодіжних центрів і просторів різної форми власності, у тому числі утворених на базі закладів освіти, культури, спорту. Такі молодіжні хаби, платформи та коворкінги успішно працюють у більшості обласних центрів України, а також активно розвиваються в маленьких містах і селах України. Найкращі приклади таких осередків роботи з молоддю демонструють: Молодіжний центр Нововолинська «Нові крила»; Мережа молодіжних центрів «Нове покоління»; Молодіжний центр Дніпропетровщини; Житомирський міський культурно-спортивний центр; Молодіжні центри Донеччини; Хаб Космодром (Червоноград); Молодіжний центр Волині; Молодіжний центр «Кузня української інтелігенції» (Дніпро) та ін.

На сьогодні напрацьовано законодавче забезпечення для розвитку молодіжних центрів в Україні. Зокрема, внесено зміни до Бюджетного кодексу України щодо підтримки діяльності таких центрів, прийнято Типове положення про молодіжний центр та затверджено Національний знак якості для молодіжних центрів.

Серед пріоритетних завдань на рівні громад слід виділити: використання непрацюючих або неповністю звантажених об'єктів державної та комунальної власності для роботи з молоддю; стимулювання існуючих закладів формальної освіти щодо організації роботи з молоддю у позанавчальний час та впровадження лідерських компетентностей у діючі освітні програми; сприяння розвитку мережі відкритої роботи з молоддю, враховуючи як географічний аспект території, так і різноманіття заходів тощо.

Список використаних джерел

1. Молодь України – 2017 : Результати соціологічного дослідження / авт.: Н. Дмитрук, Г. Падалка, Н. Тілікіна та ін. – Тернопіль : ТОВ «Терно-граф», 2017. – 72 с. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/34436>. – Назва з екрану.

2. Децентралізація дає можливості: Державний сайт. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/7896>

3. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://humanrightsinukraine.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf. – Назва з екрану.

4. Hart, Roger A.: “Children’s Participation: From tokenism to citizenship”. UNICEF International Child Development Centre (now Innocenti Research Centre): Florence, 1999 UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992. URL: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Рущенко Р.Є., аспірант
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

Дослідження феномену децентралізації як вітчизняними так і зарубіжними вченими ґрунтуються на положеннях історії та теорії державного управління. Історія децентралізації налічує більше чотириста років, розпочавши свій рух в Європі у XVII ст., хоча вже в древніх імперіях та середньовікових королівствах актуальними були

питання результативного державного устрою. Європейські громадські діячі та науковці постійно шукали нові форми адміністративного устрою державного управління та побудови системи зав'язків в системі публічної влади [4]. Незважаючи на розвиток досліджень у питаннях децентралізації, до кінця ХІХ ст. більшість була переконана в тому, що головною моделлю державного устрою є сильна централізована держава, яка в Європі вважалась ідеальною моделлю державної організації. Проте вже на початку ХХ ст. виникла ідея розділення влади, яка була викладена в папській Енцикліці 1931р. як форма проти сильноцентралізованої держави нацистського, фашистського та соціалістичного формату. Головною метою такої ідеї було запобігти у перетворенні централізованих держав в авторитарні [2].

Процес децентралізації ХХ ст. характеризувався розширенням повноважень органів місцевої влади у різних сферах, в тому числі й у бюджетній, та сфері міжбюджетних відносин. Після закінчення Другої Світової війни рух до децентралізації активізувався. Сьогодні це своєрідна візитівка демократичних країн Європи.

Щодо України, то ідеї та практика місцевого самоврядування також мають давні традиції – від додержавної епохи східнослов'янських племен, вічових зборів Київської Русі, запровадження магдебурзького права, інститутів козацької демократії, функціонування міських дум, губернських і земських установ, сільських сходів під час перебування України у складі Російської імперії, сільських, містечкових, волосних органів, повітових і губернських комісарів, дум за часів УНР.

Децентралізація в Україні вперше згадується у Конституції Української народної республіки у 1918 році, в якій зокрема зазначалося, що не порушуючи своєї єдиної влади, Українська народна республіка надає землям своїм та громадам прав широкого самоврядування із дотриманням принципу децентралізації [3].

Таким чином, в Конституції УНР 1918 р. було затверджено засади децентралізації: землям, волостям і громадам надавалися права широкого самоврядування, організаційної самостійності. Проте зі зміною влади в Україні ці вони так і не були реалізовані [1].

Більш того, після поразки Української революції більшовизмом було встановлено режим комуністичної диктатури, при якому місцеве самоврядування було знищено не тільки як ідея, але і як спосіб існування демократичного суспільства. Був заборонений також сам термін «міське самоврядування», замість нього запроваджувалась «влада рад», яку пропонувалось вважати «народовладдям». В той же

час у країнах західної демократії воно отримало нові можливості для розвитку, особливо після Другої світової війни.

Після 70 років знищення місцевого самоврядування та ігнорування інтересів громад держава визнала їх важливість і оголосила нову політику щодо відродження самоврядування. Одним з відомих кроків Української РСР було прийняття новим складом Верховної Ради 7 грудня 1990 р. закону «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування». Правові засади місцевого самоврядування України вписані в Конституції 1996 р. та наступних законах, у тому числі і у Європейській хартії місцевого самоврядування, до якої Україна приєдналася. 28 червня 1997 р. був прийнятий закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначив систему та гарантії місцевого самоврядування, засади організації та діяльності, правовий статус і відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування, спираючись при цьому на світовий досвід та національні здобутки.

Реформа децентралізації, розпочата в Україні у 2014 році з прийняттям ряду законодавчих актів, виявилася найактуальнішою та соціально затребуваною. Справа в тому, що від початку незалежності Української держави в різні роки було ініційовано та проведено цілу низку фундаментальних реформ, які вплинули та впливають на розвиток та функціонування багатьох соціальних інститутів економічних та політичних процесів в Україні. Але, на жаль, така зміна жодним чином не відображалась на якості життя громадян нашої держави, які й надалі продовжували стикатись з одними і тими ж самими проблемами конкретного міста, селища чи села: дитячі садки і школи, які закривались через брак фінансування, неефективна первинна медична допомога або ж взагалі її відсутність, забрудненість водойм, відсутність якісної питної води та багато іншого. Станом на початок 2014 р. в Україні так і не склався єдиний загальноукраїнський простір – інституційний, культурний, освітній, інформаційний. Формально унітарна та централізована держава була насправді глибоко регіоналізованою. Ситуацію загострювало ще й те, що Україна розпочинала реформи 2014 р. в умовах сильного економічного виснаження, втрати Криму та розгортання жорсткого військового протистояння на Донбасі. Все це неминуче відобразилось на змісті, темпах та можливості фінансування реформ. Головною причиною того, що реформу децентралізації в Україні розпочали з об'єднання територіальних громад стала велика кількість населених пунктів із малою кількістю населення та фактична відсутність можливостей для розвитку, населення в сільських населених пунктах

старіє, відбуваються процеси урбанізації тому економічно активна частина населення сільських населених пунктів перебирається до великих міст або взагалі за межі України. З урахуванням цього держава не може гарантувати якісного надання соціальних та адміністративних послуг жителям. Основне завдання реформи – створити умови для розвитку громад та наблизити послуги до людей шляхом формування заможних громад, передачі більшої частини повноважень на базовий рівень управління та чіткого розмежування функцій між рівнями управління, а також гарантувати належне ресурсне забезпечення місцевого самоврядування.

Зараз в децентралізованій, динамічній Україні проживає 70% населення та 40% території. Українські ОТГ будують дитсадочки, ремонтують школи, займаються безпекою, просувають оригінальні місцеві продукти. Важко спрогнозувати, наскільки об'єднані територіальні громади можуть використати можливості, що по справжньому надає їм децентралізація і розуміння саме їхньої участі у розвитку територій. Таке розуміння залежить від продуктивності та пошуку спільних рішень між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та представниками громади.

Список використаних джерел

1. Євтушенко О. Н. Демократизація державної влади і місцевого самоврядування на принципі субсидіарності: досвід Німеччини. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Політологія. 2008. Т. 93, вип. 80. С. 76–81. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2008_93_80_20.

2. Звернення програмного характеру гетьмана Павла Скоропадського «Грамота до всього українського народу» від 29.04.1918 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003300-18.>]

3. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>

4. Пасічник М. Еволюція та характерні ознаки децентралізації публічного управління. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2010. № 4. С. 175–182. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2010_4_24.

Самойленко Т.Г., старший викладач
Сумський національний аграрний університет,
м.Суми, Україна

<https://scholar.google.com/citations?user=fzGB5jgAAAAJ&hl=en>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сучасний етап розвитку України характеризується активізацією наукових досліджень в області модернізації державного управління та створення фундаменту публічного управління. За останні десятиліття Україні довелося пережити цілий ряд найгостріших соціально-політичних ситуацій, породжених помилками і прорахунками в процесі прийняття і реалізації державних рішень. Багато публічних рішень в країні приймалися - і приймаються - імпульсивно і інтуїтивно, без урахування їх середньострокових і довгострокових наслідків.

Формування системи публічного управління на всіх рівнях повинно здійснюватися на основі концепції сталого розвитку соціально-економічної системи, концепції зацікавлених сторін і зміни ролі населення в процесах державного управління. Сутність публічного управління полягає в діяльності органів державного управління при безпосередній участі громадян та інших зацікавлених сторін, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин з метою сталого розвитку держави, орієнтованого на забезпечення прав і свобод громадян та задоволення їхніх потреб у коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі.

Управління соціально-економічними системами на макрорівні базується на концептуальній моделі взаємодії бізнесу, суспільства (населення) і держави, ефективного функціонування якої забезпечує підвищення якості життя населення.

Об'єктивна необхідність розширення публічного характеру управління передбачає розробку інститутів, моделей і механізмів, за допомогою яких мешканці територій зможуть висловлювати свої інтереси і потреби, брати участь у прийнятті рішень, реалізовувати свої законні права і нести обов'язки.

На регіональному рівні система публічного управління вибудовується відповідно до загальнодержавної стратегії довгострокового розвитку, з огляду на унікальні, властиві даному регіону особливості політико-правового, соціально-економічного, екологічного, технологічного і інноваційного розвитку, природно-

кліматичних умов, з метою забезпечення врахування потреб населення, яке проживає на даній території, а також вирішити суспільно значущі завдання. Також, важливо розглядати регіон у взаємодії з його зовнішнім середовищем (держава, світ в цілому), при цьому з огляду на активну роль громадян, громадських організацій, бізнесу та наукових закладів [2].

Побудова моделі системи публічного управління сталим соціально-економічним розвитком сільської території базується на визначенні тієї цінності, яка забезпечується всім зацікавленим сторонам (громадянам, громадським організаціям (об'єднанням), господарюючим суб'єктам, державі) на умовах мінімізації витрат створення цієї цінності. Пріоритетним критерієм ефективності функціонування територіальної системи публічного управління є ступінь задоволеності зазначених суб'єктів в співвідношенні з витраченими бюджетними коштами [1].

Публічне управління в територіально-утвореному просторі найбільш повно охоплює весь комплекс суспільних послуг, що створює об'єктивну можливість розширення участі населення: як споживача публічних послуг, як суб'єкта публічного управління.

Саме на рівні міських і сільських поселень забезпечується залучення населення до процесів розробки стратегій, програм і планів соціально-економічного розвитку території та бюджетів, оцінки якості роботи органів місцевого самоврядування, результативності та ефективності діяльності комунальних установ, доступності та якості надання публічних послуг та задоволення першорядних потреб і потреб громадян, які проживають на даній території, а також виконання державних функцій.

Для реалізації державної регіональної політики, яка визначає правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні й організаційні основи регіонального розвитку, було прийнято Закон України «Про засади державної регіональної політики» [3].

Надання більшої самостійності регіонам з розширенням їхніх повноважень передбачає розвиток самоуправління, самоврядності, які залишаються недостатньо ефективною ланкою в загальній системі публічного управління, а також посилення відповідальності за результати соціально-економічної та екологічної діяльності у таких специфічних питаннях, як прозорість, відкритість, залучення членів територіальних громад до вироблення й ухвалення управлінських рішень місцевого значення, звітність посадових осіб та органів місцевого самоврядування перед територіальними громадами [4]

Саме цільові програми виступають ефективним механізмом системи публічного управління і покликані забезпечити необхідний рівень концентрації фінансових та інших ресурсів, а також встановити правомірність використання при оцінці ефективності функціонування територіальної системи публічного управління соціально-економічним розвитком території показників ефективності та результативності реалізації цільових програм [5]. При оцінці необхідно враховувати рівень відповідності механізму управління цільовими програмами вимогам і принципам публічного управління: якість експертизи програм, відкритість, доступність та прозорість інформації про хід та результати їх реалізації, а також задоволеність населення якістю реалізації цільових програм. Дієвим механізмом є проведення публічних слухань як інструментів публічного управління, що дозволяють виявити першочергові потреби, забезпечити вимірність очікуваних результатів, координацію виконання заходів з урахуванням тимчасового чинника і ресурсного забезпечення, моніторинг виконання програм наказів, цільових програм і проектів соціально-економічного розвитку території.

Список використаних джерел

1. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні: монографія. Київ: К.І.С., 2009. 240 с.
2. Згуровський М. З. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: У 2-х ч. Україна в індикаторах сталого розвитку. / Міжнар. рада з науки (ICSU). Київ: НТУУ «КПІ», 2016. Ч. 2. 200 с.
3. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5.02.2015 р. за № 156-VIII. URL : <http://interfax.com.ua/news/political/248850.html> (дата звернення 19.09.2019 р.).
4. Стратегічний моніторинг розвитку регіонів. URL : www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_monit_2014_1 (дата звернення 20.09.2019 р.)
5. Цілі сталого розвитку в Україні // URL: <http://sdg.org.ua/ua/globalni-tsili/sustianable-cities-and-communities> (дата звернення 19.09.2019)

Семенюк І.Ю., к.е.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=AEa9fJgAAAAJ&hl=uk>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Вітчизняні компанії все частіше обирають шлях сталого розвитку, розуміючи важливість активної соціальної взаємодії у форматі «держава – громада – бізнес». Соціальна відповідальність бізнесу (далі – СВБ) сприяє якісним перетворенням у сфері розбудови громадянського суспільства шляхом вирішення найбільш гострих соціальних проблем.

Як зазначено у Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року, соціальна відповідальність бізнесу полягає у свідомому відношенні суб'єктів господарської діяльності до вимог соціальної необхідності, соціальних завдань, морально-етичних норм та цінностей, розуміння наслідків своєї діяльності для суспільства, держави, споживачів, ділових партнерів та своїх працівників.

Відповідно, основними напрямками СВБ в сфері забезпечення внеску в розвиток суспільства є:

- розробка стратегій соціальної відповідальності компаній з урахуванням інтересів громади і суспільства в цілому;
- створення нових робочих місць в регіонах територіального розміщення підприємств;
- об'єктивне і своєчасне висвітлення інформації про результати діяльності, що є важливою для партнерів та має суспільний інтерес;
- реалізація благодійних заходів, спрямованих на підтримку соціально-незахищених верств населення;
- участь в реалізації програм розбудови соціальної інфраструктури та житлово-комунальної сфери територій;
- надання спонсорської підтримки дитячих, спортивно-масових і культурних заходів;
- створення робочих місць для інвалідів;
- забезпечення першого робочого місця для молодих спеціалістів;

- створення умов для проходження практики студентами навчальних закладів;
- щорічне оприлюднення не фінансового звіту своєї діяльності [1].

Прикладом успішного впровадження політики соціальної відповідальності та активної взаємодії з громадою є компанія «Нібулон», стратегія якої ґрунтується на небайдужому ставленні до проблем громад, поетапному і цілеспрямованому впровадженні власних ініціатив у добродійній діяльності та розвитку місцевої інфраструктури. Лише у 2017 році компанією було укладено близько 80 угод про соціальне партнерство.

Понад 10 років компанія реалізує «НІБУЛОНівський стандарт» – проект, метою якого є забезпечення належних умов для здобуття освіти. А саме – ремонт дитячих садочків та шкіл, забезпечення закладів освіти спортивним інвентарем, комп'ютерами, проекторами, телевізорами тощо.

Крім того, компанія «Нібулон» організовує проведення в селах безкоштовних медичних оглядів та вкладає кошти у ремонт лікарень, будинків культури, доріг, відновлення вуличного освітлення, тепло-водо-, газопостачання [2].

В свою чергу, компанія МХП є стратегічним партнером місцевих громад та бере участь у плануванні та реалізації суспільно важливих проектів. Підтримка і розвиток громад відбувається у різних напрямках, що відповідають Цілям сталого розвитку, обраними компанією МХП та визначеними відповідно до результатів діалогу з громадами.

Компанія МХП реалізовує проекти та програми як сама, так і заохочує створення партнерств для їх реалізації, у тому числі подання на додаткові гранти, у рамках яких компанія може забезпечити додаткове фінансування у розмірі 10–15%, за умови затвердження ідеї проекту директором підприємства та відділом корпоративної соціальної відповідальності.

Громади можуть отримати у якості ресурсів для підтримки своїх проектів від компанії МХП фінансові кошти, гранти, допомогу через волонтерську діяльність співробітників у робочі години або інші ресурси (приміщення, транспорт, дизельне паливо та бензин тощо) [3].

Однак, крім класичної форми прояву соціальної відповідальності бізнесу, що відображає прагнення компанії реалізувати повноцінне соціальне партнерство, в Україні існують також наступні форми СВБ:

- прагнення компанії отримати привілеї за реалізацію соціально відповідальних проєктів;
- примусова реалізація СВБ компанією через обов'язкову благодійність;
- участь містоутворюючих підприємств, які змушені проявляти соціальну відповідальність, у вирішенні проблем місцевого характеру [4].

У даному контексті постає нагальна необхідність стимулювання подальшого розвитку соціальної відповідальності з боку держави як ключового суб'єкта соціальної взаємодії. А саме: введення пільг (податкових, митних) для компаній, які впроваджують СВБ та здійснюють соціальні інвестиції в розвиток регіону та громад, формування банку даних про потреби громад регіону в соціальних інвестиціях, проведення просвітницьких програм з питань підвищення обізнаності компаній про принципи і практики впровадження соціальної відповідальності, в тому числі міжнародного досвіду [5].

Таким чином, соціальна відповідальність бізнесу виступає своєрідним партнерством між компаніями та громадами за участі держави та є потужним інструментом стимулювання соціального розвитку місцевих громад.

Список використаних джерел

1. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року. URL: http://svb.ua/sites/default/files/201309_strategiya_spriyannya_rozvitku_sv_b_v_ukrayini.pdf (дата звернення: 19.09.2019).
2. Щорічний соціальний звіт компанії «Нібулон». URL: http://nibulon.com/uploads/files/SocZvit_Nibulon2018_01.pdf. (дата звернення: 19.09.2019).
3. Процедура МХП щодо співпраці з громадами. URL: <https://www.mhp.com.ua/library/file/procedury-mhp-2019-ukr-2.pdf>. (дата звернення: 19.09.2019).
4. Біла І.С., Красман Н.В.. Соціальна відповідальність бізнесу: теоретичні аспекти та практична реалізація в економіці України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 5 (10). С. 3-7.
5. Розвиток КСВ в Україні 201-2018. URL: http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2018/10/CSR_2017_research-1.pdf. (дата звернення: 19.09.2019).

Харченко Т.О., *к.е.н., старший викладач*

Сумський національний

аграрний університет,

м. Суми, Україна

Николенко В.М., *магістрант*

Сумський національний

аграрний університет,

м. Суми, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Діючи процеси децентралізації посилюють вимоги до використання ресурсного потенціалу територій, диверсифікації виробництва, визначення перспективних напрямів економічного розвитку, що обумовлює необхідність запровадження ефективних інструментів управління. В даному контексті особливої уваги потребує управління сільськими територіями, адже сучасні міграційні процеси та поглиблення тенденцій урбанізації призвели до негативних тенденцій, котрі характеризуються занепадом сільських територій, скороченням можливостей щодо формування доданої вартості, міграцією, як кваліфікованих кадрів, так і економічно активного населення.

При цьому запущений децентралізаційний механізм покликаний розширити можливості громад в питаннях розвитку сільських територій та відновлення його економічного, соціального та екологічного потенціалу. Адже освітні, медичні та адміністративні послуги, інфраструктурні питання, житлово-комунальні питання тощо наразі є компетенцією об'єднаної громади. Проте посилення повноважень органів місцевої влади поглиблюю вимоги щодо ефективності управлінських дій, адже визначення пріоритетних питань завжди супроводжується конфліктом інтересів, як в межах одного населеного пункту, так і в розрізі населених пунктів сільських територій. Саме тому актуальним є проведення періодичного моніторингу думки мешканців з найбільш вагомих питань для визначення їх ставлення та ранжування напрямів пріоритетного розвитку.

В системі управління територіями, в тому числі і їх економічним розвитком, в умовах постійно діючих трансформацій, сформувалась

тенденція постійного «виклику», що потребує вдосконалення наявних компетентностей та запровадження нових інструментів управління. Окремо слід зазначити й про розширення можливостей в частині міжнародної співпраці, проте даний напрям розвитку також потребує кваліфікованого управлінського ресурсу.

Наявний досвід досягнення результативності в рамках міжнародної співпраці підтверджує ефективність запровадження проектно-орієнтованого управління фінансовими ресурсами. Варто відмітити ключові складові, які забезпечують результативність реалізації міжнародних проектів:

по-перше, міжнародний донор, як правило, обирає проекти які містять високий рівень інноваційності;

по-друге, обов'язковою умовою отримання донорського фінансування є співфінансування, що також позитивно впливає на досягнення показників ефективності реалізації проекту;

по-третє, детальне бюджетування в рамках визначених заходів проекту зменшує ризики перевитрат за проектом.

Слід відмітити й інструменти проектного підходу, котрі набули широкого практичного застосування та можуть бути використані в системі управління розвитком сільських територій, через реалізацію проектів, а саме: ієрархічні структури робіт за проектами та організаційні структури виконавців. Використання даних інструментів дозволяє формувати календарні плани-графіки, визначати ключові віхи та відповідальних виконавців, що, як наслідок, підвищує ефективність формування бюджетів проектів у визначених часових рамках та знижує ризики в період їх реалізації.

Варто зазначити, що необхідним інструментом досягнення ефективності розвитку сільських територій є стратегічне планування, з обов'язковим визначенням перспективних напрямів розвитку та обґрунтуванням проектів в рамках кожного з них. Враховуючи програмну та проектну орієнтованість бюджетів громад та стратегій розвитку сільських територій, запровадження інструментарію проектного підходу забезпечить зростання ефективності їх реалізації. Окремо слід зазначити, що інструментарій проектного підходу дає змогу не тільки визначити кількісні та якісні показники реалізації проектів, а й передбачає обґрунтування їх сталості.

Наявність фінансових ресурсів в громаді визначає можливості розвитку його соціальної складової та розбудови інфраструктурних об'єктів, саме тому першочерговим завданням для розвитку сільських територій є досягнення ефективності економічного розвитку. Використовуючи інструментарій проектного підходу в рамках

управління розвитком сільських територій, можливо досягти зростання ефективності управління в частині рейтингового відбору напрямів економічного розвитку, виходячи з наявного природного, фінансового та людського потенціалу території.

Опанування навиками проектного управління, наразі, є вимогою часу, адже підвищення кваліфікаційних характеристик управлінських працівників дасть змогу розширити можливості залучення фінансових ресурсів, як з державного бюджету, в рамках реалізації державних програм, проектів місцевого та регіонального розвитку, так і за рахунок коштів міжнародних донорів в рамках реалізації проектів міжнародної технічної допомоги. Крім того, визначення напрямів економічного розвитку, з урахуванням діючих державних та міжнародних тенденцій, створить умови для формування концептуальних основ сталого розвитку сільських територій.

Чечель А.О., д.е.н., доцент

Донецький державний університет управління,
м. Маріуполь, Україна

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ: УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Ключові показники світових рейтингів демонструють стан тривалої нестабільності та невизначеності в Україні і, нажаль, позиціонують нашу країну як державу з мінімальним кредитом довіри. Так, індекс економічної свободи України оцінюється провідними світовими експертами як «переважно невільний» (150 місце зі 180 країн в рейтингу Heritage Foundation); сприятливість умов для ведення бізнесу визначається 76 місцем зі 190 (рейтинг Doing Business від Світового банку); серед країн світу за індексом рівня життя Україні посідає 83 місце зі 142 можливих (Economist Intelligence Unit); а за тривалістю життя – 110 зі 191 (Life Expectancy Index 2018). Рейтинг рівня безпеки в Україні (дослідження Institute for Economics and Peace) оцінюється як «дуже низький» – 152 місце із 163; індекс соціального прогресу (рейтинг Social Progress Imperative) – 64 місце із 128; нарешті, рейтинг найщасливіших країн (World Happiness Report 2019) – 133 із 156.

Важливими видаються сутність, складові та критерії оцінки категорії «соціальна безпека», оскільки параметри, які охоплюються цим концептом, і виявляються в підсумку темами різноманітних рейтингів та характеристик, за якими країна позиціонується в світі, на

підставі яких формується її інвестиційна привабливість, і, врешті-решт, формується уявлення про її безпечність для власних громадян і для інших людей, які її хотіли б відвідати з різними цілями. Прийнято вважати, що соціально значущими індикаторами успішності та безпечності країни є: рівень доходу (ВВП на душу населення), тривалість життя, соціальна підтримка, рівень корупції та щедрість [1].

Соціальна безпека перебуває у тісному взаємозв'язку з політичними, економічними, психологічними і культурними процесами в суспільстві; деякі автори вважають її одним з елементів економічної та навіть національної безпеки, соціальна безпека - це безпека людини, суспільства і держави від реальних та потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз; соціальна безпека забезпечується правовим захистом прав і свобод людини і життєво важливих інтересів суспільства, інструментами соціальної політики держави. Важливою заувагою авторів визначень є відносний характер поняття «соціальна безпека» і його залежність від безлічі факторів.

Як географічно регіон є однією з найкрупніших адміністративних складових нашої держави, так і з точки зору управління регіон – ключовий суб'єкт здійснення державної політики щодо забезпечення соціальної безпеки. На рівні регіону відбувається координація суб'єктів і об'єктів соціальної політики держави з метою управління соціально-економічними процесами, підтримки соціальної стабільності, протидії зовнішнім і внутрішнім прихованим та наявним загрозам, забезпечення соціального розвитку на регіональному рівні та покращення якості життя населення.

Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, регіональні органи виконавчої та судової влади, соціальні, громадські інституції та об'єднання є суб'єктами соціальної безпеки регіону є і одночасно представниками держави на його території. Їх діяльність спрямована на забезпечення прав мешканців регіону, яким потрібен соціальний захист та підтримка, вироблення соціальної політики регіону, побудову елементів соціальної інфраструктури.

Оскільки соціальна безпека регіону це динамічна система, яка змінюється під впливом цілого ряду зовнішніх і внутрішніх факторів, процесів тощо, розглянемо далі найбільш значні з них. Приміром, серед зовнішніх факторів, які є найбільш актуальними на сьогодні, фахівці виділяють загальні загрози національній безпеці України, (анексія Криму, військовий конфлікт на Донбасі), міжконфесійні та міжетнічні конфлікти, політична нестабільність в Україні і в світі,

кризові явища і структурні зміни в національній економіці, рівень добробуту населення, демографічна структура населення країни, зокрема ринок праці і рівень зайнятості населення, міграційні процеси, ступінь дотримання основних Конституційних прав і свобод особистості, правова справедливість, соціальна політика України, законність, діюча система охорони здоров'я і медичного обслуговування та ін. [2]

Внутрішні фактори впливу на соціальну безпеку регіонів є більш стабільними і специфічними саме для окремої території, оскільки соціальні зв'язки у ній склалися тривалий час, так само довго формувалися і традиції місцевого управління. Отже, до внутрішніх факторів, від яких залежить соціальна безпека регіону, можна віднести: його економічний та демографічний розвиток, місцевий ринок праці, рівень розвитку соціальної інфраструктури, систем освіти, медицини, екологічну та криміногенну обстановку і, нарешті, ступінь відповідності регіональних принципів управління основним положенням соціальної політики України [3].

Таким чином, одним з важливих чинників формування і реалізації стратегії соціальної безпеки є врахування соціальних зобов'язань, невиконання яких веде до підвищення соціальної напруженості і в підсумку створює загрозу економічній безпеці. Саме соціальні зобов'язання є основою визначення порогових значень в соціальній сфері, критерієм при цьому служить відношення відповідних витрат до ВРП або витрат державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Гнатенко І.А. Параметри та показники соціальної безпеки населення України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 1. С. 242–249.
2. Мельникова О.А. Соціальна безпека регіону: сутність та способи протидії загрозам. Ефективна економіка. 2018. № 5.
3. Хомра О. У., Русанова Т. Є. Соціальна безпека: виклики, загрози, критерії. Стратегічна панорама. 2004. № 1. URL: www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb1&issue

Шляхова Н.В.

*Маківський сільський голова
Шосткинського району Сумської області,
м. Шостка, Україна*

РОЛЬ ГРОМАДСКОСТІ В РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УТВОРЕННЯ

Держава - це не тільки апарат адміністрування публічними справами, це не тільки система офіційних установ і закладів, що перебувають у певному підпорядкуванні, субординації, а й контрагент громадянського суспільства. Характер взаємодії держави та громадянського суспільства значною мірою визначає стан держави-суспільства, впливає на засади авторитетності й легітимності державної влади. Джерелом, суб'єктом конституційності має бути не держава, як бюрократична система, а її контрагент, - народ, - громадянська спільнота. Передумовами суб'єктності громадян є не тільки ринкова економіка (багатоманітність форм власності; відкрита конкуренція тощо), а й вільна особистість із розвиненим почуттям власної гідності, а також структурованість суспільства, значна кількість незалежних громадсько-політичних об'єднань, незалежна громадська думка. Саме громадянська спільнота легітимізує державну владу. Отже, за демократичного врядування, державна влада зацікавлена у налагодженні співпраці з громадою. [1, 34]

Різні аспекти діяльності громадскості представлені у дослідженнях Г.Алмонда, Е.Арато, Ю.Габермаса, Р.Дарендорфа, М.Кеннеді, Дж.Кіна, Р.Патнема тощо. В Україні громадсько-політичні об'єднання під різними кутами зору досліджують представники різних наук, зокрема, Р.Балабан, В.Бебик, В.Головенько, А.Колодій О.Корнієвський, І.Кресіна, Б.Кухта, М.Лациба, М.Обушний, С.Рябов, С.Тимченко, В.Якушик та інші. Проте проблеми взаємовідносин органів державної влади з громадскості у процесі формування державної політики демократичного суспільства і сьогодні залишаються актуальними і визначають мету даної роботи.

В Україні нормативними документами передбачена достатня кількість різноманітних форм участі громадян у формуванні розвитку своєї громади. Законами України «Про об'єднання громадян», «Про соціальний діалог в Україні», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про інформацію», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про організації роботодавців», «Про органи

самоорганізації населення», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про соціальні послуги», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про доступ до публічної інформації», «Про безоплатну правову допомогу», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» нормуються такі форми взаємодії влади і громади, як: громадські ради; громадські слухання; громадські ініціативи; консультації; круглі столи; опитування громадської думки; організація громади; соціальний моніторинг; створення коаліцій та ін.

У найзагальнішому розумінні під громадськістю мається на увазі будь-яка група людей (можливо, навіть й окремі індивіди), що так чи інакше пов'язана з життєдіяльністю організації або установи. Це можуть бути її власні службовці, громада, що мешкає по сусідству, клієнти, працівники засобів інформації, державні службовці, видатні особистості тощо. [3, 68]

Громадянськість – активна свідома діяльність громадян в інтересах всього суспільства, його певної групи та себе самих. Знання та вміння використовувати адекватні інструменти взаємодії влади і громади та відповідальність за спільно ухвалені рішення. [3]

Механізмом реалізації громадянськості виступає громадська участь населення, через яку проявляється його здатність до самоорганізації і суспільного самоврядування. Існування громадянського суспільства стає можливим за наявності вільних рівноправних особистостей, які мають право вільного асоціювання і добровільно здійснюють відповідні політичні установки. Громадська праця людей проводиться у різних формах, залежно від специфіки їх діяльності. Це і громадські організації, і політичні партії, а також громадські рухи тощо. [4,65]

Громадські організації – це масові об'єднання громадян, що виникають за їх ініціативою для реалізації довгострокових цілей, мають свій статут і характеризуються більш-менш чіткою структурою. [2]

Найбільш поширеними різновидами громадських організацій у сучасному світі є: профспілки; жіночі; молодіжні; дитячі організації; організації інвалідів; ветеранські; наукові; технічні; культурно-просвітницькі; фізкультурно-спортивні та інші добровільні

товариства, творчі спілки, різноманітні земляцтва, фонди, асоціації тощо.

Ухвалення управлінських рішень із залученням громадян належить до групових методів політики. Групове ухвалення рішень має низку важливих переваг. Зокрема, більший обсяг знань та інформації, що впливають на рішення; більша кількість альтернатив рішень; дозволяє донести рішення до всіх зацікавлених сторін. У вирішенні проблеми втягується більша кількість людей, що робить ухвалені рішення зрозумілими. [4, 342]

Ефективним інструментом впливу громадськості на ухвалення управлінських рішень є спеціальні дорадчі органи громадського контролю при органах виконавчої влади (громадські ради). Створення громадських рад в Україні було передбачене постановою Кабінету Міністрів “Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” від 26.11.2009 р. № 1302, Загальне положення про громадські ради при органах виконавчої влади [1, 47].

Зараз діяльність громадських рад регулюється Порядком проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, прийнятим у 2010 р. Згідно із цим документом громадська рада є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, що діє з метою забезпечення участі громадян і їх об'єднань в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії таких органів із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики. [1, 31].

Отже, невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства є різноманітні об'єднання громадян. Соціально-політичне призначення громадських об'єднань полягає в тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування. Позитивна динаміка збільшення кількості громадських організацій, розширення сфер та видів їх діяльності, спроможності до організаційного розвитку є важливими показниками в розвитку громадянського суспільства в Україні. Але про достатній рівень спроможності цих організацій впливати на формування державної політики говорити важко. Як громадяни, так і державні службовці поки що не сприймають громадсько-політичні об'єднання як рівноправних партнерів, дієвий інструмент представництва та захисту прав громадян, недостатньо

уявляють можливості їх реального застосування. На практиці необхідно розвивати громадянськість, як особливу якість демократичної особистості. Отже, проблема інституціоналізації громадсько-політичних об'єднань у процесі формування державної політики залишається важливим напрямом досліджень. Не менш важливою проблемою залишається налагодження дієвого контролю громадськості за здійсненням державної політики.

Список використаних джерел

1. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ; Вид-во “Фенікс”, 2010. – 400 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
3. Куйбіда В. С. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах / В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов// Зб. наук.-аналіт. та навч.-метод. матеріалів, нормативно-правових актів з питань впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні. – К. : ТОВ “Поліграфічний Центр “Крамар”, 2010. – 258 с.
4. Мамонова В. В. Система місцевого самоврядування /В. В. Мамонова// Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 5. – 2011. – С. 342–344.

СЕКЦІЯ 4. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бабчинська О. І., *к. г. н., доц.*
Вінницький
торговельно-економічний
інститут КНТЕУ,
м. Вінниця, Україна

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Системні трансформації українського суспільства, демократизація та децентралізація управління диктують необхідність появи нових більш досконалих моделей та концепцій управління. Швидке поширення і впровадження нових інформаційних і телекомунікаційних технологій надали в розпорядження суспільства нові інструменти і методи, які створюють широкі можливості всім громадянам більш ефективно управляти власним життям в якості незалежних учасників. Фактично, це означає зміну сучасної парадигми управління на більш відкриту, відповідну інформаційному суспільству, яка сприяє утвердженню плюралізму, нових цінностей, потреб, методів і процедур.

Період трансформації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, в тому числі реформування системи державного управління та місцевого самоврядування, пов'язаний із пошуком ефективної моделі підготовки управлінських кадрів, здатних ефективно реалізовувати поставлені перед ними завдання, що вимагає від них високої компетенції в сфері публічного управління [2].

Втім сьогодні новим завданням для науковців, які задіяні в навчальному процесі з підготовки керівників різних рівнів, є пошук і розробка нових підходів до підготовки професійних управлінських кадрів, здатних впроваджувати, задекларовані на державному рівні, реформи.

Публічне управління та адміністрування – це галузь знань, що виникла внаслідок реформування державного управління. Акцент змістився з державного на публічний характер взаємовідносин, дедалі частіше мова йде про публічні органи влади, а відтак і про публічне управління та адміністрування, що передбачає не приватний та не прибутковий характер органів, управління якими та адміністрування справ якого потребує окремого вивчення, застосування методів,

відмінних від застосовуваних у юридичних особах приватного права [1].

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» передбачає підготовку фахівців для роботи в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, громадських організаціях, здатних забезпечити соціально прийнятний рівень надання адміністративних послуг на засадах відкритості, прозорості, підзвітності, професіоналізму. Мета навчання на спеціальності «Публічне управління та адміністрування» у Вінницькому торговельно-економічному інституті КНТЕУ полягає в наданні майбутнім магістрам теоретичних знань, практичних вмінь і навичок з публічного управління щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери, що забезпечить європейський рівень надання адміністративних послуг на засадах запровадження у практику діяльності принципів демократичного врядування.

Підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні до наукової та практичної діяльності в публічній сфері на основі набутих професійних компетентностей щодо управління організаціями (установами) публічного сектору з урахуванням специфіки її функціонування в сучасних умовах державотворення, здійснюється кафедрою менеджменту та адміністрування відповідно до розробленої освітньо - професійної програми.

Програма спрямована на надання знань з питань публічного управління, набуття практичних вмінь та навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій управління суб'єктами публічної сфери, розроблення нових інструментів та сервісів у сфері електронної демократії.

Програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня «магістр» у Вінницькому торговельно – економічному інституті КНТЕУ за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» загальним обсягом 90 кредитів ЄКТС передбачає оволодіння студентами 11 навчальними дисциплінами, проходження виробничої (переддипломної) практики, проведення підсумкової атестації у формі публічного захисту випускної кваліфікаційної роботи. Навчальний план складається з двох частин: теоретична підготовка – 69 кредитів, практична підготовка – 9 кредитів, підготовка випускної кваліфікаційної роботи та захист – 12 кредитів. Обов'язкова частина теоретичної підготовки має обсяг 45 кредитів ЄКТС (50,0% від загального обсягу кредитів) і включає 7 дисциплін. Вибіркова частина теоретичної підготовки 24 кредити ЄКТС (27% від загального обсягу

кредитів) включає 13 дисциплін, з яких студенти обирають 4 дисципліни. Термін навчання 1 рік 4 місяці.

Атестація випускників освітньої програми спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у Вінницькому торговельно – економічному інституті КНТЕУ проводиться у формі захисту випускної кваліфікаційної роботи та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня магістра із присвоєнням кваліфікації: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Публічне управління та адміністрування». Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Таким чином, формування нової генерації публічних службовців засновується на тому, що ефективно публічне адміністрування вимагає відповідних компетентностей, опанування різними видами управлінської діяльності, орієнтації на забезпечення публічних інтересів, прав та свобод громадян.

Отже, спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування” галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування” та кроки щодо її наповнення сучасним змістом сформували платформу для розробки нових концептуальних підходів до освітньої, наукової і практичної складової навчального процесу. Від того, як скористується такою диспозицією науково-освітня спільнота, задіяна в підготовці нової генерації управлінців, залежить майбутнє діючої системи підготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування та її участь у реформах, що потребує сьогодні українське суспільство.

Список використаних джерел

1. Козак В.І. Публічне управління в системі координат української державності. *Ефективність державного управління*. – 2015. Вип.44(1). С. 64-70.

2. Бульба В.Г. Підготовка магістрів публічного управління та адміністрування: питання підвищення ефективності. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1. С.143-148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2016_1_26 (дата звернення: 09.09.2019).

Вавренюк С.А., *к.н.держ. упр.*,
Національний університет цивільного захисту України,
Навчально-науково-виробничий центр,
м. Харків, Україна,
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=p3f9MYQAAAAJ&hl=uk>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією із головних та актуальних сфер української освітньої системи є підготовка фахівців вищої кваліфікації.

Сьогодні взагалі вітчизняна система підготовки кадрів вищої кваліфікації зазнає значних змін, що обумовлена адаптацією до глобального ринку інтелектуальної праці, важливістю підготовки нового покоління дослідників, котра буде базуватися на фундаментальних знаннях та орієнтована на світовий рівень наукового розвитку відповідно до запитів сьогодення. Сучасні виклики штовхають на необхідність проведення реформування системи підготовки та атестації висококваліфікованих фахівців. Варто сьогодні формувати новий тип ринку інтелектуальної праці, а також інтеграцію науки та бізнесу, котрі будуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності держави у світовому просторі.

В рамках європейської інтеграції Україна також намагається гармонізувати систему освіти в рамках європейської ініціативи. Наша держава намагається зробити акцент на наступних цілях, а саме:

1. Чітке розмежування та зрозуміле порівняння ступенів освіти, таких як бакалавр та магістр, з можливістю виходити на ринок праці із урахуванням потенційних можливостей учнів та вивчення певного обсягу дисциплін.

2. Система університетського навчання повинна складатися з двох основних циклів.

3. Заохочення мобільності студентів.

4. Єдина система оцінки якості освіти, що здобувається, повинна розроблятися з використанням порівняльних критеріїв та методологій.

5. Запровадження в систему вищої освіти різного роду форм співпраці між європейськими закладами вищої освіти.

Однак українське законодавство в галузі освіти сьогодні, у зв'язку з реаліями життя, не розкриває ряд актуальних питань [1], а саме:

- відсутність визначення державної послуги в сфері освіти;
- відсутність сформульованого поняття цільового фінансування;
- відсутність погоджених механізмів між закладами вищої освіти, науковими організаціями та бізнесом;
- не зрозуміла основа укладання договорів між зацікавленими сторонами про освітню, дослідницьку та інноваційну діяльність та послуги;
- не регламентований цільовий прийом аспірантів за договорами закладу вищої освіти та бізнесу;
- не узгоджені фінансові питання та механізм пільгового оподаткування в системі освіти.

На сьогоднішній день можна виділити основні проблемні напрями сучасної української системи підготовки кадрів вищої школи[2]. Серед них наступні:

- існуючі правові, нормативні та організаційні механізми не в достатній мірі забезпечують систему підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Варто вести розробку системи документів, котрі будуть націлені на виконання стратегічних орієнтирів та будуть регламентувати процес підготовки з врахуванням реалізації державних програм;
- проблема результативності української аспірантури та докторантури, які забезпечують кадрове відтворення науки та вищої школи, зазвичай розглядається з двох сторін. З якісної сторони, тобто зниження якості підготовки наукового рівня дисертаційних робіт аспірантів та докторантів. Та з кількісної, де розглядається скорочення частки здобувачів, котрі завершують навчання із захистом дисертації;
- наявність соціального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів для різних інтелектуальних сфер діяльності, котрі не пов'язані з науковою діяльністю, а саме бізнес, політика, державне управління, сфера послуг не повинні відображатися на основній функції системи підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, тобто відтворення кадрів для науки та вищої школи. У зв'язку з цією проблемою, варто розробити нову систему формування контрольних цифр прийому на бюджетні місця у закладах вищої освіти, котра направлена в першу чергу на потреби науки та вищої школи;
- наявна сукупність системних елементів: магістратура-аспірантура-докторантура не задовольняють уявлення про системність ступенів освіти. Не має чіткої наступності та

узгодженості від освітніми програмами магістратури, аспірантури та докторантури.

Існує ряд принципових невирішених завдань, що стосуються розвитку докторантури, механізмів взаємодії елементів системи вищої школи, фінансування освіти, відсутність системи критеріїв оцінки якості компетенції здобувачів. Для вирішення всіх цих проблемних стратегічних питань в галузі підготовки кадрів вищої школи необхідно враховувати традиційні фундаментальні основи, котрі вже давно сформовані, а також застосовувати передові інноваційні підходи [3].

Список використаних джерел

1. Вавренюк С.А. Проблемні питання підготовки висококваліфікованих кадрів вищої школи / С.А. Вавренюк// Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал, серія Державне управління. – К. : ТОВ «ДКС Центр», 2018. – Вип. 21. – С. 85-89.

2. Вавренюк С.А. Проблеми та розвиток процесу державної акредитації закладів вищої освіти в Україні / С.А. Вавренюк// Вісник Національного університету цивільного захисту України: зб. наук пр. – Х: Вид-во НУЦЗУ, 2018. – Вип. 2 (9). – 526 с. (Серія «Державне управління»).

3. Домбровська С.М. Інноваційні державні механізми формування якісної системи освіти в Україні /С.М. Домбровська // Вища освіта України. – 2013. - №3 (дод.2): Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: тематичний вип. – К., 2013. – С. 10-14.

Головня Ю.І., к.е.н, доц.

Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Трубей О.М., к.е.н, доц.

Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Загострення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг вимагає від вітчизняної системи вищої освіти переосмислення

концептуальних основ та методів навчання, підвищення вимог до інноваційного потенціалу науково-педагогічних кадрів та якості освітнього процесу в цілому. У сучасному освітньому просторі все більш значуща роль відводиться інтерактивним методам та формам навчання, які ґрунтуються на організації творчої взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Інтерактивні форми навчання являють собою таку організацію навчального процесу, при якій педагог знаходиться у ролі фасилітатора у ході активної взаємодії студентів з навчальними матеріалами, між собою та викладачем. Особливо дієвими у набутті професійних знань та навичок є використання тренінгових технологій у підготовці фахівців з публічного управління та адміністрування, оскільки інтегральною компетентністю випускників даної спеціальності є здатність до розв'язання складних фахових завдань та практичних проблем у сфері публічного управління та адміністрування.

Тренінг (англ. training від train – навчати, виховувати) визначається як комплексний метод активного навчання, спрямований на розвиток знань, умінь, навичок і соціальних установок. Тренінг являє собою багатофункціональний метод навмисних змін психологічних феноменів людини, групи і організації з метою гармонізації професійного і особистісного буття людини.

Ґрунтуючись на аналізі існуючих визначень поняття «тренінг», можна виділити його характеристики як методу розвитку професійних компетенцій майбутніх фахівців [2]:

- 1) залучення усіх учасників в процес навчання, забезпечення їх активної участі у вирішенні поставлених завдань;
- 2) переважно груповий характер роботи в ході навчання;
- 3) використання комплексу методів, підходів, інструментів для впливу на розвиток професійних компетенцій учасників навчання (найчастіше тренінг складається з елементів інших активних інструментів навчання – нетворкінгу, сторітелінгу, кейс-методу, дискусії, рольових і ділових ігор, мозкового штурму тощо);
- 4) залучення тренера в процес розвитку професійної компетенції, що означає його участь в проведенні тренінгу не тільки в ролі організатора і координатора процесу навчання, але і в ролі виконавця завдань та вправ. Практика показує, що подібна активність тренера сприяє підвищенню мотивації учасників тренінгу та формуванню тісних соціальних зв'язків у тренінговій групі;
- 5) сприятлива атмосфера в тренінговій групі, що є додатковим фактором залучення кожного учасника в тренінговий процес;

б) надання тренером зворотного зв'язку кожному учаснику навчання;

7) обмеженість в часі (тривалість тренінгу як методу розвитку професійних компетенцій переважно не перевищує 4-6 годин).

Наведені вище характеристики тренінгу одночасно є його перевагами. Багато в чому завдяки їм, використання тренінгу як методу розвитку професійних компетенцій майбутніх державних службовців зустрічається все частіше як у вітчизняній так і у зарубіжній освітній практиці.

Кафедрою публічного управління та адміністрування Київського національного торговельно-економічного університету широко застосовується практика проведення тренінгових занять як під час опанування навчальних дисциплін, так і у поза аудиторний час. Тематика тренінгів охоплює актуальні питання професійного та особистісного розвитку фахівців у сфері публічного управління та адміністрування.

Проведене анкетування студентів 2-4 курсів, які навчаються за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» дозволило виявити високий рівень зацікавленості респондентів (78%) у використанні в рамках програм додаткової професійної освіти активних методів навчання - тренінгів, ділових ігор, кейс-стаді, мозкового штурму тощо. При цьому, на думку значної кількості учасників анкетування (45%), їх застосування повинно бути тісно пов'язане з майбутньою професією. Відповідаючи на відкрите питання про те, в яких тренінгах вони хотіли б взяти участь в рамках програм додаткової професійної освіти, респонденти умовно розділилися на групи:

✓ Ті, що бажають взяти участь в тренінгах, спрямованих на розвиток соціальних компетенцій (20% респондентів): «Проведення ділових зустрічей і переговорів», «Самопрезентація та ораторське мистецтво», «Навички публічних виступів»;

✓ Ті, що бажають розвинути психологічні здібності (10% респондентів) у тренінгах на тему: «Тайм-менеджмент» та «Форми безконфліктної взаємодії в колективі».

✓ Учасниками тренінгів професійних компетенцій виявили бажання стати 70% опитаних, надавши перевагу тренінгам «Державна регіональна політика», «Стратегія розвитку регіонів», «Стратегічне планування на державному та регіональному рівні», «Антикризове управління», «Прийняття управлінських рішень», «Інструменти аналітичної діяльності в державному управлінні».

Результати проведеного опитування, підтвердили актуальність і перспективність використання тренінгових технологій як методу розвитку професійних компетенцій фахівців з публічного управління та адміністрування, вказали на необхідність розробки і реалізації тренінгових програм з урахуванням професійних інтересів майбутніх фахівців та специфіки їх професійної діяльності.

Відтак, в умовах розвитку постіндустріального суспільства та інтерактивних відносин, інформатизації та діджиталізації суспільства, ефективне використання інтерактивних методів навчання дозволить підготувати кваліфікованих, конкурентоспроможних, освічених, інтелектуально розвинених фахівців.

Список використаних джерел

1. Орлова Н. Підготовка фахівців з публічного управління в умовах євроінтеграції України / Н. Орлова// Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право – 2019. - № 3. - С. 139–150.
2. Шоробура І., ТкаченкоЮ. Тренінгові технології у закладах вищої освіти / І. Шоробура, Ю. Ткаченко// Молодь і ринок, – 2019. - №2 (169). – С. 6-12.

Ільїна А. О., к. е. н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=YBICHY0AAAAJ&hl=ru>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

На сьогоднішній день основні проблеми, пов'язані із роботою органів державної влади, виникають, перш за все, через нестачу кваліфікованого персоналу державної служби. А це, в свою чергу, є наслідком низького рівня освіти, оскільки переважна більшість державних службовців не має освіти з державного управління. Окремі заклади вищої освіти, які готують фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» (наприклад, Національна академія державного управління при Президенті України, Академія муніципального управління), вивчають у більшості випадків вже

готових державних службовців на короткострокових семінарах, тренінгах та курсах підвищення кваліфікації. Проте, коли йдеться про підготовку майбутніх фахівців, то, як показує досвід, студенти у цих закладах вищої освіти виступають переважно як слухачі. Разом з тим, все те, чому мають навчитися майбутні фахівці для застосування своїх вмінь та навичок в управлінській діяльності, набутих під час навчання, не береться викладачами до особливої уваги.

Враховуючи вищезазначене, варто вирішити завдання, які мають поставити перед собою профільні заклади вищої освіти, а також окремі кафедри публічного управління та адміністрування закладів вищої освіти, які готують випускників за окремим фахом.

Так, під час викладання дисциплін необхідно виробляти у майбутніх фахівців здібності до саморегуляції та самоконтролю, а також володіння навичками управління емоційною складовою та різними прийомами подолання вад професійного розвитку [1, с. 112]. Якщо лекційні заняття мають формувати в студентів систему знань у сфері публічного управління та адміністрування і виробляти навички спілкування під час залучення студентів до обговорення різних питань, то практичні заняття слід спрямувати на розвиток студента як особистості, набуття здібностей працювати в команді, формування самовпевненості та урозуміння того, що саме потрібно знати під час виконання повноважень у майбутній сфері діяльності [3, с. 22].

Таким чином, компетентнісний підхід, який реалізується під час підготовки майбутніх фахівців у сфері публічного управління та адміністрування, може бути представлений як система взаємодії між ключовими, базовими і фаховими програмними компетентностями (рис. 1).

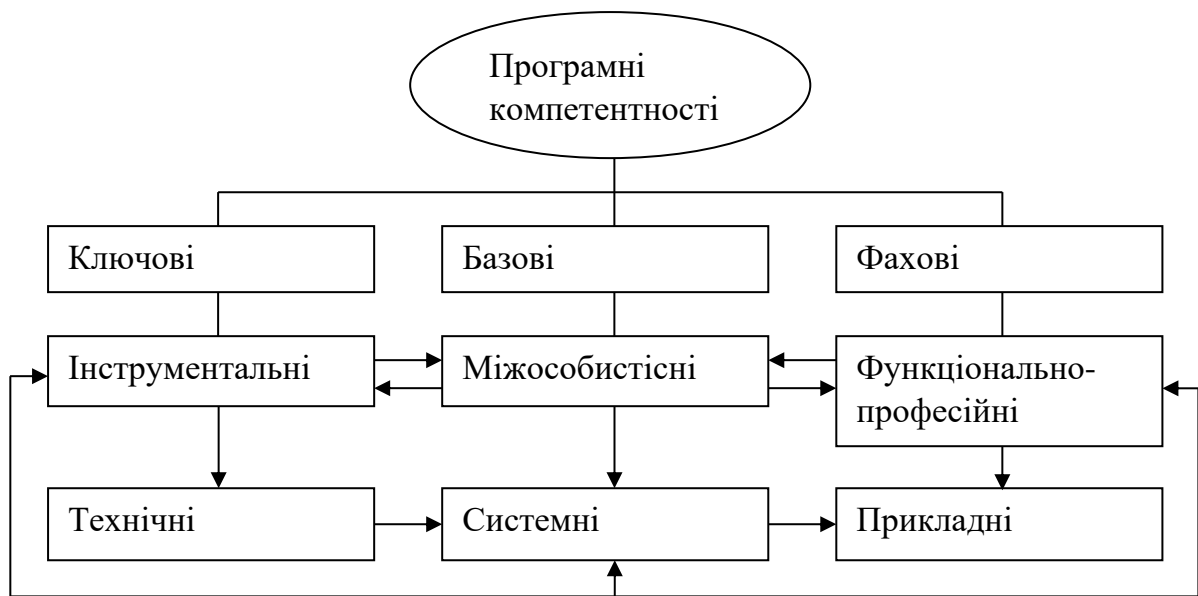

Рис. 1. Програмні компетентності під час підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування

Джерело: складено автором за інформацією [1, с. 92, 114; 3, с. 30–33]

Так, до ключових програмних компетентностей відносяться інструментальні компетентності, які полягають в оволодінні знаннями новітніх теорій та їх інтерпретацій у сфері управління, формуючих здатність критично відстежувати та осмислювати розвиток теорії і практики управління, що спонукає до формування технічних компетентностей, тобто вмінь використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). З урахуванням того, що усі документи надходять до структурних підрозділів органів державної влади через систему електронного документообігу, одержувач цих документів, розуміючи необхідність їх своєчасного виконання, має застосовувати свої вміння працювати з електронними системами у галузі діяльності, за розвиток якої відповідає структурний підрозділ, де він працює.

Разом з тим, набуття інструментальних компетентностей впливає на формування базових міжособистісних компетентностей, які полягають в оволодінні інструментарієм і техніками управління конфліктами. Оскільки в органах державної влади нерідко виникають конфлікти через непорозуміння з приводу виконання тих чи інших доручень, завдяки вмінню використовувати електронні системи державний службовець завжди може пред'явити доказ своєчасного виконання цих доручень без породження конфліктної ситуації та знайти з керівництвом і співробітниками спільну мову.

Більш того, вивчення Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

[2] формує вміння виходити з конфліктних ситуацій шляхом налагодження стосунків між керівником та підлеглими, здійснюючи цим самим управлінський вплив на колектив структурного підрозділу органу державної влади. А це, в свою чергу, сприятиме формуванню системних компетентностей, тобто вмінь організувати власну діяльність та ефективно управляти часом на основі збору інформації від інших структурних підрозділів, а також готовності нести соціальну відповідальність за звітування зібраної інформації. В той же час, системні компетентності допомагають сформувати фахові функціонально-професійні компетентності, які полягають в умінні застосовувати набуті знання з профільної галузі (освіта, культура, спорт, промисловість, екологія тощо) під час виконання повноважень.

Врешті-решт, поєднуючи інструментальні та функціонально-професійні компетентності системними компетентностями, майбутні фахівці набувають прикладних компетентностей, тобто вмінь застосовувати сучасні методики комплексного аналізу діяльності органу влади і обґрунтовувати вибір рішень під час розробки та затвердження плану заходів виконання програми економічного і соціального розвитку у розрізі певних галузей на наступний рік.

Список використаних джерел

1. Громадянські компетентності у професійній освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Збірник методичних матеріалів для системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / за заг. ред. Н. Г. Протасової, Ю. О. Молчанової. – Київ : НАДУ, 2016. – 308 с.

2. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>

3. Профілі професійної компетентності посадових осіб органів державної влади : наук. розробка / [авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, Р. В. Войтович, С. О. Телешун] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, Р. В. Войтович. – Київ : НАДУ, 2015. – 64 с.

Кириченко Г.В.,

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Київ, Україна

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&authuser=1&user=nblеFI4AAAAAJ>

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Розвиток сучасних інформаційних технологій супроводжується соціальними перетвореннями, спрямованими на формування нового суспільства, що характеризується поняттям «нова інформаційна ера». Як стадія розвитку людства, інформаційне суспільство має глобальне значення для всіх галузей знань, з елементами, характерними для соціальної структури кожного типу суспільства. Логічно, що в умовах модернізації сучасного суспільства, ефективне функціонування державної влади можливе лише в умовах формування позитивного іміджу влади. Ось чому дослідження проблем інформаційно-комунікаційних механізмів формування позитивного іміджу органів державної влади є перспективною сферою наукової діяльності, яка нерозривно пов'язана з проблемами ефективного функціонування державного апарату в цілому.

Аналіз наукових досліджень і публікацій, присвячених проблематиці формування іміджу державного управління в контексті розвитку інформаційного суспільства, розглядали такі науковці як: С. Колосок [3], І. Пантелейчук [4], Г. Почепцов [5] та інші експерти із даного питання.

Імідж органів державної влади – інформаційно-комунікативний феномен, зовнішня форма відображення змісту діяльності органів державної влади, що характеризується символічністю, стереотипністю, ґрунтується на оціночних судженнях громадян щодо виконання органами державної влади своїх функціональних обов'язків, які сформувались під впливом їхньої безпосередньої взаємодії із державними службовцями, у процесі отримання державних послуг, або ж на основі інформації, яка надійшла із різних каналів комунікації та існує в умовах реального часу.

На нашу думку, основними завданнями інформаційно-комунікаційних механізмів щодо створення іміджу органів державної влади є [2]:

1) надання громадської підтримки державним заходам шляхом підвищення рівня довіри населення до роботи представницьких органів влади;

2) здійснення єдиної державної комунікаційної політики шляхом створення комплексної системи інформаційного впливу на громадськість;

3) створення та підтримка ефективного зворотного зв'язку з громадянами для моніторингу суспільно-політичної ситуації та оцінки результатів роботи органів влади;

4) налагодження взаємодії, співпраці з засобами масової інформації з метою інформування громадськості про проведену державою політику та для встановлення і підтримки позитивного іміджу влади.

Виходячи із запропонованих завдань, хочемо підкреслити, що комунікативна діяльність органів державного управління повинна бути спрямована на створення такого інформаційного простору, який сприяв би створенню позитивного іміджу органів влади і, одночасно, допомагав би задовольнити очікування людей. Така діяльність включає: прямі та зворотні зв'язки комунікації з громадськістю, надання інформації про виконання державних та місцевих програм, а також, вивчення реакції населення на дії органів державної влади.

Науковці правильно зауважують, що імідж є результатом інформаційно-комунікаційної діяльності. На сучасному етапі розвитку суспільства, кожна сучасна держава приділяє важливе значення підтримці поширення інформації. Для розвинених країн – це важлива складова зовнішньополітичних стратегій. Держава з цією метою засновує власні засоби масової інформації для оповіщення громадськості про стан державних справ, а також, про справи міжнародного характеру [6]. Як видно на практиці, у процесі формування іміджу державної влади беруть участь не тільки засоби масової інформації, а й різні види мистецтва, переймаючи, певною мірою, ідеологічні функції, створюючи форми впливу на свідомість і формуючи потрібні політичні уподобання. Перераховані засоби містять однакові якості, які є притаманними для них, а саме [1]:

1. безперервне спілкування з громадськістю;
2. доступність;
3. якість розповсюдження інформації.

За допомогою своєї ефективної роботи засоби масової інформації охоплюють різні аспекти розвитку іміджу органів влади, від надання персоніфікованих даних про керівництво цих органів, до розповсюдження інформації про результати їх роботи, а також

громадське, політичне та особисте життя. З іншого боку, інформаційні технології допомагають активно стежити за діяльністю органів влади, за даними суспільства, і в цьому відношенні вони є надійним інструментом зворотного зв'язку між суспільством і державним апаратом.

Завдяки добре організованій участі та комунікації громадян, зацікавлені сторони можуть значно впливати на результат рішень. Зрештою, залучення громадян може допомогти підвищити їх довіру до уряду і поліпшити легітимність і якість державного управління. Як наслідок, можна зробити висновок, що комунікація органів державного управління є передумовою успішного здійснення їх діяльності. Суть цієї ідеї полягає в тому, що комунікаційні технології можуть працювати в інтересах обох сторін – влади та громад і впливати на суспільну думку таким чином, щоб створювати позитивний імідж для державних органів влади.

Аналіз інформаційно-комунікаційних механізмів формування позитивного іміджу органів державної влади показує, що у сфері застосування комунікацій суб'єкти державного управління знаходяться у сфері накопичення, зберігання та забезпечення інформації, спостерігається перенесення державно-управлінських комунікацій у політичну площину.

Натомість, комунікативний аспект діяльності органів державної влади повинен постійно проявлятися прямим і взаємним контактом керівних органів будь-якої системи з метою створення, встановлення та функціонування позитивного управлінського іміджу, що впливає на виникнення сприятливого середовища для взаємодії обох сторін. Основоположним елементом механізму формування іміджу органів державного управління є, звичайно, засоби масової інформації. Вони мають емоційний та раціональний впливи на громадян для досягнення цілей державного управління.

Список використаних джерел

1. Акаймова А. Комунікативні властивості іміджу та його класифікація. Віче, 2011. № 22. с. 2 – 5.
2. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (гол.) та ін. Київ: НАДУ, 2011. Т. 2. 692 с.
3. Колосок С. В. Зв'язки з громадськістю у формуванні іміджу органів державної влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. н. з держ. упр. : 25.00.01. Одеса, 2003. 22 с.

4. Пантелейчук І. В. Місце та роль зв'язків з громадськістю у формуванні іміджу державних інституцій. Теорія та практика державного управління. 2009. Вип. 4. 390 с.

5. Почепцов Г. Г. Забезпечення комунікативних операцій держави. Психолінгвістика. 2012. Вип. 10. 345 с.

6. Семченко О. А. Іміджева політика України : монографія. Монограф, 2014. с. 60.

Клименко Т. І.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

З кожним роком світ змінюється, а з ним змінюються і різні сфери людської діяльності. Вони розширюються, удосконалюються, переходять на більш вищий рівень. І щоб добре орієнтуватися в будь-якій з них, потрібна підготовка та оволодіння певними професійними знаннями, ознайомлення з новітніми технологіями тощо. Але все ж таки головним пріоритетом в будь-якій сфері залишається формування іншомовної компетенції, яка розширює кругозір фахівця та дозволяє займатися професійною діяльністю більш якісно в сучасних умовах. Це стосується і сфери публічного управління та адміністрування, де узагальнення зарубіжного досвіду та пошук на цій основі нових підходів по прискоренню розвитку окремих регіонів та галузей економіки були б дуже доречними. Отже для цього потрібні фахівці, які добре володіють іноземною мовою.

Якісна підготовка спеціалістів залежить від ефективності навчального процесу і вимагає все більшого впровадження інноваційних методів навчання.

Інноваційні методи – це мотивовані, цілеспрямовані та свідомі методи по створенню, засвоєнню, використанню сучасних ідей, теорій, методик та технологій, актуальних та адаптованих до даних умов та тих, які відповідають певним критеріям.

Кожна дисципліна повинна мати різноманітні інноваційні методи, які б як найбільше розкривали її сутність.

Метою дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є набуття студентами професійної комунікативної компетенції, під якою розуміємо таке володіння спілкуванням іноземною мовою, яке дозволяє використовувати його для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

Інноваційні методи навчання іноземній мові різні і включають в себе методи, які, з одного боку, розроблені і використовуються у рамках методів організаційних, проблемно-розвиваючих та ролевих технологій, технологій проектної діяльності, дослідницького методу навчання, які, до речі вже майже стали традиційними. Це проведення ділових ігор, тренінгів, майстер-класів, прес-конференцій, наукових дискусій, захисту рефератів, занять по кейсах, круглих столів, а також ситуативні та творчі завдання, ігрове та проблемне навчання тощо.

З іншого боку, потужним джерелом пізнавальної активності студентів, розвитку їх творчих здібностей, інтересів, вмінь, навичок та інших інтелектуальних характеристик є сьогодні нові інноваційні технології – це насамперед інформаційні та комунікаційні технології, які нерозривно пов'язані із застосуванням комп'ютеризованого навчання. Вони включають в себе використання електронних навчальних посібників, інтерактивної дошки, комп'ютерних тестових програм, інформаційно-пошукових систем, електронних освітніх ресурсів, а також проведення мультимедійних лекцій, практичних занять та презентацій.

Основними питаннями у використанні інноваційних технологій є структура навчальних комп'ютерних програм, їх зміст та оптимальна організація Web-простору.

Неоцінимою допомогою студентам в опануванні іноземною мовою здатен здійснити Інтернет. Всесвітня мережа надає їм унікальну можливість користуватися аутентичними текстами, спілкуватися з носіями мови, створюючи природне мовне середовище. До того ж доступ до інформаційної мережі Інтернет стимулює прагнення до вільного володіння іноземною мовою.

Інтернет як засіб доставки інформації особливо актуальний для самостійної роботи студентів. Під час роботи в Інтернеті формуються вміння самостійно набувати знання, навички роботи з великим обсягом інформації, навички аналізу інформації, вміння бачити та вирішувати проблеми, які виникають.

За допомогою Інтернету можна вирішити цілу низку дидактичних завдань: формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; вдосконалювати

вміння письмового мовлення студентів; поповнювати лексичний запас; формувати стійку мотивацію до вивчення іноземної мови, а також отримувати інформацію з проблеми, яка вивчається у рамках роботи над проектом.

Все більшу зацікавленість викликає у викладачів іноземної мови робота з навчальними форумами, так як форум призначений для ведення дискусії, він реально розвиває мовні навички студентів, активізує використання ними лексики мови спеціальності. Викладачеві необхідно створити комунікативні ситуації спілкування та вивести в мовлення мовні кліше, сформувати здатність знаходити та обробляти інформацію, підготувати студентів до ведення дискусії іноземною мовою. Іншою інноваційною формою, яка формує компетенції ділового спілкування, є вебінари, які представляють собою онлайн-семінари, що надають можливості викладачеві передавати інформацію, завдання, а студентам отримувати її та навчатися за допомогою віртуального класу.

Особливий інтерес зараз викликають блоги, які представляють собою веб-сайти, на яких публікуються різні форми даних у відкритому доступі. Найбільш ефективним є використання так званих класних блогів. В них викладачі та студенти розміщують інформацію для основної аудиторії. Цей тип блогу підходить для позааудиторної роботи. В процесі роботи з блогом у студентів формуються наступні компетенції: аудіювання іншомовного аутентичного матеріалу, пов'язаного з різними темами мови спеціальності; створення та ведення блогу іноземною мовою та пошук інформації іноземною мовою за заданою темою у Світовій мережі.

Отже використання новітніх SMART-технологій в процесі навчання іноземним мовам дозволяє моделювати навчальні ситуації, все більше доповнює традиційні методи навчання, допомагає формуванню комунікативного ядра, підвищує мотивацію студентів до навчання, змушує по іншому подивитися на предмети, які вивчаються, розкриваючи, таким чином, їх творчий та інтелектуальний потенціал.

Вивчаючи досвід застосування інноваційних методів у навчанні іноземній мові професійного спрямування, слід виділити їх переваги: вони допомагають навчити студентів активним засобам отримання нових знань та їх ефективного засвоєння; формують навички практичних досліджень, які дозволяють приймати професійні рішення; створюють дидактичні та психологічні умови, які сприяють прояву активності та творчих здібностей студентів.

Таким чином, раціональне використання інноваційних методів навчання іноземній мові є важливим фактором формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Альошина О.М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ: Збірник наук. праць «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної освіти». – Х., 2012.

2. «Інноваційні підходи до формування іншомовної професійної компетентності». Тези доповідей міжвузівського науково-методичного семінару. (Київ, 2014 р.).

Куцай Н. С., к. е. н., доц.

Луцький національний
технічний університет

м. Луцьк, Україна

Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=UQY3d3cAAAAJ&hl=uk>

Куцай Ю. О., ст. ФМПІ 3 курс 5 група

Київський національний

торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Сучасний та сталий розвиток України як міцної європейської держави неможливий без проведення ефективних реформ, у тому числі й адміністративних. Одним із пріоритетних напрямків діяльності розвитку держави є кадрова політика в системі публічного управління та адміністрування.

У рамках проведення адміністративної реформи було розроблено низку документів, які стосуються певних аспектів державної кадрової політики, більшість із яких має практичне спрямування. Серед основних потрібно виділити Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 рр. [1], як найбільш актуальний для сучасного етапу розвитку України документ, а також такі законодавчо-правові акти, як закони України «Про державну службу» [2] та «Про службу в органах місцевого самоврядування» [3] тощо.

Стратегією державної кадрової політики України визначено основні напрями кадрових реформ в усіх сферах суспільного життя, вагоме місце серед яких відводиться сфері публічного управління та адміністрування, оскільки від професіоналізму кадрового потенціалу публічного управління залежить конкурентоспроможність держави і сталий соціально-економічний розвиток.

На жаль, кадрова політика в системі публічного управління та адміністрування потребує суттєвого вдосконалення, що зумовлено низкою чинників, а саме:

- недосконалістю нормативно-правової бази з питань кадрового забезпечення сфери публічного управління та адміністрування;
- нестабільністю складу, недоліками в доборі, використанні й утриманні управлінських кадрів та порушенням принципу наступності в роботі;
- непрозорістю діяльності органів публічного управління та адміністрування в кадровій сфері;
- низкою проблем, успадкованих від попередньої влади;
- недостатнім рівнем професіоналізму та адміністративної культури державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, недосконалістю системи їх підготовки та недостатністю ресурсного забезпечення цього процесу;
- непрестижністю публічної служби, низьким рівнем соціальної мотивації та соціального захисту державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- відсутністю цілісної кадрової системи та нерозвиненістю інститутів професіоналізації системи публічного управління, передусім підготовки та використання кадрового резерву;
- недосконалістю громадського та державного контролю за діяльністю персоналу органів публічного адміністрування, критеріїв та механізму об'єктивної оцінки їх роботи [4].

У зв'язку з цим назріла нагальна потреба у змінах підходів щодо формування та реалізації кадрової політики, вироблення дієвих механізмів кадрової системи, упровадження нових кадрових технологій у публічному управлінні та адмініструванні.

Значну роль в підвищенні ефективності кадрової політики в публічному управлінні відіграє людський фактор. Важливо, щоб основними напрями реалізації кадрової політики в публічному управлінні та адмініструванні стали:

- створення і зміцнення правової бази кадрової складової публічного управління та адміністрування;

- забезпечення високопрофесійного складу кадрового потенціалу органів публічного управління та адміністрування, використання його професійного досвіду;
- управління людськими ресурсами шляхом створення відповідних моделей мотивації як необхідної складової ефективності їх діяльності у сфері публічного управління та адміністрування;
- створення нових засад персональної відповідальності за публічне управління, які базуються на ментально-регламентованій системі державно-управлінських цінностей;
- вироблення нових форм організаційно-правової культури діяльності публічних службовців, підтримка етичного клімату на публічній службі [5].

Сучасне кадрове забезпечення публічного управління та адміністрування обов'язково повинне мати інноваційний характер. Саме у такий спосіб, коли в управління людськими ресурсами постійно впроваджуються нові найбільш ефективні технології, а саме: вдосконалення кадрового забезпечення набуває характер безперервного процесу, можна забезпечити якісно нові формування та реалізацію інституту публічної служби, що безпосередньо позитивно позначиться на якості та ефективності всього публічного управління.

Отже, проведений аналіз доводить, що одним із центральних аспектів покращення діяльності з кадрової політики в публічному управлінні та адмініструванні є пошук нових напрямів її реформування.

Результатом цього кроку повинно стати не лише підвищення ефективності публічної служби, а й у цілому публічного управління та адміністрування. Забезпечення висококваліфікованим персоналом органів публічної влади є головною умовою створення професійної публічної служби, яка буде забезпечувати успішну реалізацію реформ та сталий розвиток країни.

У контексті вивчення кадрової політики в публічному управлінні та адмініструванні у подальших дослідженнях актуальним залишається питання напрацювання шляхів удосконалення кадрової політики, а також здійснення практичних кроків щодо реалізації завдань.

Список використаних джерел

1. Про державну службу: Закон України від 15 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.09.2019).

2. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року № 2493. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua) (дата звернення: 19.09.2019).

3. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки» від 01.02.2012 р. № 45/2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012> (дата звернення: 17.09.2019).

4. Жовнірчик Я. Ф. Сучасна кадрова політика в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 12. С. 102-107.

5. Інституційне забезпечення кадрової політики у публічному управлінні: місія, роль та місце Національної академії державного управління при Президентові України. Наук. доп. авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, А. І. Семенченко, Ю. П. Сурмінтаїн.; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. НАДУ, 2015. 160 с.

Лозовський О. М., к. е. н., доц.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Ефективність та конкурентоздатність функціонування будь-якого соціуму визначається, в першу чергу, якістю наявних трудових ресурсів їхньою кваліфікаційною підготовкою, наявністю відповідних вмінь та способом їх залучення у виробництво і соціальні процеси. Адже люди з їхніми здібностями і можливостями є основною продуктивною силою суспільства, першопричиною усіх суспільних процесів, які відбуваються в державі. Саме від персоналу, рівня його підготовки залежатимуть результати діяльності організацій, установ, державних органів влади.

Публічне управління та адміністрування – це діяльність, яка пов'язана з вирішенням стратегічних завдань державних органів, підприємств, установ, організацій. Воно визначається, як цілеспрямований вплив на соціальні процеси, що виникають в середині так і за межами організації та охоплює дії органів влади і неурядових органів з метою збалансованого розвитку установ і суспільства в цілому, забезпечення їхньої стабільної діяльності [1].

Вивчення досвіду передових країн світу в напрямку впровадження інновацій в сфері публічного управління та адміністрування свідчить про те, що важливі не стільки інновації в діяльності персоналу, скільки трансформація відносин працівників до змін на підприємстві. Це вимагає нових підходів в системі підготовки менеджерів на основі використання новітніх ідей розробки та прийняття ефективних управлінських рішень.

Перше з чого потрібно починати, із застосування інтерактивних методів навчання в учбовому процесі. Основна мета – виведення слухача із стану пасивного учасника в стан «соціального партнера», співробітника з викладачем. Активним помічником при цьому повинні виступати відповідні інформаційні системи, а саме програмні продукти так званих систем управління навчанням (LCMS, MOODL), які використовуються більш ніж у 200 країн світу; систем для проходження тестування; чату для викладачів, різного роду навчальних матеріалів в електронному вигляді тощо [2].

Так, скажімо, за допомогою системи MOODLE можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне). Вона надає можливість ВНЗ:

- реалізувати модульну організацію навчального процесу за вимогами Болонської декларації;
- реалізувати повнокомплектне науково-методичне забезпечення дисциплін;
- інтегруватися ВНЗ до європейського науково-освітнього простору;
- створити Internet-середовище для електронних форм навчання;
- створити центр дистанційної освіти;
- забезпечити оперативний контроль навчального процесу тощо.

Проте, проста наявність даних електронних компонентів, ще не є запорукою ефективної роботи студентів. Без продуманого налаштування курсів їх ефективність буде незначною. Особливу увагу, на наш погляд, слід приділяти питанням підготовки міні-лекцій, ігрового проектування, організації проведення проблемно-орієнтованих дискусій, ділових візитів тощо.

Розглядаючи питання ефективного використання інтерактивних технологій підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування ми наголошуємо на організаційно-методичній складовій забезпечення навчального процесу, яка повинна включати в себе наступні етапи:

- етап планування, активною фазою якого повинно бути дослідження потреб аудиторії у навчанні;
- етап підготовки, а саме самопідготовку викладача, підготовку допоміжних засобів тощо;
- етап реалізації, основною складовою якого повинна стати презентація курсу;
- етап контролю, основне завдання – порівняння, співставлення запланованого і отриманого результату;
- етап регулювання, коригування встановлених відхилень від запланованого результату, який є виокремленим та одночасно складовим елементом всіх вищеперерахованих етапів.

Разом з тим, підготовка фахівців на рівні ЗВО хоча і є головною і визначальною, але не є завершальною стадією формування досвідчених спеціалістів сфери публічного управління та адміністрування. Робота в цьому напрямку повинна продовжуватись і розвиватись на рівні будь-якої організації, протягом всього періоду її функціонування.

Типовою схемою системи роботи з інноваціями в підготовці фахівців у сфері публічного управління повинен стати поділ всіх організаційних інновацій на 2 види: поточні і проривні.

Ефективним сучасним способом активізації поточної інноваційної активності персоналу, на наш погляд, є інноваційні майданчики. Основною ідеєю створення подібних майданчиків є підтримка нових web-технологій їх же творцями.

У числі перспективних (проривних), радикальних інноваційних розробок підготовки фахівців у сфері публічного управління, можна визначити наступні проекти:

- «корпоративний університет» - це продумана система навчання персоналу компанії, в рамках якої для досягнення цілей фірми використовуються всі традиційні форми бізнес-освіти;
- «кар'єрний портал» - Інтернет ресурс, представляє собою професійне співтовариство, інтегроване з соціальними мережами;
- «віртуальна школа» - внутрішній портал підприємства, завдяки якому будь-який співробітник отримає можливість в режимі он-лайн знайомитися з лекціями фахівців у досліджуваній області, навчатись за дистанційними програмами західних бізнес-шкіл (наприклад, Coursera), брати участь в дистанційних ділових іграх і вебінарах;
- «соціальна карта співробітника» - програма немонетарної мотивації співробітників [3].

Дуже важливо, щоб керівники розуміли, що мета подібних проектів – впровадження не інновації, а інноваційної поведінки

працівників. Сьогодні важливими є не стільки інновації в діяльності організації, скільки трансформація відносини працівників до змін на підприємстві, його взаємодії з зовнішнім оточенням.

Отже, головна мета інноваційного підходу у сфері підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування полягає у застосуванні новітніх методик навчання, які б надали можливість системного бачення суспільних процесів, напрацьовувати навички пошуку оригінальних ідей, сприяли розкриттю творчого потенціалу персоналу.

Список використаних джерел

1. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 264 с.

2. Анохін В. Технічне та дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів / В. Анохін // Вища школа. – 2015. - №9-10. – С. 80-95.

3. Соколовська В.В. Інновації в системі управління підприємством / В.В. Соколовська // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. – Ч.1. – С. 189-196.

Мірко Н.В., к. держ. упр.,
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Вирішальною умовою зростання соціального капіталу є розвиток освіти, а інновації в широкому сенсі безпосередньо пов'язані з ефективністю державної політики у сфері освіти й науки. За результатами вивчення джерельної бази виявлено, що чисельні дослідження науковців спрямовані на визначення змісту та структури

поняття національна безпека для визначення його дефініції. На думку науковців, що досліджували пріоритетні інтереси України, першу сходинку посіли такі напрями як: налагодження рівноправних та взаємовигідних відносин з усіма державами; інтегрування до європейської та світової спільноти; пріоритетні національні інтереси (досягнення національної злагоди, політичної і соціальної стабільності; збереження та підвищення науково-технічного потенціалу; збереження екологічно та технологічно безпечних умов життєдіяльності суспільства). На другій сходинці у сукупному потенціалі важливих та дуже важливих пріоритетних національних інтересів містяться: створення самодостатньої соціально орієнтованої ринкової економіки; зміцнення генофонду українського народу, його фізичного і морального здоров'я та інтелектуального потенціалу; підвищення ефективності органів державної влади, місцевого самоврядування та створення громадянського суспільства. Варто зазначити, що інститут освіти займає визначальне місце в управлінні людськими ресурсами на макрорівні. Адже саме освіта є елементом системи управління інтелектуальним капіталом. Вона не тільки бере участь в соціальному накопиченні інтелектуальної і творчої складових, їх використанні в інтересах інноваційного розвитку. Її внесок у розбудову знаннєвої економіки з високим людським потенціалом, постіндустріального суспільства важко переоцінити на сучасному етапі четвертої технологічної революції. У зв'язку з цим варто підкреслити, що накопичення суб'єктом інтелектуальних та креативних здібностей передусім пов'язане з підвищенням загальнокультурного, освітнього та професійного рівня, а також підвищенням рівня культури, духовності і моральності, творчості.

Однією з базових компонент підготовки публічного управлінця в системі вищої освіти є формування у студентів знань та навичок у сфері адміністративних процесів та процесів управління. Соціальне замовлення, щодо підготовки фахівців нового типу, потребує якісно нового рівня викладання дисциплін, забезпечення інтелектуальної, психологічної, моральної готовності до професійної діяльності всіх учасників освітнього процесу. У цих умовах особливої актуальності набувають питання ефективності та якості освітнього процесу, що насамперед, залежить від тих методів, що є підґрунтям організації пізнавальної діяльності студентів. Актуальним на сьогоднішній день постає питання модернізації освіти на новій концептуальній основі. Сучасні методики навчання пов'язані з використанням активних та інтерактивних методів навчання (презентація, мозковий штурм, кейс-

метод, метод критичного мислення, вікторина, бліцопитування). Суть активних методів навчання, полягає у тому, що освітній процес організовується на основі взаємодії, діалогу, в ході якого слухачі навчаються критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, враховувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватись [1]. Визначено, що ситуаційні методи навчання слугують дидактичним засобом розвитку творчого мислення, здатності до аналізу ситуацій, які виникають у реальному житті. Предметним змістом ситуації виступає імітація конкретних умов, динаміка розвитку ситуації, а також діяльність та комунікація фахівців. Ситуаційні вправи конструюються та проводяться, як спільна діяльність учасників освітнього процесу, у ході постановки професійно важливих цілей та їх досягнення за посередництвом підготовки й прийняття відповідних індивідуальних і групових рішень [2]. При впровадженні інноваційних методів навчання, а зокрема, ігрових технологій навчання, в практику потрібно вирішити найважливіші задачі, такі як: підвищення професійної компетентності викладачів, які впроваджують нові методи навчання, забезпечення навчально-методичною літературою, формування банку ситуаційних завдань.

Отже можна прийти висновку, що складність та різноманітність управлінських проблем вимагає інтегрованого підходу до професійної підготовки з урахуванням багатьох чинників, що впливають на успішність професійної діяльності. Особливого значення набуває професійна підготовка педагогічних працівників від знань, умінь і компетентності яких, значною мірою, залежить якість підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування.

Список використаних джерел

1. Кравець Н.М., Гречановська О.В. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально виховного процесу Інститут соціально-гуманітарних наук ХІVІ Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук [Електронний ресурс] / Н.М. Кравець – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2013>

2. Дорогов В.Г. Введение в методы и алгоритмы принятия решений: Учеб. пособие / В. Г. Дорогов, Я. О. Теплова; Под ред. Л.Г. Гагариной. - М.: ИД ФОРУМ: ИНФРА-М, 2012. – 346 с.

Науменко Р.А., *д.держ.упр., проф.*
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕАЛЬНІ КРОКИ ДО ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ ВЛАДИ

На сучасному етапі позитивних трансформаційних процесів у державі проблема професійної компетентності державних службовців стала предметом наукових філософських, психологічних, соціологічних досліджень і розглядається в контексті формування людського потенціалу. Успішне впровадження Стратегії державної кадрової політики на 2011 - 2020 роки передбачає, перш за все, реформування державної служби [1].

Стратегією державної кадрової політики України визначено основні напрями кадрових реформ в усіх сферах суспільного життя, вагоме місце серед яких відводиться сфері державного управління. Адже від професіоналізму кадрового потенціалу державного управління залежить конкурентоспроможність держави та сталий соціально-економічний розвиток, про що зазначається й у щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України.

У Законі України "Про державну службу" визначено профіль професійної компетентності посади державної служби як комплексну характеристику посади державної служби, що містить визначення змісту виконуваної за посадою роботи та перелік спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних державному службовцю для виконання посадових обов'язків. А рівень професійної компетентності особи - це характеристика особи, що визначається її освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками [2].

Державна служба є організуючою силою суспільства, оскільки, сприяючи здійсненню управління державою, запобігає хаосові в країні. Тому на сьогодні метою державної кадрової політики у сфері державного управління є забезпечення органів державної влади чесними, компетентними, високопрофесійними, законослухняними, ініціативними, патріотично налаштованими управлінськими кадрами нового типу, які здатні успішно вирішувати назрілі загальнодержавні й регіональні проблеми.

Ефективність нововведень у державному управлінні визначається рівнем розвитку інноваційної культури та професійної компетентності державних службовців. У свою чергу, це диктує важливу вимогу: сучасний інноваційний процес обов'язково повинен супроводжуватися технологією наукового забезпечення процесу самореалізації творчого потенціалу державного службовця, здатного проектувати свій індивідуальний шлях особистісного професійного розвитку, підвищення рівня професійної компетентності.

Від кадрового потенціалу державного управління, професійних та особистісних якостей кожного державного службовця значною мірою залежить вирішення доленосних для України питань сучасного розвитку країни - довести своє право на гідне місце серед розвинених держав світу, утвердити національну конкурентоспроможність, забезпечити стійкий соціально-економічний розвиток і високі стандарти життя громадян. Це актуалізує проблему розвитку у кожного державного службовця творчого потенціалу в процесі самовдосконалення та створення умов для його творчої самореалізації.

Висока якість підготовки державних службовців досягається за рахунок використання на всіх рівнях професійної освіти, розвиненої навчально-матеріальної і наукової бази, інтегрованих багаторівневих навчальних програм, залучення професорсько-викладацьких кадрів вищої кваліфікації для ведення навчального процесу за програмами професійної освіти.

Кожний державний службовець прагне до успіху. Успіх - це реалізовані цілі, для досягнення яких державний службовець приклав максимум зусиль. Успіх без визнання приводить до розчарування, вбиває ініціативу. Цього не трапиться, якщо підлеглим, які досягли успіху, делегувати додаткові права і повноваження, просувати їх по службових сходах [4].

Одним із сучасних підходів до вирішення завдань професіоналізації управлінських кадрів ґрунтується на акмеології - відносно новій науці, яка сьогодні стала ідеологічною основою підготовки керівників у багатьох країнах світу [5]. Акмеологічний підхід дає змогу виявити фактори, що можуть впливати на досягнення державними службовцями найвищого рівня професіоналізму. Актуальність вивчення проблеми розвитку творчого потенціалу обумовлена науковим інтересом акмеології до цієї проблеми, виявленням механізмів, умов і методів продуктивного розвитку взаємозв'язаних акмеологічних компонентів творчого потенціалу, таких як мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-вольовий,

соціально-перцептивний, комунікативний, аутокреативний. Державному службовцю необхідне визнання результатів його діяльності, надання можливості приймати рішення з питань, що відносяться до його компетенції, консультувати інших державних службовців.

Як показують результати досліджень, значна частина державних службовців з різних причин не займається системним розвитком свого професійного ресурсу, основу якого складає творчий потенціал. При цьому високий рівень напруженості професійної діяльності, специфічні труднощі в системі державної служби обумовлюють проблеми в особистісно-професійному розвитку державних службовців, ускладнюючи тим самим процес розкриття цього потенціалу і, відповідно, набуття вищого рівня компетентності для здійснення професійної діяльності.

Перспектива подальшого вивчення цього питання полягає в тому, що одними з пріоритетних напрямів розвитку професійної компетентності державних службовців є створення умов для їх навчання та мотивації до постійного професійного удосконалення. Ухвалення Закону “Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади” [3] передбачає спрощення порядку прийняття на роботу і звільнення чиновників та запроваджує контрактну державну службу, даючи старт реальному перезавантаженню влади. Із запровадженням контрактної форми проходження державної служби в Україні ліквідовуються бар’єри, які сповільнювали ухвалення кадрових рішень щодо держслужбовців, чию роботу визнано неефективною. При цьому відкриваються перспективи для вдосконалення державних механізмів та розроблення більш гнучких інструментів очищення виконавчої влади від некомпетентних, непрофесійних, недобросовісних і нечесних працівників.

Список використаних джерел

1. Стратегія державної кадрової політики на 2011 - 2020 роки. - Режим доступу: <http://www.guds.gov.ua>

2. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Зі змінами від 25 верес. 2019 р. підстава - 117-IX

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади Закон України від 19 верес. 2019 р. № 117-IX // набрав чинності від 25 верес. 2019 р.

4. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. - 2-ге вид. переробл. й допов. - К. : Кондор. - 2006. - 308 с.

5. Прудиус Л. Акмеологічні підходи до підвищення професійного рівня державних службовців: теоретико-методологічний аспект. - Режим доступу : <http://www.guds.gov.ua>

Пашко Л.А., д.держ.упр., проф.,
Національна академія державного управління
при Президентіві України, м. Київ, Україна

ЦИВІЛІЗОВАНІСТЬ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ ЯК ЗАПОБІЖНИК ПРОСІДАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ФУНДАМЕНТУ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Вирішальним елементом, від якого залежить благополуччя демократії, нині постає компетентність політико-управлінської еліти (В. Кі)

Своєчасним є застосування дієвих запобіжників, які унеможливають просідання демократичного фундаменту сучасної держави та засвідчать незворотність стратегічного напрямку України як соціальної держави та країни сталого розвитку.

Одним із таких запобіжників має стати тісне поєднання вітчизняної освіти і науки публічного управління з практикою сучасного державотворення. Пріоритетність такого запобіжника полягає у тому, що, погодьмося, жоден зарубіжний найманець не вирішуватиме питання з позицій україноцентризму та державності. Ми поділяємо точку зору Ш. де Голля про те, що справжня школа, яка дає право віддавати накази, - це висока культура суб'єкта владних повноважень. Саме тому, на нашу думку, цивілізованість політико-управлінської еліти нині має стати одним із найважливіших запобіжників збереження та подальшого демократичного поступу України.

Під поняттям цивілізованості необхідно, на нашу думку, розуміти і професіоналізм, і професійність, і загальну культуру, і морально-етичні цінності, і повагу до людей, і шляхетність, і професійність/професіоналізм, і відповідальність державників. Пріоритетом у цьому переліку безумовно має стати україноцентризм вітчизняних державників усіх рівнів.

Цивілізованість вітчизняних державників забезпечить формування для суспільства системи цінностей власного існування, розвитку, згідно з якими будуються форми суспільної організації і державного устрою. Сукупність таких цінностей визначається формулою “національна ідея”, що створює фундамент національної ідентичності. Для перехідних суспільств формування власної національної ідеї є ключовим чинником у визначенні головних орієнтирів суспільного поступу і національних інтересів, слухно наголошує О. Валевський [1, с. 121-126].

Як це не дивно, але нині цивілізованість державників – політиків та управлінців – набуває нині більшої ваги, ніж їх обов’язкова професійність та професіоналізація. Така вагомість пояснюється тим, що вона унеможлиблює будь-які зазіхання, волюнтаристські рішення та сумнівні наукові проєкти, і, найголовніше, регрес вже здобутого державницького поступу України.

Цивілізованість політико-управлінської еліти передбачає також не лише врахування напрацьованої попередніми державниками інституційної пам’яті, а й її подальше збагачення новітніми практиками публічного управління. це – виклик сьогодення, адже, на думку Любомира Гузара, еліта – це не просто ті люди, які вміють побачити проблему і знайти швидко рішення. Це люди, які вміють дивитися далеко вперед...Треба дивитися далі, значно далі вперед, щоб розуміти наслідки власних рішень. Той, хто дивиться далеко, насамперед зберігає головне – людську гідність.

У цьому контексті важливою постає проблема професійної затребуваності випускників, підготовлених за магістерською програмою «Публічне управління та адміністрування». Логічно, що за наявного нині за «кадрового голоду» та запиту на нові обличчя в публічному управлінні саме вони мають стати тими кадровими артеріями, які зможуть наповнити сучасним україноцентричним державницьким змістом усі процеси на кожному з рівнів управління.

У цьому контексті випускники магістерської програми «Публічне управління та адміністрування» мають низку переваг, адже окрім того, що вони – молоді та амбітні, це ще і професіонали у сфері публічного управління з чіткою проукраїнською державницькою позицією та усталеними морально-етичними принципами.

Крім цього, затребуваність випускників – магістрів публічного управління та адміністрування – сприятиме посиленню рівня цивілізованості політико-управлінської еліти, яка у жодному випадку не має права проводити над Україною та українцями небезпечні

експерименти, пам'ятаючи при цьому, що влада – це не мета, а лише засіб для досягнення суспільно значимих цілей.

Ще одним запобіжником має стати тісне поєднання вітчизняної науки публічного управління з практикою сучасного державотворення, оскільки зрозуміло, що жоден зарубіжний найманець не вирішуватиме питання з позицій україноцентризму та державності. Така синергійно позитивна та ефективна для суспільства взаємодія, має стати сигналом того, що успіх сучасної Української держави залежить від взаємозацікавленого партнерства вітчизняної науки публічного управління та її практичної реалізації.

У зв'язку з цим маємо наголосити на необхідності започаткування загальнонаціональної наукової дискусії щодо небезпеки й загроз популізму та демагогії і внесення непродуманих змін у тіло Конституції України, які здатні не лише демонтувати демократичний фундамент сучасної держави, а й відкинути її в історичному розвитку не те що на роки, а й на століття назад.

Подальші наукові зібрання у такому форматі важливі для обговорення нагальних проблем державотворення, парламентаризму та пріоритетності наукових досліджень у сфері публічного управління.

Крім цього їхня значимість полягає ще й у тому, що вони закладають не лише підвалини для потужного об'єднання усіх зацікавлених сил навколо публічних цінностей, а й фундамент довготривалого і кропіткого процесу протидії руйнуванню сучасних парламентських підвалин сучасної України як демократичної держави.

Очевидно, що пріоритетом сьогодення сучасної держави постає активізація політико-управлінської еліти для забезпечення ціннісного консенсусу у багатоманітних практиках державного управління на основі конструювання публічних цінностей, тобто утворення специфічного набору легітимних функціональних кодів, соціальних норм та правил, які формують контекст людського буття і взаємодії.

У зв'язку з цим формула сучасного функціонування політико-управлінської еліти має включати такі обов'язкові компоненти: ціннісні стандарти + суспільно значима професійна діяльність + відповідальність на основі стійких соціальних очікувань, що свідчать про наявність у суб'єктів владних повноважень зобов'язань відносно суспільства.

Оскільки «у нинішньої української влади залишається єдиний вибір – або залучити у свої ряди справжніх професіоналів, які, доклавши титанічних надзусиль, зможуть виправити існуючу

ситуацію, або вони будуть зметені вихором історичних змін” [2], застосування таких запобіжників постає умовою не лише збереження суверенної Української держави у межах цивілізованої демократії, а й забезпечення її сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Валецький О. Державна політика в Україні : монографія / Олександр Валецький. – К. : НІСД, 2001. – 242 с.

2. Карасев В., Корниенко У. Конституционный цикл: продолжение следует // День. – 2007. – 10 февраля.

Тесленко Н. О., к. філол. н.,

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

[https://scholar.google.com.ua/citations?user=jNpEZuYAAAAJ&hl=r](https://scholar.google.com.ua/citations?user=jNpEZuYAAAAJ&hl=ru)
[u](#)

Шашенко С. Ю., к. пед. н., доц.,

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

[https://scholar.google.com.ua/citations?user=CBuyymy8AAAAJ&hl=](https://scholar.google.com.ua/citations?user=CBuyymy8AAAAJ&hl=ru)
[ru](#)

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В ОСВІТІ

Мовна освіта є одним із ключових інструментів сучасної української освіти, яка забезпечує духовний розвиток особистості, національної свідомості, високої моралі, формування гуманістичного світогляду, активної громадянської позиції. Оскільки оволодіння мовою – важлива складова соціально-культурної діяльності, мовна освіта повинна ставити за мету забезпечення неухильного додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, вільного розвитку, використання і захисту мов національних меншин та задоволення мовних потреб громадян України. Мовну політику в Україні визначає стаття 10 Конституції України, але вона залишається значною мірою декларативною,

хоча у відомому президентському Указі «Про Концепцію державної мовної політики» від 15.02.2010 року № 161/2010 зазначено, що повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації, єдності України. Підсумовуючи виконання Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004-2010 роки та оцінюючи ефективність реалізації її мети, основних завдань і очікуваних результатів, необхідно зазначити, що Програма сприяла розвитку і розширенню функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя [3].

У 2018 році підписано Указ «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України», де зазначено, що українська мова - головне, що тримає націю і що забезпечує її розвиток. Указом передбачено затвердження цільової програми на 2018 – 2028 роки, спрямованої на забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, створення єдиного культурного простору України та збереження цілісності культури [4].

Мовна культура людини – це дзеркало її духовної культури. Своєчасним стало прийняття у квітні 2019 року Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [2] (у «загальнонародній» інтерпретації цей закон називається «закон про мову»). У цьому законі майже дослівно повторюється «мовна» стаття Закону «Про освіту» [5], де українська визначається не лише мовою уроків чи лекцій, а всього освітнього процесу, причому, стосується це також і мистецьких та спортивних шкіл. Безперечно, даний закон зміцнює роль української мови в суспільстві та закріплює її в статусі єдиної державної мови. Це, у свою чергу, гарантує розвиток ідентичності суспільства у державі.

Усі зазначені вище документи відтворюють напрям сучасної мовної політики в Україні, а заходи, як бачимо, спрямовані на зміцнення статусу української мови як державної та єдиної офіційної мови. Низка згаданих документів не лише показує зміст мовної політики, але й розширює зобов'язання громадян щодо володіння мовою.

Українська мова має значний період культурної асиміляції з російською мовою, що призвело до обмеження сфер застосування української мови, визнання її неprestижною і формування всього складу мови за зразками «старшої» російської мови. Пізніше цей

процес назвали білінгвізмом, проте він не відповідає цій назві, оскільки білінгвізм можливий лише за умови рівноправного функціонування мов у всіх сферах життєдіяльності людини, що не забезпечувалося навіть з настанням незалежності України. Асимілятивні процеси українсько-російської кореляції призвели до виникнення мовного покручу (суржику), який поступово утвердився в мові і сьогодні заважає розумінню мовних процесів користувачами мови.

Цю ситуацію усвідомлюють прогресивні сили в Україні. Довготривалі програми щодо реалізації мовних прав громадянами України зумовили появу важливих, можливо, іноді суперечливих і не завжди популярних у частини суспільства заходів. Хоча останні виникли як необхідні і вкрай своєчасні. Це, зокрема, прийняття Закону України «Про державну службу» [1], де обов'язковою вимогою стало підтвердження вільного володіння державною мовою через проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу.

Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» вимагає не лише викладання державною мовою, але й обов'язкове вивчення її у закладах вищої освіти [2]. І такий крок цілком прогнозований. Нова редакція Українського правопису, що почала діяти від 3 червня 2019 року, природно, стала предметом широкого обговорення. Сучасна українська мова – відкрита й динамічна. Змінюється словник, з'являються нові терміни в різних галузях знань, виникає потреба адаптації загальних і власних назв до раніше сформульованих орфографічних правил. Рішення про оновлення редакції правопису ухвалили «з метою забезпечення конституційних положень про державний статус української мови та уніфікації вживання правописних норм». Переважна кількість змін стосується слів іншомовного походження – змінюється варіативність їхнього відтворення українською. Світлана Єрмоленко, мовознавець, доктор філологічних наук, голова робочої правописної групи, одна з авторів «Українського правопису» (2019), зазначає: «У новій редакції Українського правопису, думаю, іншомовні слова – це пункт номер один, який потребував упорядкування. Англіцизми, запозичення з німецької, французької мов та решти важливо було підвести під стандарти, як їх передавати українською на письмі» [6]. Англіцизми значною мірою потрапили у фахову лексику різних галузей. Це зумовило виникнення значної кількості питань щодо української

транслітерації англіцизмів, їхнього правопису, доречності вживання у фаховому мовленні тощо.

Урядом заплановано низку кроків щодо зміцнення позицій української мови як єдиної офіційної і державної мови. Так, розроблено проект «Концепції мовної освіти». У проекті документа розкрито послідовність набуття мовних знань і формування навичок упродовж навчання – від дошкільної підготовки до закладів вищої освіти.

В Україні проводиться послідовна і часто складна робота щодо укріплення статусу державної мови. Реалізація мовної політики ґрунтується на розумінні ідентифікації держави, однією зі складників якої є мова. Як бачимо, уряд всебічно підтримує обраний шлях. Підвищення вимог щодо вільного володіння українською мовою на державній службі, обов'язкове вивчення української мови в закладах вищої освіти сприятиме утвердженню статусу мови, підвищенню її престижу, формуванню потреби мовного вдосконалення, а отже, і значно підвищить рівень загальномовної і фахової культури.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державну службу» № 889-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/print>

2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>

3. Указ Президента України № 161/2010 від 15 лютого 2010 року «Про Концепцію державної мовної політики» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010>.

4. Указ Президента України №156/2018 «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156/2018>.

5. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Правопис і хвороби зростання / Газета «Тиждень». 14 червня 2019 року. [Електронний ресурс]. – URL: <https://tyzhden.ua/Society/231300>